

**ΤΕΙ ΜΕΣΣΟΛΟΓΓΙΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ: Σ.Σ.Ο.Ε**

**ΘΕΜΑ: Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ ΣΤΗΝ
ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ Ο
ΠΡΩΤΟΣ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΑΛΜΥΡΟΥ**

*Εισηγητής: Φουτζόπουλος Καλλιστρατος
Υπευθυνος Καθηγητής: Πρόντζας Δημήτριος*

ΜΕΣΣΟΛΟΓΓΙ 2008

7.5

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος.....	3
Εισαγωγή.....	7
1. Τι είναι παγκοσμιοποίηση και οι διαφορετικές ερμηνείες της.....	10
2. Οι τρεις τομείς της Παγκοσμιοποίησης.....	14
2.1. Ο τομέας της οικονομίας	14
2.1.1. Οι εξελίξεις στο τομέα της παραγωγής.....	17
2.1.2. Οι εξελίξεις στο Παγκόσμιο Εμπόριο.....	18
2.1.3. Οι εξελίξεις στο Νομισματικό τομέα.....	21
2.1.4. Η χρηματιστηριακή Παγκοσμιοποίηση.....	28
2.2. Ο τομέας της κοινωνίας	30
2.2.1. Οι επιδράσεις της παγκοσμιοποίησης στον εργατικό τομέα.....	30
2.3. Ο τομέας του Πολιτισμού.....	35
2.3.1. Οι επιδράσεις της παγκοσμιοποίησης στον πολιτισμό και την ποιότητα ζωής.....	35
3. Οι συνεταιρισμοί.....	37
3.1. Τι είναι Συνεταιρισμοί.....	37
3.1.1. Χαρακτηριστικά γνωρίσματα των συνεταιρισμών.....	40
3.2. Οι σκοποί των συνεταιρισμών.....	41
3.2.1. Περιεχόμενο των σκοπών.....	41
3.2.2. Οι τρόποι επίτευξης των σκοπών.....	43
3.2.3. Τα μέσα επίτευξης των σκοπών.....	44
3.2.4. Μηχανισμοί επίτευξης των σκοπών.....	45
3.2.5. Προϋποθέσεις επίτευξης των σκοπών των συνεταιρισμών.....	46
3.3. Κατηγορίες Συνεταιρισμών.....	48
3.3.1. Τι είναι γεωργικός ή αγροτικός συνεταιρισμός.....	48
4. Τι ρόλο παίζουν τελικά οι συνεταιρισμοί.....	55
5. Αλμυρός η ιερή πόλη του συνεργατισμού « η ίδρυση το 1900 του πρώτου γεωργικού πιστωτικού συνεταιρισμού ».....	57
5.1. Η ιστορία του συνεταιρισμού.....	57
5.2. Το ξεκίνημα του συνεταιρισμού.....	59
5.3. Η ανάπτυξη του συνεταιρισμού.....	65

5.4. Η αναγνώριση του συνεταιρισμού.....	78
5.5. Ποιος ήταν ο Νικόλαος Μιχόπουλος.....	81
5.6. Ο συνεταιρισμός του Αλμυρού μετά το θάνατο του ιδρυτή της.....	84
6. Τα συμπεράσματα μας.....	85
7. Επίλογος.....	89
8. Βιβλιογραφία.....	91
9. Παράρτημα.....	96

Πρόλογος

Οι σελίδες που ακολουθούν είναι ένα αφιέρωμα στον Αλμυρό και τον πρώτο πιστωτικό συνεταιρισμό που έδωσε τα φώτα του και τις ιδέες του στους υπόλοιπους συνεταιρισμούς. Ο Αλμυρός και ο πλούσιος κάμπος της

ονομάστηκε Αθαμάντιον πεδίων ή Κροκωτόν πεδίων από το φυτό κρόκος. Πολλοί μύθοι συνδέονται με το όνομα του Αθάμαντα. Η Άλος λοιπόν υπήρχε από το 10.000π.χ. μέχρι το 800π.χ. Όμως και στην ιστορική εποχή έπαιξε σπουδαίο ρόλο στην ιστορία της Ελλάδας. Από το 500 - 180π.χ. είναι κέντρο Ομοσπονδίας, έχει βουλή, τάγους, πρυτανείο, τρεις Άρχοντες, ένα ίπαρχο και δύο ταμίες, ενώ το 600-400π.χ. ήταν το σπουδαιότερο λιμάνι εξαγωγής Θεσσαλικών προϊόντων για την υπόλοιπη Ελλάδα. Στο λιμάνι της Άλου το 480π.χ. αποβιβάστηκαν 10.000 Έλληνες οπλίτες με αρχηγό τον Θεμιστοκλή και τον Ευαίνετο για να φθάσουν στα Τέμπη. Στην Άλο σταμάτησε ο Ξέρξης κατεβαίνοντας για την νότια Ελλάδα. Εκεί άκουσε για τις ανθρωποθυσίες που συνήθιζαν οι Αλιώτες και απέφυγε να μπει στο ιερό της Άλου, τα ναό του Λαφυστίου Διός. Η Άλος ήταν σύμμαχος των Αθηναίων και ο Φίλιππος κατέστρεψε την πόλη, διότι οι κάτοικοι απέρριψαν τους όρους της συνθήκης που τους πρότεινε.

Από δω και πέρα πέφτει στην αφάνεια. Γι' αυτήν την τοποθεσία έγιναν επανειλημμένως ανασκαφές και βρήκαν αρχαιολογικοί θησαυροί που φυλάσσονται σήμερα στο Μουσείο του Βόλου. Ο Αλμυρός πρωτοπαρουσιάζεται τον Δ' με τον Ε' αιώνα μ.χ. σαν μια μικρή παραθαλάσσια πόλη, κοντά στην σημερινή τοποθεσία Τσιγκέλι. Ο ποταμός Κουάριος που σήμερα ονομάζεται Χολόρεμα χωρίζει την πόλη σε δύο μέρη που ονομαζόταν Αλμυρά. Σιγά - σιγά επικρατούσε το όνομα δύο Αλμυροί ή απλώς Αλμυρός ή Αλμυροί. Όταν οι Σλάβοι κατέστρεψαν την πόλη των Φθιώτιδων Θηβών, οι κάτοικοι εγκαταστάθηκαν στον Αλμυρό που από τον Θ' μ.χ. αιώνα αρχίζει να εξελίσσεται σε μία σπουδαία παραθαλάσσιας πόλη.

Επί Λέοντος Σοφού ο Αλμυρός έχει επισκοπή που υπάγεται στην Μητρόπολη Λαρίσης. Κατά τον 12ο αιώνα ο Αλμυρός ήταν σπουδαίο εμπορικό λιμάνι και ο Παγασητικός κόλπος μετονομάστηκε σε κόλπο του Αλμυρού. Κατά την Φραγκοκρατία ο Αλμυρός υπάγονταν στο Γάλλο δούκα Γουλιέλμο, λίγο αργότερα το 1246 ανήκει στο Βυζάντιο και το 1311 κυριεύθηκε από τους Καταλανούς. Στα 1410 οι Τούρκοι έγιναν κύριοι αυτής της σημαντικής πόλεως. Στα χρόνια της Τουρκοκρατίας ο Αλμυρός μεταφέρθηκε στην σημερινή του θέση. Μεταξύ του 1740 και 1742 στην περιοχή έπεσε πείνα και θανατηφόρος αρρώστια. Όταν την Ήπειρο κυβερνούσε ο Αλί Πασάς ο Αλμυρός ήταν τσιφλίκι του και ανήκε στον γιο του Βολή. Ο Αλμυρός ξανάγινε μια από τις εμπορικότερες πόλεις της Θεσσαλίας. Μετά την απελευθέρωση από τους Τούρκους το 1881, μαζί με την υπόλοιπη Θεσσαλία, εγκαταστάθηκαν μόνιμα στην περιοχή Βλάχοι και Σαρακατσαναίοι.

Ο σημερινός οικισμός του Αλμυρού ιδρύθηκε τον 19ο αι. Ο Νοέμβριος του 1900 αποτελεί φωτεινό ορόσημο στον Αλμυρό για την ιστορία των συνεταιρισμών.

Έχουμε την ίδρυση ενός σωματείου με τον τίτλο “Μετοχικόν Γεωργικόν Ταμείον Αλληλοβοηθείας”, που εξελίχθηκε σε υποδειγματικό γεωργικό συνεταιρισμό και απετέλεσε το πρότυπο για την ίδρυση συνεταιρισμών σε όλη τη χώρα. Με το σωματείο αυτό ο Αλμυρός πέρασε στην ιστορία του Συνεργατισμού σαν ιερή πόλη. Σε αυτήν την εποχή κτίστηκε ο Άγιος Νικόλαος. Στις 20 Μαΐου 1902 έγιναν τα εγκαίνια του ναού. Στις αρχές του αιώνα μας ο Αλμυρός είχε παρουσιάσει μια σπουδαία πνευματική κίνηση. Τούτο

οφείλεται στην παρουσία δύο φωτισμένων ανδρών του Ν. Γιαννόπουλου και του Ν. Μιχόπουλου.

Με την δραστηριότητα και πρωτοβουλία αυτών και την βοήθεια πολλών Αλμυριοτών ιδρύθηκε η Φιλάρχαιος Εταιρία "ΟΘΡΥΣ" που έχει σαν σκοπό την συλλογή των αρχαίων αντικειμένων της περιοχής. Το 1910 κτίστηκε το Μουσείο όπου φυλάσσονται τα ευρήματα του Ν. Γιαννόπουλου. Η "ΟΘΡΥΣ" εξέδιδε και ένα περιοδικό σοβαρού επιστημονικού επιπέδου, όπου δημοσιεύονταν επιγραφές, ανακοινώσεις επί αρχαιολογικών ευρημάτων και ανασκαφών και πολλές άλλες χρήσιμες πληροφορίες. Μετά τους διωγμούς των Ελλήνων στην Ανατολική Ρωμυλία και τη Μικρασιατική καταστροφή, πολλοί πρόσφυγες εγκαθίστανται στην ευρύτερη περιοχή του Αλμυρού. Το 1910 το Ελληνικό κράτος έκτισε τον συνοικισμό της Ευξεινούπολης, γύρω στα 900 οικήματα για να στεγάσει τους πρόσφυγες.

Τις δεκαετίες του '60 και '70 η περιοχή ακολούθησε το γενικότερο ρεύμα μετακίνησης του πληθυσμού προς τα αστικά κέντρα κυρίως της Αθήνας. Στα τέλη της δεκαετίας του '70 άρχισε η λειτουργία μεγάλων εργοστασίων μετάλλου στην παραλία του Αλμυρού και η ίδρυση εργοστασίου επεξεργασίας τομάτας κοντά στον Πλάτανο. Ο σεισμός του 1980 προκάλεσε μεγάλες καταστροφές και ο παλιός οικισμός του Αλμυρού μεταβλήθηκε σε ερείπια. Η ανοικοδόμηση της περιοχής με την βοήθεια δανείων σεισμόπληκτων άλλαξε ριζικά την όψη της πόλης. Η περιοχή του Αλμυρού είναι η πρωτεύουσα της επαρχίας Αλμυρού που η γύρω περιοχή είναι εύφορη και η θάλασσα απέχει ελάχιστα από την πόλη. Κάθε χρόνο στο τέλος Αυγούστου οργανώνεται εμποροπανήγυρη και όλος ο κόσμος της επαρχίας επισκέπτεται και συναλλάσσεται με τους εμπόρους της πανήγυρης. Αυτός είναι ο παλιός και ο σημερινός Αλμυρός.

Ιδιαίτερη θέση στον προγραμματισμό και τη δραστηριότητα του Δήμου κατέχουν οι πολιτιστικές εκδηλώσεις. Με κύριους πολιτιστικούς φορείς το Πολιτιστικό Κέντρο, το Αρχαιολογικό Μουσείο και το Λαογραφικό Μουσείο αναπτύσσει

και εφαρμόζει ένα πολύπλευρο πρόγραμμα πολιτιστικής δράσης που έρχεται να προστεθεί και να εμπλουτίσει την καθημερινή ζωή της πόλης. Σε μια εποχή που οι αξίες χάνονται και η παράδοσή μας φθίνει, έχουμε την υποχρέωση να

ενθαρρύνουμε την πολιτιστική δράση, να αναδείξουμε την πολιτιστική κοινότητα και να διαφυλάξουμε τα παραδοσιακά της στοιχεία. Επιδιώκοντας τη δημιουργία πολιτιστικών και ψυχαγωγικών πόλων έλξης για τους κατοίκους, ο Δήμος στεγάζει διάφορες μορφές τέχνης. Το Πολιτιστικό Κέντρο του Δήμου μας λειτουργεί από το 1991. Στόχος του είναι η ενεργοποίηση των κατοίκων της πόλης μας για τη δημιουργία και ανάπτυξη κάθε μορφής πνευματικής και πολιτιστικής δράσης. Επίσης η συγκέντρωση, αξιοποίηση, ανάπτυξη, διάσωση και διάδοση της πολιτιστικής κληρονομιάς αλλά και η υποστήριξη και ανάδειξη της παράδοσης του λαϊκού μας πολιτισμού.

Αναστήλωση Παλιού Γυμνασίου Δημοπρατήθηκε το έργο αναστήλωσης του παλιού διατηρητέου Γυμνασίου και αναμένεται η έναρξη των εργασιών. Στο οποίο μετά της εργασίες που θα πραγματοποιηθούν θα στεγαστεί το Δημαρχείο της πόλης. Το Αρχαιολογικό Μουσείο Αλμυρού, κτίριο νεοκλασικού ρυθμού, ισόγειο, υπερυψωμένο με κεραμοσκεπή στέγη, αναστηλώθηκε πρόσφατα και είναι έτοιμο να δεχτεί τα ευρήματα που είχε παλιά (πριν το καταστροφικό σεισμό του 1981) που φυλάσσονται στο υπόγειο του Αρχαιολογικού Μουσείου του Βόλου. Τα ευρήματα είναι κυρίως λίθινα γλυπτά, ανάγλυφα και επιγραφές, μικροαντικείμενα μυκηναϊκής, γεωμετρικής, αρχαϊκής, κλασικής και ελληνιστικής εποχής, ως την περίοδο της ρωμαιοκρατίας. Παράλληλα θα επιστραφεί και η βιβλιοθήκη με σπάνια βιβλία της Φιλάρχαιου Εταιρείας που θα τοποθετηθούν σε ειδικά διαμορφωμένη αίθουσα.

Ο Δήμος παραχώρησε αίθουσα στο δάσος " Κουρί " στο Σύλλογο Βλάχων ο οποίος και φρόντισε να το εξοπλίσει με αρκετά παραδοσιακά αντικείμενα. Κύριος σκοπός της δημιουργίας του Λαογραφικού Μουσείου είναι να γίνει πόλος έλξης

των επισκεπτών κυρίως των νέων οι οποίοι θα έχουν την ευκαιρία να έρθουν σε επαφή με τον πολιτισμό των παππούδων και των γιαγιάδων τους αλλά και για τους μεγαλύτερους οι οποίοι θα μπορέσουν να ξαναθυμηθούν προσωπικά τους βιώματα. Προσδοκώντας στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων ο Δήμος σχεδίασε και υλοποιεί στο αισθητικό «Δάσος Κουρί» έναν ολοκληρωμένο χώρο αναψυχής και επαφής με το φυσικό περιβάλλον. Για το λόγω αυτό το δάσος χωρίστηκε με

περίφραξη σε δύο τμήματα έκτασης 300 στρ. το οποίο χαρακτηρίστηκε δάσος αθλοπαιδιών, υπάρχει το Δημοτικό Περίπτερο, η Εκκλησία, το Στέκι των Κυνηγών, παιδική χαρά και αθλητικές εγκαταστάσεις. Στο δεύτερο έκτασης 700 στρεμμάτων το οποίο χαρακτηρίστηκε δάσος περιπάτου, υπάρχουν τρεις τεχνητές λίμνες, το Λαογραφικό Μουσείο και ελεύθερα άγρια ζώα, όπως άγρια πρόβατα, ζαρκάδια, ελάφια της Ρόδου, άγριες πάπιες και άλλα πτηνά. Το 1993 άρχισε να λειτουργεί το τρενάκι γύρω από τις λίμνες διανύοντας διαδρομή 660 μέτρων.

Εισαγωγή

Στο πρώτο μέρος της εργασίας που απαρτίζεται από τέσσερα κεφάλαια, στο πρώτο κεφάλαιο αναφερόμαστε στο τι είναι παγκοσμιοποίηση και δίνουμε κάποιους ορισμούς για την παγκοσμιοποίηση και τις διαφορετικές ερμηνείες της. Στο δεύτερο κεφάλαιο αναφερόμαστε σε ποιους τομείς επιδρά η παγκοσμιοποίηση και στην συνέχεια τους χωρίζουμε και μιλάμε ξεχωριστά για τον καθένα και εκτενέστερα για τον τομέα της οικονομίας. Στην συνέχεια έρχεται το τρίτο κεφάλαιο στο οποίο μιλάμε για τις κατηγορίες των συνεταιρισμών και ποιο συγκεκριμένα για τους αγροτικούς συνεταιρισμούς, για το ποιο είναι το έργο τους και το πώς λειτουργούν. Και τέλος στο τέταρτο κεφάλαιο αναφερόμαστε στο τι ρόλο παίζουν τελικά οι συνεταιρισμοί στη σημερινή κοινωνία αλλά και κυριότερα στην οικονομία.

Στο δεύτερο μέρος της εργασίας, η εργασία αυτή θα μας βοηθήσει γυρίσουμε το χρόνο πίσω, όταν το 1900, ιδρύθηκε στον Αλμυρό ο πρώτος Γεωργικός Πιστωτικός Συνεταιρισμός στην Ελλάδα. Ο συνεταιρισμός αυτός αποτέλεσε σταθμό στην ιστορία των γεωργικών συνεταιρισμών στη χώρα μας, διότι με τις καινοτόμες ιδέες που πρόσβευε υπήρξε το φωτεινό παράδειγμα για όλες εκείνες τις αγροτικές περιοχές, που τα βιοποριστικά προβλήματα τους πνίγανε.

Κανείς δεν θα μπορούσε μέχρι πριν να φανταστεί ότι ο Νοέμβρης του 1900 θα έμενε για πάντα στην ιστορία, μετατρέποντας την μικρή πόλη του Αλμυρού σε μια ιερή πόλη του συνεργατισμού, βάζοντας το θεμέλιο λίθο. Όλα αυτά δεν θα αποτελούσαν πραγματικότητα αν δεν κινούσε με τόσο σθένος τα νήματα ο δημοδιδάσκαλος Νικόλαος Μιχόπουλος για την προσωπικότητα του οποίου γίνεται λεπτομερής αναφορά στο πέμπτο κεφάλαιο της εργασίας.

Τα γεγονότα που συνθέτουν την περίοδο εκείνη λίγο πολύ είναι γνωστά. Η επιβολή των μεγαλοτσιφλικιάδων στους απροστάτευτους κολλήγους ήταν γεγονός, όπως γεγονός ήταν και η δυσκολία επιβίωσης τους. Όλα αυτά αναφέρονται στο ιστορικό πλαίσιο της εργασίας.

Τα πρώτα βήματα δεν άργησαν να γίνουν με πρωτοστάτες τον Μιχόπουλο και τον Γρηγοριάδη, οι οποίοι δώσανε τα χέρια τους το Μάιο του 1900. Το «ξεκίνημα» της προσπάθειας αυτής περιγράφεται στο δεύτερο κεφάλαιο της εργασίας. Ενώ στο

αμέσως επόμενο αναφέρεται ο ακριβής σκοπός της δημιουργίας αυτού του συνεταιρισμού.

Μια εκτενέστατη απογραφή του συνεταιρισμού επί δώδεκα συναπτά έτη και των ετών 1999-2001 γίνεται στην 3^η υποενότητα της εργασίας, «η ανάπτυξη του Συνεταιρισμού».

Όπως ήταν αναμενόμενο η αναγνώριση δεν άργησε να επέλθει. Για το άμεσο αυτό επακόλουθο γίνεται λόγος στην 4^η υποενότητα «η αναγνώριση του συνεταιρισμού».

Στην τελευταία υποενότητα γίνεται λόγος για την ανοδική πορεία του συνεργατισμού ακόμη και μετά τον θάνατο του ιδρυτή της.

Τα συμπεράσματα αυτής της επιτυχούς προσπάθειας συμπεριλαμβάνονται στο τελευταίο κομμάτι της εργασίας, με το οποίο ολοκληρώνεται αυτή η ιστορική αναδρομή. Στο παράρτημα βρίσκεται το φωτογραφικό υλικό που πλαισιώνει αυτή την εργασία.

Τα συμπεράσματα αυτής της επιτυχούς προσπάθειας συμπεριλαμβάνονται στο τελευταίο κομμάτι της εργασίας, και στο τέλος κλείνουμε με τον επίλογο με το οποίο ολοκληρώνεται αυτή η ιστορική αναδρομή. Στο παράρτημα βρίσκεται το φωτογραφικό υλικό καθώς και κάποιες γενικότερες πληροφορίες που πλαισιώνει αυτή την εργασία.

1. Τι είναι παγκοσμιοποίηση και η διαφορετικές ερμηνείες της.

Καταρχήν πριν αρχίσουμε να αναλύουμε τι είναι παγκοσμιοποίηση θα ήταν καλύτερα να αναφερθούμε σε ποιους τομείς δραστηριοποιείτε η παγκοσμιοποίηση.

Η παγκοσμιοποίηση χωρίζεται σε τρεις τομείς οι οποίοι είναι οι ακόλουθοι: Ο Οικονομικός με τον οποίο και θα ασχοληθούμε περισσότερο, τον Πολιτιστικό και τον Κοινωνικό.

Πολλά θεωρητικά και εμπειρικά παραδείγματα έχουν αποδείξει ότι όσο λιγότερα εμπόδια υπάρχουν στο εμπόριο τόσο αυξάνει ο ανταγωνισμός και τόσο καλύτερα η και φθηνότερα προϊόντα απολαμβάνει ο καταναλωτής.

Παγκοσμιοποίηση λοιπόν σημαίνει ευημερία παρόλο που στην πορεία εμφανίζονται δικαιολογημένες αντιδράσεις απ' όσους ήταν ωφελημένοι από το παλαιό καθεστώς. Για παράδειγμα οι δασμοί που υπήρχαν παλαιότερα στις μπανάνες ωφέλησαν πάρα πολύ τους παραγωγούς τις Κρήτης που φυσικά διαμαρτυρήθηκαν όταν επετράπη η πώληση φθηνής μπανάνας από το εξωτερικό. Οι πλειοψηφία των Ελλήνων πολιτών όμως μπόρεσε να απολαύσει καλύτερα και φθηνότερα προϊόντα ενισχύοντας παράλληλα και το εισόδημα των χωρών του τρίτου κόσμου που μέχρι τότε έβρισκαν κλειστή την πόρτα της ελληνικής αγοράς.¹

Μακροπρόθεσμα λοιπόν οι παγκοσμιοποίηση κάνει τον κόσμο πλουσιότερο, παραγωγικότερο και δικαιότερο αφού κερδίζουν όσοι παράγουν περισσότερο ή καλύτερα και όχι εκείνοι που ενισχύονται από το κράτος με χαριστικές συμβάσεις, ειδικούς προστατευτικούς δασμούς, επιδοτήσεις.

Η παγκοσμιοποίηση αποτελεί μια φυσική συνέπεια της συνεχούς τεχνολογικής προόδου.

Χάρη στην εξέλιξη των μεταφορών και των τηλεπικοινωνιών οι άνθρωποι σήμερα επικοινωνούν και ταξιδεύουν πολύ περισσότερο από πριν. Εμπορεύονται λοιπόν περισσότερο και η ιστορία μας έχει διδάξει ότι το εμπόριο υπήρξε πάντοτε μία επαναστατική και προοδευτική δύναμη καθώς όσοι ταξιδεύουν γνωρίζουν διαφορετικούς ανθρώπους διδάσκονται καινούριες τεχνικές και μαθαίνουν να σέβονται τους άλλους πολιτισμούς.

¹<http://gepiti.com/filoi/articles/global/htm>

Παγκοσμιοποίηση λοιπόν σημαίνει λιγότερο μίσος εξαφάνιση του πολέμου και κατάργηση των διακρίσεων. Είναι αλήθεια ότι αυτή η προσέγγιση γεννά τον κίνδυνο μιας πλανητικής ομοιομορφίας. Για πρώτη φορά στην ιστορία όμως μπορούμε να ελπίζουμε σε μια παγκόσμια γνώση αλληλεγγύη και κατανόηση. Σε πράγματα δηλαδή που αξίζουν οποιοδήποτε τίμημα και πρέπει να γίνουν κτήμα όλης της ανθρωπότητας.²

Η παγκοσμιοποίηση, δηλαδή, η αντίληψη και οργάνωση του κόσμου ως ενιαίου, αποτελεί μία από τις κύριες μεταβολές που συντελούνται και επηρεάζει καθοριστικά τη συνολική διαμόρφωση της σύγχρονης πραγματικότητας και όλους τους επιμέρους τομείς που τη συνθέτουν, ενώ η ουσιαστική μεταβολή του πολιτισμού, αποτελεί μια άλλη σημαντική εξέλιξη που προσδιορίζει τη μορφή και τις προοπτικές του σύγχρονου κόσμου.

Η παγκοσμιοποίηση είναι ένα φαινόμενο που έχει αναδειχθεί σε μείζον οικονομικό και πολιτικό κοινωνικό θέμα. Πιο συχνά όμως αυτή η έννοια χρησιμοποιείται με ιδεολογική σκοπιμότητα προκειμένου να λειτουργήσει ως φόβητρο προβάλλοντας το *αναπόφευκτο* και την *παντοδυναμία* της αγοράς χωρίς σύνορα ούτως ώστε να κάμψει τις εργατικές αντιστάσεις στην κεφαλαιοκρατική αναδιάρθρωση.³

Επίσης ο ορισμός που δίδεται από την Παγκόσμια Τράπεζα Ανάπτυξης οροθετεί την *Παγκοσμιοποίηση* ως την αυξανόμενη αλληλεξάρτηση των περισσότερων χωρών της υφηλίου που προκύπτει από την αύξηση του όγκου και της ποικιλίας των διεθνών συναλλαγών αγαθών και υπηρεσιών καθώς και από τις μετακινήσεις κεφαλαίων παράλληλα με την γενική διάχυση της νέας τεχνολογίας με επιταχυνόμενο ρυθμό.

Ως χαρακτηριστικά της Παγκοσμιοποίησης θεωρούνται η ταυτόχρονη επικοινωνία σε ολόκληρο τον πλανήτη η πλανητική ώρα υπεрсύνοριακών οργανώσεων με διακριτικό χαρακτήρα (Ε.Ε., ΝΑΤΟ, ΟΟΣΑ, ΝΑΡΤΑ, ΑΣΕΑΝ, Παγκόσμια Τράπεζα, ΔΝΤ, Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου), η ταυτόχρονη διαχείριση χρήματος στον κόσμο, ο όλο και περισσότερο παγκόσμιος χαρακτήρας του μάρκετινγκ προϊόντων και υπηρεσιών η παγκόσμια διάσταση των οικολογικών επιπτώσεων στο περιβάλλον και η δημιουργία *συνείδησης παγκοσμιότητας* που

² <http://gepiti.com/filoi/articles/global/htm>

³ ΚΑΤΣΟΡΙΑΔΑΣ, ΔΗΜΗΤΡΗΣ, Α, *Ο Μύθος της Παγκοσμιοποίησης*, Αθήνα, Καμπύλη/Ρωγμή, 1999, σ.7

επεκτείνεται συνεχώς σε τομείς της οικονομίας, της πληροφορίας, των ηλεκτρονικών, μέσων μαζικής ενημέρωσης και επικοινωνίας, και της παιδείας μέσω των οποίων τίθενται οι βάσεις μιας παγκόσμιας κουλτούρας.⁴

Ισχυρίζονται ότι στις μέρες μας οι Εθνικές οικονομίες αναμφισβήτητα συγχωνεύονται με ένα σταθερά αναπτυσσόμενο ρυθμό καθώς αυξάνονται οι διασυνοριακές ροές αγαθών, εργασίας και κεφαλαίου και πως η ατμομηχανή της παγκοσμιοποίησης είναι ο παγκόσμιος (υπερεθνικός) καπιταλισμός όπου οι παραγωγοί και οι επενδυτές συμπεριφέρονται όλο και περισσότερο, σαν η παγκόσμια οικονομία να αποτελούνταν από μια ενιαία αγορά και ένα ενιαίο χώρο παραγωγής.

Οι κυρίαρχοι οικονομικοί κύκλοι προπαγανδίζουν ότι οι εθνικές οικονομίες κάτω από ορισμένες προϋποθέσεις (χαμηλό πληθωρισμό, δημοσιονομική ισορροπία, αύξηση του εθνικού προϊόντος, ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και απουσία αποσταθεροποιητικών κινήσεων κεφαλαίων, όπως για παράδειγμα έγινε με τη νομισματική κρίση ορισμένων χωρών της Ν.Α. Ασίας με τις υποτιμήσεις των νομισμάτων), έχουν καθαρό όφελος από την παγκοσμιοποίηση και το άνοιγμα των εθνικών οικονομιών στο διεθνή ανταγωνισμό. Θεωρούν ότι αποτελεί την εξέλιξη της κοινωνίας όπου ο καταναλωτής αγοράζει φθηνότερα ο εργαζόμενος αμείβεται καλύτερα ο αποταμιευτής έχει μεγαλύτερη δυνατότητα επιλογών, οι επιχειρήσεις έχουν καλύτερες επιδόσεις επιτυγχάνοντας υψηλότερη παραγωγικότητα και έτσι θα εξασφαλιστεί εργασία για όλους και γενίκευση της ευημερίας κάνοντας περιττές της αιματηρές συγκρούσεις.⁵

Όμως την αντίληψη περί παγκοσμιοποίησης διατυπώνουν και ορισμένοι αριστεροί ή προοδευτικοί συγγραφείς οι οποίοι ισχυρίζονται ότι «σε πλανητικό επίπεδο, ήδη, βρισκόμαστε στον αστερισμό της παγκοσμιοποίησης των αγορών» (Σ.Β. Δενδρινού, 1997) και πως αυτή είναι η εποχή της παγκόσμιας οικονομίας, της παγκόσμιας πολιτικής, της παγκόσμιας κουλτούρας και της παγκόσμιας διπλωματίας.

Θεωρούν δε ότι η παγκοσμιοποίηση αναφέρεται στην περίπτωση κατά την οποία η ίδια η παραγωγή διεθνοποιείται με την έννοια ότι οι παραγωγικές μονάδες

⁴ ΚΑΤΣΟΡΙΔΑΣ, ΔΗΜΗΤΡΗΣ, Α, *Ο Μύθος της Παγκοσμιοποίησης*, Αθήνα, Καμπύλη/Ρωγήμ, 1999, σ.8-9

⁵ ΚΑΤΣΟΡΙΔΑΣ, ΔΗΜΗΤΡΗΣ, Α, *Ο Μύθος της Παγκοσμιοποίησης*, Αθήνα Καμπύλη/Ρωγήμ, 1999, σ.9-10

ελέγχονται από χωρίς πατρίδα επιχειρήσεις που λειτουργούν και κινούνται με μεγάλη ταχύτητα κατά μήκος των διεθνών συνόρων δηλαδή σε ένα κόσμο χωρίς σύνορα γι'αυτές και επιδίδονται σε δραστηριότητες που δεν αποβλέπουν πρωταρχικά στη χώρα όπου έχουν την εθνική τους βάση αλλά αποτελούν τμήμα ενός εσωτερικού καταμερισμού εργασίας που εκτείνεται σε πολλές χώρες. Με αυτή την έννοια η παγκοσμιοποίηση της οικονομίας σήμερα είναι πράγματι περιορισμένη χωρίς όμως αυτό να αναιρεί τη θέση ότι η επιτάχυνση της διεθνοποίησης και το συνακόλουθο τέλος του κρατισμού αποτελούν μια ριζική δομική αλλαγή της οικονομίας της αγοράς και όχι απλώς ένα συγκυριακό φαινόμενο. Μάλιστα σε ορισμένες περιπτώσεις καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι υπάρχει πια η αναγκαιότητα για εμφάνιση μορφών υπερεθνικής ή παγκοσμιοποιημένης πολιτικής εξουσίας ως αναγκαία λύση για να υπάρξει σοβαρό αντίβαρο στην παγκοσμιοποιημένη οικονομική εξουσία.⁶

Υποστηρίζεται δε ότι με την παγκοσμιοποίηση των οικονομικών δραστηριοτήτων την εγκατάσταση παγκόσμιων επιχειρήσεων στις πρώην σοσιαλιστικές χώρες και την αλληλεξάρτηση των εν λόγω χωρών με τον δυτικό κόσμο θα ευνοηθεί η παγκόσμια συνεργασία στον αμυντικό τομέα η οποία θα επιβάλει και την νέα τάξη πραγμάτων σε ότι αφορά την ασφάλεια και την παγκόσμια ειρήνη και θα δώσει νέες δυνατότητες στο θέμα της κατανομής ευθυνών για την πρόληψη και διαχείριση κρίσεων σε περιφερειακό επίπεδο.

Παρόμοια αντίληψη για την παγκοσμιοποίηση διατύπωσε το 1915 και ο Κ. Κάουτσκι, στην περίφημη θεωρία του περί υπέρ-ιμπεριαλισμού θέτοντας το εξής ερώτημα: *Η σύγχρονη ιμπεριαλιστική πολιτική δεν θα μπορούσε άραγε να αντικατασταθεί από μια νέα πολιτική υπέρ-ιμπεριαλιστική που θα υποκαθιστούσε τον αγώνα ανάμεσα στα εθνικά χρηματιστικά κεφάλαια με την από κοινού εκμετάλλευση του πλανήτη από το χρηματιστικό κεφάλαιο ενωμένο σε διεθνή κλίμακα.*⁷

⁶ ΚΑΤΣΟΡΙΔΑΣ, ΔΗΜΗΤΡΗΣ, Α, *Ο Μύθος της Παγκοσμιοποίησης*, Αθήνα, Καμπύλη/Ρωγμή, 1999, σ.10-11

⁷ ΚΑΤΣΟΡΙΔΑΣ, ΔΗΜΗΤΡΗΣ, Α, *Ο Μύθος της Παγκοσμιοποίησης*, Αθήνα, Καμπύλη/Ρωγμή, 1999, σ.11-12

2.ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΤΟΜΕΙΣ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗΣ

2.1.Ο ΤΟΜΕΑΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Η παγκοσμιοποίηση είναι ένα φαινόμενο πολύ σημαντικό που επηρέασε πολλούς τομείς και άλλαξε τον κόσμο που ξέραμε παλαιότερα στον κόσμο που ξέρουμε σήμερα, μερικοί από τους τομείς που επηρέασε η παγκοσμιοποίηση είναι της οικονομίας, της πληροφορίας, των ηλεκτρονικών, των μέσων μαζικής ενημέρωσης και επικοινωνίας, και της παιδείας αλλά εμείς δεν θα ασχοληθούμε με όλους αυτούς τους τομείς διότι είναι κάτι πολύ δύσκολό αλλά και χρονοβόρο θα αναφερθούμε σε ένα τομέα, τον τομέα της οικονομίας και πιο συγκεκριμένα στην παγκοσμιοποιημένη οικονομία ή παγκόσμια οικονομία.

Οι εξελίξεις και ανακατατάξεις που σημειώθηκαν την τελευταία εικοσαετία στη παγκόσμια οικονομία υπήρξαν ιδιαίτερα εντυπωσιακές. Το εύρος των αλλαγών γίνεται εύκολα αντιληπτό, αν αναλογιστούμε ορισμένες εξελίξεις ανά δεκαετίες.

Ενδεικτικά θα αναφερθούμε:

1. Στη δεκαετία του 1970 επίκεντρο των οικονομικοπολιτικών εξελίξεων υπήρξε ο ολόπλευρος ανταγωνισμός των δύο αντίπαλων στρατοπέδων, του στρατοπέδου των χωρών του υπαρχτού σοσιαλισμού και εκείνων των ανεπτυγμένων κρατών της Βόρειας Αμερικής και της Δυτικής Ευρώπης.
2. Στη δεκαετία του 1980 τη σκυτάλη στους ρυθμούς ανάπτυξης πήραν οι χώρες του Ειρηνικού, οι λεγόμενες τίγρεις τις Ασίας και η προσοχή των διεθνών οικονομικών αναλυτών επικεντρώθηκε στη δυναμική της ανάπτυξης των σχέσεων ΗΠΑ-Ιαπωνίας.
3. Στο πρώτο μισό της δεκαετίας του 1990 η γηραιά ήπειρος που φαινόταν πως είχε χάσει τον δυναμισμό της στην κούρσα του εκσυγχρονισμού σε σχέση με της ΗΠΑ και την Ιαπωνία, απόκτησε νέα πνοή και δυναμική χάρη στις μεγάλες οικονομικοπολιτικές αλλαγές (κατάρρευση των καθεστώτων του υπαρχτού σοσιαλισμού, ενοποίηση της Γερμανίας κ.α.) και την μετεξέλιξη της ΕΟΚ σε Ευρωπαϊκή Ένωση. Η διαδικασία για την ευρωπαϊκή ενοποίηση όχι μόνο ανέδειξε

την Ευρωπαϊκή Ένωση στην ισχυρότερη εμπορική δύναμη του κόσμου που ελέγχει το 1/3 περίπου του παγκόσμιου εμπορίου, αλλά εξασφάλισε και μια προοπτική δυναμικής οικονομικής ανέλιξης χάρη στην αναμενόμενη διεύρυνση προς τις χώρες της κεντρικής και ανατολικής Ευρώπης, αλλά και προς τον νότο (Κύπρος και Μάλτα).⁸

Πολλοί οικονομολόγοι υποστηρίζουν ότι διανύουμε την τέταρτη μεγάλη επανάσταση στην οικονομική ιστορία της ανθρωπότητας, μετά τις γεωργικές επαναστάσεις της νεολιθικής εποχής και του Μεσαίωνα και την Βιομηχανική επανάσταση που ολοκληρώθηκε τον 19ο αιώνα λόγω σημαντικών οικονομικοπολιτικών αλλαγών που έλαβαν χώρα τις τελευταίες δεκαετίες. Αυτές οι αλλαγές είναι:

A) Η εξάλειψη των συννεπειών του χωρισμού του κόσμου σε δύο αντιμαχόμενα μπλοκ του ανατολικού και του δυτικού.

B) Η φιλελευθεροποίηση των αγορών, όπως αυτή εκφράστηκε με την ολοκλήρωση του «Γύρου της Ουρουγουάης» της ΓΚΑΤΤ και την ίδρυση του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ).

Γ) Η τάση συσσωματώσεων ή ενοποίησης πολλών κρατών (π.χ. η Βορειοαμερικανική Ζώνη Ελευθέρων Συναλλαγών, η Οικονομική Συνεργασία Ασίας-Ειρηνικού, η Ευρωπαϊκή Ένωση κ.α.) που οδήγησε στην αμφισβήτηση του προτύπου «έθνος-κράτος» και δημιούργησε υπερεθνικά συγκροτήματα με τεράστιες παραγωγικές και καταναλωτικές δυνατότητες.

Δ) Τα νέα σημαντικότερα επιστημονικά επιτεύγματα (βιοτεχνολογία, γενετική, πληροφορική, ρομποτική κ.α.). Χαρακτηριστική είναι η διατύπωση του θεμελιωτή του σύγχρονου μανάτζμέντ καθηγητή Πίτερ Ντράκερ, στο έργο του *Managing for the future*: “Από το 1973 και μετά εισήλθαμε σ’ένα νέο οικονομικό αιώνα ο οποίος σήμερα έχει αφήσει πολύ μακριά πίσω του αρχές, θεωρίες και πεποιθήσεις που κυριαρχούν στην οικονομία 100 με 150 χρόνια πριν...”. Πέρα όμως από αυτές τις εξελίξεις θα πρέπει να επισημανθούν δύο ιδιαίτερης σημασίας παράγοντες οι οποίοι

⁸ *Εγκυκλοπαίδεια Επιστήμη και Ζωή, Τόμος 21*, Εκδοτικές επιχειρήσεις και εμπορικές επιχειρήσεις Χατζηακώβου Α.Ε, σ. 448, βλέπε επίσης ΑΛΜΠΙΑΝΗΣ, ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΣ, Β, *Παγκοσμιοποίηση*, Αθήνα, Τροχαλία, 1998, σ.151-159, ΑΝΔΡΑΔΑΚΗ, ΠΑΥΛΟ, *Μεγάλη Ελληνική Εγκυκλοπαίδεια*, Τόμος 19, Αθήνα, Φοίνιξ, σ.325 – 326, ΠΡΟΧΟΡΟΦ, Α, Μ, *Μεγάλη Σοβιετική Εγκυκλοπαίδεια*, Τόμος 26, Αθήνα, Ακάδημος Α.Ε., 1981, σ. 388, *Εγκυκλοπαίδεια Πάπυρος Λάρος Μπριτανικά*, Τόμος 47, Αθήνα, Πάπυρος, 1985, σ. 323.

δρουν αρνητικά και με επιπτώσεις που υποσκιάζουν την πορεία της παγκόσμιας οικονομικής ανάπτυξης.⁹

Ο πρώτος παράγοντας συνίσταται στο ότι κατά την τελευταία εικοσαετία ο αναπτυσσόμενος κόσμος προχώρησε με δυναμικούς ρυθμούς στην αναδιάρθρωση της βιομηχανικής παραγωγής και στην επέκταση του διεθνούς εμπορίου, όμως τα κράτη του τρίτου κόσμου οδηγήθηκαν σε περαιτέρω αναπτυξιακά και οικονομικά αδιέξοδα. Σύμφωνα με στοιχεία του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) του 1991 στις αναπτυσσόμενες χώρες ζουν τα ¾ της ανθρωπότητας αλλά παράγεται μόλις το 1/5 της παγκόσμιας παραγωγής. Μεγάλο πρόβλημα των αναπτυσσόμενων κρατών τα τελευταία χρόνια υπήρξε και το τεράστιο εξωτερικό χρέος που το 1991 ανερχόταν σε 1.351 δισεκατομμύρια δολάρια. Μόνο για την ετήσια πληρωμή των τόκων και των χρεολυσίων χρειαζόταν ποσό μεγαλύτερο από την οικονομική βοήθεια που έπαιρναν. Οι αντιθετικές αυτές πορείες της οικονομικής εξέλιξης των ανεπτυγμένων κρατών από την μια και των αναπτυσσόμενων χωρών από την άλλη αποτελούν παράγοντα αστάθειας για την παγκόσμια οικονομία και εγκυμονούν κινδύνους κλονισμού της, όσον αφορά κυρίως το τραπεζικό σύστημα και τις συναλλαγές, αλλά και την ίδια την παραγωγική διαδικασία.¹⁰

Ο δεύτερος παράγοντας που υπονομεύει το μέλλον της παγκόσμιας οικονομικής ανάπτυξης είναι τα οξυμμένα περιβαλλοντικά προβλήματα που ανέκυψαν τα τελευταία είκοσι χρόνια, με κυριότερο ίσως το κρίσιμο θέμα της βιόσφαιρας, το «φαινόμενο του θερμοκηπίου». Τα προβλήματα που σχετίζονται με την καταστροφή του περιβάλλοντος συνδέονται στενά με το αναπτυξιακό πρότυπο που ακολουθήθηκε μεταπολεμικά, ενώ η αντιμετώπισή τους υπαγορεύει έναν επαναπροσδιορισμό του αναπτυξιακού μοντέλου πιθανότατα προς την κατεύθυνση της *αειφόρου ανάπτυξης* που πρόσφατα έχει υιοθετήσει η Ευρωπαϊκή Ένωση.

⁹ Εγκυκλοπαίδεια Επιστήμη και Ζωή, Τόμος 21, Εκδοτικές επιχειρήσεις και εμπορικές επιχειρήσεις Χατζηακώβου Α.Ε, σ. 448 βλέπε επίσης ΑΛΜΠΑΝΗΣ, ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΣ, Β, *Παγκοσμιοποίηση*, Αθήνα, Τροχαλία, 1998, σ.151-159, ΑΝΔΡΑΔΑΚΗ, ΠΑΥΛΟ, *Μεγάλη Ελληνική Εγκυκλοπαίδεια*, Τόμος 19, Αθήνα, Φοίνιξ, σ.325 – 326, ΠΡΟΧΟΡΟΦ, Α, Μ, *Μεγάλη Σοβιετική Εγκυκλοπαίδεια*, Τόμος 26, Αθήνα, Ακάδημος Α.Ε., 1981, σ. 388, *Εγκυκλοπαίδεια Πάπυρος Λάρος Μπριτανικά*, Τόμος 47, Αθήνα, Πάπυρος, 1985, σ. 323.

¹⁰ Εγκυκλοπαίδεια Επιστήμη και Ζωή, Τόμος 21, Εκδοτικές επιχειρήσεις και εμπορικές επιχειρήσεις Χατζηακώβου Α.Ε, σ. 448 βλέπε επίσης ΑΛΜΠΑΝΗΣ, ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΣ, Β, *Παγκοσμιοποίηση*, Αθήνα, Τροχαλία, 1998, σ.151-159, ΑΝΔΡΑΔΑΚΗ, ΠΑΥΛΟ, *Μεγάλη Ελληνική Εγκυκλοπαίδεια*, Τόμος 19, Αθήνα, Φοίνιξ, σ.325 – 326, ΠΡΟΧΟΡΟΦ, Α, Μ, *Μεγάλη Σοβιετική Εγκυκλοπαίδεια*, Τόμος 26, Αθήνα, Ακάδημος Α.Ε., 1981, σ. 388, *Εγκυκλοπαίδεια Πάπυρος Λάρος Μπριτανικά*, Τόμος 47, Αθήνα, Πάπυρος, 1985, σ. 323.

2.1.1.Οι εξελίξεις στο τομέα της παραγωγής

Επιγραμματικά οι αλλαγές και εξελίξεις που σημειώθηκαν τα τελευταία χρόνια στο τομέα της παραγωγής σχετίζονται με την υπό εξέλιξη Τεχνολογική Επανάσταση και τους νέους ορίζοντες που άνοιξαν η ρομποτική, η βιοτεχνολογία, η γενετική, και βέβαια η πληροφορική. Χάρη στη γενίκευση της χρήσης ηλεκτρονικών υπολογιστών έχουν σημειωθεί σημαντικές μεταβολές στις διάφορες φάσεις της παραγωγικής διαδικασίας, που αφορούν τόσο τις μεθόδους σχεδιασμού των προϊόντων και τα συστήματα προγραμματισμού και ελέγχου της παραγωγής όσο και την ίδια την κατασκευαστική δραστηριότητα, τα συστήματα αποθήκευσης, και τα διακίνησης. Ο αυτοματισμός της παραγωγικής διαδικασίας στις ανεπτυγμένες – πρωτοπόρες βιομηχανικά χώρες εισήλθε στο στάδιο της λεγόμενης *ευέλικτης αυτοματοποίησης* (flexible automation) που μεταθέτει το στόχο από την εκμετάλλευση των λεγόμενων *οικονομιών μεγέθους* (πληθοπαραγωγή) στην παραγωγή ποικιλίας προϊόντων από τον ίδιο προηγμένο τεχνολογικά παραγωγικό εξοπλισμό. Παράλληλα με αυτή την εξέλιξη ενισχύθηκε περαιτέρω η τάση δημιουργίας εξειδικευμένων εργοστασίων, τάση που συνδυάζεται με την πρακτική της ανάθεσης κατασκευής εξαρτημάτων εκτός εταιρίας (outsourcing). Όσον αφορά τα ίδια τα προϊόντα οι τάσεις που επικράτησαν ήταν η μείωση της διάρκειας ζωής τους, η χρήση νέων υλικών και η έμφαση στην ποιότητα και την αξιοπιστία τους. Οι αλλαγές και εξελίξεις που ενδεικτικά αναφέρθηκαν είχαν καταλυτική επίδραση, όπως είναι φυσικό και στις αντιλήψεις για της αρχές λειτουργίας, διοίκησης και ιεραρχικής δόμησης των επιχειρήσεων.¹¹

¹¹ Εγκυκλοπαίδεια Επιστήμη και Ζωή, Τόμος 21, Εκδοτικές επιχειρήσεις και εμπορικές επιχειρήσεις Χατζηακώβου Α.Ε, σ. 448 βλέπε επίσης ΑΛΜΠΙΑΝΗΣ, ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΣ, Β, *Παγκοσμιοποίηση*, Αθήνα, Τροχαλία, 1998, σ.151-159, ΑΝΔΡΑΔΑΚΗ, ΠΑΥΛΟ, *Μεγάλη Ελληνική Εγκυκλοπαίδεια*, Τόμος 19, Αθήνα, Φοίνιξ, σ.325 – 326, ΠΡΟΧΟΡΟΦ, Α, Μ, *Μεγάλη Σοβιετική Εγκυκλοπαίδεια*, Τόμος 26, Αθήνα, Ακάδημος Α.Ε., 1981, σ. 388, *Εγκυκλοπαίδεια Πάπυρος Λάρος Μπριτανικά*, Τόμος 47, Αθήνα, Πάπυρος, 1985, σ. 323.

2.1.2.Οι εξελίξεις στο παγκόσμιο εμπόριο

Στη διάρκεια της τελευταίας εικοσαετίας το διεθνές εμπόριο γνώρισε εξελίξεις και εκτεταμένες αλλαγές. Οι εξελίξεις προσδιορίστηκαν από μια σειρά παραγόντων όπως η ραγδαία ανάπτυξη της τεχνολογίας (π.χ. ηλεκτρονική, πληροφορική, ρομποτική κ.α.), οι μεταβολές στην παραγωγική βάση (π.χ. ανάπτυξη νέων βιομηχανικών κλάδων με έντονες εξαγωγικές επιδόσεις, σχετική μείωση της ζήτησης γεωργικών προϊόντων), οι μεγάλες κοινωνικοπολιτικές αλλαγές σε σημαντικές από οικονομική άποψη περιοχές του κόσμου κ.α. Οι αλλαγές που παρατηρούνται τα τελευταία χρόνια στο διεθνές εμπόριο αφορούν τόσο την κατανομή και τη σύνθεσή του όσο και την ιεράρχηση των ισχυρότερων εμπορικά κρατών.¹²

Όσον αφορά την κατανομή του διεθνούς εμπορίου που γίνεται σε τρεις *πόλους* δηλαδή τα αναπτυγμένα κράτη, τις χώρες του πρώην “υπαρκτού σοσιαλισμού” και τις αναπτυσσόμενες χώρες, η κυριότερη εξέλιξη ήταν η ενίσχυση της τάσης συγκέντρωσης του διεθνούς εμπορίου στη ζώνη των αναπτυγμένων κρατών σε βάρος των δύο άλλων *πόλων*. Η ενίσχυση της άνισης αυτής κατανομής οφείλεται στη μείωση των τιμών των πρώτων υλών, στην αύξηση της ζήτησης βιομηχανικών ειδών που μόνο οι προηγμένες χώρες παράγουν και στη συρρίκνωση του εξωτερικού εμπορίου στις χώρες του πρώην “υπαρκτού σοσιαλισμού” εξαιτίας των οικονομικών προβλημάτων που αντιμετώπισαν κατά τη διαδικασία μετάβασης από την κεντρικά σχεδιασμένη οικονομία προς το σύστημα της ελεύθερης αγοράς.¹³

¹² Εγκυκλοπαίδεια Επιστήμη και Ζωή, Τόμος 21, Εκδοτικές επιχειρήσεις και εμπορικές επιχειρήσεις Χατζηακώβου Α.Ε, σ. 448,451- 452 βλέπε επίσης ΑΛΜΠΙΑΝΗΣ, ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΣ, Β, *Παγκοσμιοποίηση*, Αθήνα, Τροχαλία, 1998, σ.151-159, ΑΝΔΡΑΔΑΚΗ, ΠΑΥΛΟ, *Μεγάλη Ελληνική Εγκυκλοπαίδεια*, Τόμος 19, Αθήνα, Φοίνιξ, σ.325 – 326, ΠΡΟΧΟΡΟΦ, Α, Μ, *Μεγάλη Σοβιετική Εγκυκλοπαίδεια*, Τόμος 26, Αθήνα, Ακάδημος Α.Ε., 1981, σ. 388, *Εγκυκλοπαίδεια Πάπυρος Λάροος Μπριτανικά*, Τόμος 47, Αθήνα, Πάπυρος, 1985, σ. 323.

¹³ Εγκυκλοπαίδεια Επιστήμη και Ζωή, Τόμος 21, Εκδοτικές επιχειρήσεις και εμπορικές επιχειρήσεις Χατζηακώβου Α.Ε, σ. 448,451 - 452 βλέπε επίσης ΑΛΜΠΙΑΝΗΣ, ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΣ, Β, *Παγκοσμιοποίηση*, Αθήνα, Τροχαλία, 1998, σ.151-159, ΑΝΔΡΑΔΑΚΗ, ΠΑΥΛΟ, *Μεγάλη Ελληνική Εγκυκλοπαίδεια*, Τόμος 19, Αθήνα, Φοίνιξ, σ.325 – 326, ΠΡΟΧΟΡΟΦ, Α, Μ, *Μεγάλη Σοβιετική Εγκυκλοπαίδεια*, Τόμος 26, Αθήνα, Ακάδημος Α.Ε., 1981, σ. 388, *Εγκυκλοπαίδεια Πάπυρος Λάροος Μπριτανικά*, Τόμος 47, Αθήνα, Πάπυρος, 1985, σ. 323.

Όσον αφορά τη σύνθεση του διεθνούς εμπορίου, παρουσιάστηκε σημαντική αύξηση των βιομηχανικών προϊόντων, που στις αρχές της δεκαετίας του 1990 ανέρχονταν στο 73% του συνόλου των προϊόντων του εμπορίου έναντι ποσοστού 56% που κατείχαν το 1980. Αντίθετα σημαντική μείωση παρουσίασε το ποσοστό συμμετοχής των αγροτικών προϊόντων στο διεθνές εμπόριο, που από 15% το 1980 κατήλθε στο 13,5%, καθώς και των προϊόντων της εξορυκτικής βιομηχανίας, συμπεριλαμβανομένων και των καυσίμων, που επίσης η συμμετοχή τους στο διεθνές εμπόριο μειώθηκε από 29% το 1980 στο 13,5% στα τέλη της δεκαετίας.¹⁴

Μεταβολές όπως σημειώθηκαν και στην κατάταξη των ισχυρότερων κρατών με βάση τις εισαγωγές και εξαγωγές, με κυριότερη τη δυναμική άνοδο χωρών όπως η Κορέα, η Σιγκαπούρη, η Ταϊβάν, το Χονγκ Κονγκ, η Κίνα κι το Μεξικό.

Πέρα όμως από αυτές τις καθοριστικής σημασίας μεταβολές, στην εξελικτική πορεία του παγκόσμιου εμπορίου έπαιξαν ρόλο:

A) Η φιλελευθεροποίηση του, που εκφράστηκε σε θεσμικό επίπεδο με την ολοκλήρωση του 'Γύρου της Ουρουγουάης' της ΓΚΑΤΤ και την ίδρυση του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ).

B) Η τάση δημιουργίας υπερεθνικών ζωνών οικονομικής συνεργασίας, όπως π.χ. η Βορειοαμερικανική Ζώνη Ελεύθερων Συναλλαγών (NAFTA), η Οικονομική Συνεργασία Ασίας – Ειρηνικού (APEC) και η Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε).

παγκόσμιο εμπόριο (Πίνακας 1)

ΟΙ ΠΡΩΤΕΣ 20 ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΗΣ ΧΩΡΕΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ ΣΕ ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ			
Εισαγωγές σε δις δολ. ΗΠΑ			
1994	[1993]		
1	[1]	ΗΠΑ	689,151 [603,438]
2	[2]	ΓΕΡΜΑΝΙΑ	370,124 [329,670]
3	[3]	ΙΑΠΩΝΙΑ	266,476 [241,652]
4	[4]	Μ. ΒΡΕΤΑΝΙΑ	220,009 [206,321]
5	[5]	ΓΑΛΛΙΑ	217,921 [200,785]
6	[6]	ΙΤΑΛΙΑ	160,430 [146,733]
7	[7]	ΚΑΝΑΔΑΣ	148,680 [139,054]
8	[8]	ΧΟΝΓΚ ΚΟΝΓΚ	148,270 [138,658]

¹⁴ Εγκυκλοπαίδεια Επιστήμη και Ζωή, Τόμος 21, Εκδοτικές επιχειρήσεις και εμπορικές επιχειρήσεις Χατζηιακώβου Α.Ε, σ. 448,451 - 452 βλέπε επίσης ΑΛΜΠΙΑΝΗΣ, ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΣ, Β, *Παγκοσμιοποίηση*, Αθήνα, Τροχαλία, 1998, σ.151-159, ΑΝΔΡΑΔΑΚΗ, ΠΑΥΛΟ, *Μεγάλη Ελληνική Εγκυκλοπαίδεια*, Τόμος 19, Αθήνα, Φοίνιξ, σ.325 - 326, ΠΡΟΧΟΡΟΦ, Α, Μ, *Μεγάλη Σοβιετική Εγκυκλοπαίδεια*, Τόμος 26, Αθήνα, Ακάδημος Α.Ε., 1981, σ. 388, *Εγκυκλοπαίδεια Πάπυρους Λάρους Μπριτανικά*, Τόμος 47, Αθήνα, Πάπυρους, 1985, σ. 323.

9	[9]	ΟΛΛΑΝΔΙΑ	121,368	[121,568]
10	[10]	ΒΕΛΓΙΟ – ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	120,200	[119,516]
11	[11]	ΛΑΪΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΚΙΝΑΣ	115,671	[103,881]
12	[12]	ΣΙΓΚΑΠΟΥΡΗ	99,632	[85,229]
13	[13]	ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΚΟΡΕΑΣ (ΝΟΤ. ΚΟΡΕΑΣ)	97,579	[83,784]
14	[14]	ΙΣΠΑΝΙΑ	87,529	[81,876]
15	[15]	ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΚΙΝΑΣ (ΤΑΪΒΑΝ)	82,400	[77,000]
16	[16]	ΜΕΞΙΚΟ	79,375	[50,147]
17	[17]	ΕΛΒΕΤΙΑ	61,665	[56,722]
18	[18]	ΑΥΣΤΡΙΑ	52,308	[48,616]
19	[19]	ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ	50,529	[45,478]
20	[20]	ΣΟΥΗΔΙΑ	47,624	[42,687]

ΟΙ ΠΡΩΤΕΣ 20 ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΗΣ ΧΩΡΕΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ ΣΕ ΕΞΑΓΩΓΕΣ

Εισαγωγές σε δις δολ. ΗΠΑ

1994	[1993]		1994	[1993]
1	[1]	ΗΠΑ	512,670	[464,773]
2	[2]	ΓΕΡΜΑΝΙΑ	414,500	[365,368]
3	[3]	ΙΑΠΩΝΙΑ	387,887	[362,286]
4	[4]	ΓΑΛΛΙΑ	220,721	[206,259]
5	[5]	Μ. ΒΡΕΤΑΝΙΑ	196,045	[181,559]
6	[6]	ΙΤΑΛΙΑ	178,670	[164,453]
7	[7]	ΚΑΝΑΔΑΣ	159,005	[145,185]
8	[8]	ΧΟΝΓΚ ΚΟΝΓΚ	136,480	[135,248]
9	[9]	ΟΛΛΑΝΔΙΑ	127,241	[131,156]
10	[10]	ΒΕΛΓΙΟ – ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	124,350	[123,192]
11	[11]	ΛΑΪΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΚΙΝΑΣ	121,014	[91,737]
12	[12]	ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΚΙΝΑΣ (ΤΑΪΒΑΝ)	93,500	[83,000]
13	[14]	ΣΙΓΚΑΠΟΥΡΗ	93,049	[74,008]
14	[13]	ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΚΟΡΕΑΣ (ΝΟΤ. ΚΟΡΕΑΣ)	89,753	[82,189]
15	[15]	ΙΣΠΑΝΙΑ	69,135	[62,872]
16	[16]	ΕΛΒΕΤΙΑ	63,019	[58,694]
17	[23]	ΜΕΞΙΚΟ	60,883	[30,241]
18	[17]	ΣΟΥΗΔΙΑ	56,921	[49,864]
19	[18]	ΡΩΣΙΑ	52,100	[44,297]
20	[19]	ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ	46,057	[42,704]

2.1.3.Οι εξελίξεις στο νομισματικό τομέα

Μεταπολεμικά το παγκόσμιο νομισματικό σύστημα συγκροτήθηκε με βάση τις αποφάσεις της Διάσκεψης του Μπρέτον Γούτς, που καθιέρωσε το σύστημα των σταθερών συναλλαγματικών ισοτιμιών των διαφόρων νομισμάτων προς το δολάριο και του δολαρίου προς το χρυσό (ίσχυε δηλαδή δολάριο = χρυσός). Η εφαρμογή του συστήματος αυτού λειτούργησε ως το 1971, οπότε και κατέρρευσε με την άρση της μετατρεψιμότητας του δολαρίου σε χρυσό. Έκτοτε η παγκόσμια οικονομία λειτουργεί με βάση κυμαινόμενες ισοτιμίες. Η ισοτιμία συναλλάγματος, η τιμή δηλαδή στην οποία ανταλλάσσονται τα νομίσματα δυο κρατών, κυμαίνεται ανάλογα με τις οικονομικές και πολιτικές συνθήκες και επηρεάζεται από παράγοντες όπως ο πληθωρισμός, η κατάσταση του ισοζυγίου πληρωμών κ.α. Τα τελευταία χρόνια οι αλλαγές που σημειώθηκαν στη διάρθρωση της παγκόσμιας οικονομίας συντέιναν στη συχνή εμφάνιση σημαντικών μεταβολών και στις νομισματικές ισοτιμίες, που σε αρκετές περιπτώσεις πήραν την μορφή νομισματικών κρίσεων. Η φιλελευθεροποίηση των αγορών, που έγκειται στο άνοιγμα των αγορών και στον δραστικό περιορισμό των προστατευτικών φραγμών, καθώς και η διεθνοποίηση του συστήματος που εκφράζεται και μέσω της στενής διασύνδεσης και αλληλεξάρτησης των κυριότερων χρηματοπιστωτικών κέντρων ανά την υφήλιο σε συνδυασμό με την ταχύτητα κυκλοφορίας των πληροφοριών (βασικό παράγοντα πλούτου στις χρηματαγορές) κατέστησαν δυνατή την αυτονόμηση του παγκόσμιου χρηματοπιστωτικού συστήματος από τις επιμέρους νομισματικές αρχές, με συνέπεια οι λειτουργίες του να επηρεάζουν άμεσα και ταχύτατα τις διεθνείς νομισματικές ισορροπίες. Χαρακτηριστική είναι η διατύπωση του αμερικανού οικονομολόγου και νομπελίστα Γκ. Μπέκερ ότι τα ιδιωτικά επενδυτικά κεφάλαια «είναι σήμερα κυρίαρχα στην παγκόσμια οικονομία, με αποτέλεσμα οι χρηματοπιστωτικές αγορές να υπαγορεύουν τους κανόνες τους τις νομισματικές». Τα κεφάλαια αυτά έχουν την δυνατότητα να εισέρχονται και να εξέρχονται στις διεθνείς χρηματαγορές με μεγάλη ταχύτητα ανάλογα με το βαθμό εμπιστοσύνης προς τη συγκεκριμένη κάθε φορά οικονομία. Η αύξηση του βαθμού αυτονόμησης του παγκόσμιου χρηματοπιστωτικού συστήματος έχει καταστεί

παράγοντας αστάθειας για το οικονομικό σύστημα και η αντιμετώπιση των νομισματικών κρίσεων έχει αναχθεί σε ζήτημα πρώτης προτεραιότητας για τη λειτουργία της παγκόσμιας αγοράς.¹⁵

Σημαντικές διαφοροποιήσεις σημειώθηκαν και στις βασικές κατευθύνσεις της νομισματικής πολιτικής που ακολουθήθηκε τα τελευταία είκοσι χρόνια από τις ισχυρότερες οικονομικά χώρες. Οι δυο πετρελαϊκές κρίσεις που εκδηλώθηκαν τη δεκαετία του 1970 διαμόρφωσαν παγκοσμίως επί σειρά ετών συνθήκες υψηλού πληθωρισμού και παράλληλης στασιμότητας ή και υποχώρηση των ρυθμών ανάπτυξης (φαινόμενο στασιμοπληθωρισμού). Η παρατεταμένη αναποτελεσματικότητα της αντιμετώπισης του στασιμοπληθωρισμού με τα μέσα της παραδοσιακής, κεϋνσιανής αντίληψης για τη ρυθμιστική δραστηριότητα της μακροοικονομικής πολιτικής οδήγησε στην επικράτηση της άποψης για περιορισμό των κρατικών παρεμβάσεων στην οικονομία. Κατά συνέπεια ο ρόλος της νομισματικής πολιτικής περιορίστηκε στην προσπάθεια αντιμετώπισης του πληθωρισμού. Περιορίστηκε δηλαδή η νομισματική πολιτική στον σταθεροποιητικό της ρόλο, ενώ η αναπτυξιακή της διάσταση υποβαθμίστηκε ή εγκαταλείφθηκε. Η επικράτηση της άποψης για αποτελεσματικότητα των κρατικών παρεμβάσεων στην οικονομία οδήγησε στη σχετική αυτονομία των νομισματικών αρχών από την κρατική εξουσία και στο διεθνές φαινόμενο της μαζικής ιδιωτικοποίησης των περισσότερων κρατικών επιχειρήσεων.¹⁶

Τα τελευταία είκοσι χρόνια σημαντικές αλλαγές σημειώθηκαν και στο πιστωτικό τομέα. Οι κυριότερες μεταβολές όσον αφορά το ρόλο και την πρακτική των τραπεζών στις ανεπτυγμένες χώρες και στην Ελλάδα ήταν:

1. Η απελευθέρωση (η μείωση δηλαδή της εξάρτησης) του τραπεζικού συστήματος.

¹⁵ Εγκυκλοπαίδεια Επιστήμη και Ζωή, Τόμος 21, Εκδοτικές επιχειρήσεις και εμπορικές επιχειρήσεις Χατζηακώβου Α.Ε., σ. 448 - 449 βλέπε και ΑΛΜΠΙΑΝΗΣ, ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΣ, Β, *Παγκοσμιοποίηση*, Αθήνα, Τροχαλία, 1998, σ.151-175, ΑΝΔΡΑΔΑΚΗ, ΠΑΥΛΟ, *Μεγάλη Ελληνική Εγκυκλοπαίδεια*, Τόμος 19, Αθήνα, Φοίνιξ, σ.325 - 326, ΠΡΟΧΟΡΟΦ, Α, Μ, *Μεγάλη Σοβιετική Εγκυκλοπαίδεια*, Τόμος 26, Αθήνα, Ακάδημος Α.Ε., 1981, σ. 388, *Εγκυκλοπαίδεια Πάπυρος Λάροϋς Μπριτανικά*, Τόμος 47, Αθήνα, Πάπυρος, 1985, σ. 323.

¹⁶ Εγκυκλοπαίδεια Επιστήμη και Ζωή, Τόμος 21, Εκδοτικές επιχειρήσεις και εμπορικές επιχειρήσεις Χατζηακώβου Α.Ε., σ. 448 - 449 βλέπε επίσης ΑΛΜΠΙΑΝΗΣ, ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΣ, Β, *Παγκοσμιοποίηση*, Αθήνα, Τροχαλία, 1998, σ.151-175, ΑΝΔΡΑΔΑΚΗ, ΠΑΥΛΟ, *Μεγάλη Ελληνική Εγκυκλοπαίδεια*, Τόμος 19, Αθήνα, Φοίνιξ, σ.325 - 326, ΠΡΟΧΟΡΟΦ, Α, Μ, *Μεγάλη Σοβιετική Εγκυκλοπαίδεια*, Τόμος 26, Αθήνα, Ακάδημος Α.Ε., 1981, σ. 388, *Εγκυκλοπαίδεια Πάπυρος Λάροϋς Μπριτανικά*, Τόμος 47, Αθήνα, Πάπυρος, 1985, σ. 323.

2. Η μείωση της εξάρτησης της πιστωτικής πολιτικής από την νομισματική.
3. Η απλοποίηση των κανόνων λειτουργίας των πιστωτικών ιδρυμάτων.
4. Η μεγάλη αύξηση των προσφερόμενων υπηρεσιών και η εμφάνιση πολλών νέων τραπεζικών προϊόντων.

Η παγκόσμια οικονομία σε αριθμούς

Στο **πίνακα 1** παρουσιάζεται συνοπτικά η διάρθρωση του παγκόσμιου προϊόντος.

παγκόσμια οικονομία (Πίνακας 1)

Κατανομή - Διάρθρωση του Παγκόσμιου Προϊόντος				
	Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν σε δισ. Δολ.	Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν σε δισ. Δολ.	% συμμετοχής	% συμμετοχής
	1970	1992	1970	1992
Παγκόσμια	2 808,0	23.060,6	100,0	100,0
ΗΠΑ	1.011,6	5 920,2	36,03	25,67
Ιαπωνία	203,7	3 671,0	7,25	15,92
Γερμανία	184,5	1 789,3	6,57	7,76
Γαλλία	142,9	1 319,9	5,09	5,72
Μ. Βρετανία	106,5	903,1	3,79	3,92
Ιταλία	107,5	1 223,0	3,83	5,30
Καναδάς	73,8	493,6	2,63	2,14
Ολλανδία	34,0	320,3	1,21	1,39
Ισπανία	37,6	574,8	1,34	2,49
Πορτογαλία	6,2	79,6	0,22	0,35
Ιρλανδία	3,3	43,3	0,12	0,19
Βέλγιο	25,2	218,8	0,90	0,95
Αυστραλία	39,3	294,8	1,40	1,28
Νέα Ζηλανδία	6,4	-	0,23	0,18
Σουηδία	30,0	220,8	1,07	0,96
Φιλανδία	9,8	93,9	0,35	0,41
Νορβηγία	11,2	112,9	0,40	0,49
Δανία	13,5	123,6	0,48	0,54
Τουρκία	11,4	99,7	0,41	0,43
Ελβετία	20,7	241,4	0,74	1,05
Αυστρία	14,5	185,2	0,52	0,80
Ελλάδα	8,6	67,3	0,31	0,29
Ισραήλ	5,6	69,8	0,20	0,30
Χονγκ	3,5	77,8	0,12	0,34

Κονγκ				
Σιγκαπούρη	1,9	46,0	0,07	0,20
Κορέα	8,9	296,1	0,32	1,28
Μεξικό	38,3	329,0	1,36	1,43
Βραζιλία	35,5	360,4	1,26	1,56
Αργεντινή	30,7	228,8	1,09	1,00
Χιλή	8,2	41,2	0,29	0,18
Κολομβία	7,2	48,6	0,26	0,21
Κίνα		506,1		2,19
Ινδονησία	9,7	126,4	0,34	0,55
Φιλιππίνες	6,7	52,5	0,24	0,23
Ταϊλάνδη	7,1	110,4	0,25	0,48
Μαλαισία	4,2	57,6	0,15	0,25
Ταϊβάν	4,9	210,0	0,17	0,91
Μαρόκο	4,0	28,4	0,14	0,12
Ν. Αφρική	16,3	103,7	0,58	0,45
Συρία	2,10	17,2	0,08	0,07
Νιγηρία	11,6	29,7	0,41	0,13
Ινδία	52,9	214,6	1,88	0,93
Αίγυπτος	6,60	33,6	0,24	0,15

Όπως φαίνεται από τα στοιχεία του πίνακα οι ΗΠΑ κρατούν σταθερά τα σκήπτρα και βρίσκονται στην πρώτη θέση όσον αφορά την κατάταξη των χωρών βάσει του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος. Ωστόσο θα πρέπει να επισημανθεί ότι ενώ η συμμετοχή των ΗΠΑ στη διαμόρφωση του Παγκόσμιου Ακαθάριστου Προϊόντος ανερχόταν το 1970 στο 36,03%, το 1992 η συμμετοχή αυτή είχε περιοριστεί στο 25,67%, ένδειξη που πιστοποιεί τη σχετική μείωση της ισχύος της αμερικανικής οικονομίας στην παγκόσμια οικονομία.¹⁷

¹⁷ Εγκυκλοπαίδεια Επιστήμη και Ζωή, Τόμος 21, Εκδοτικές επιχειρήσεις και εμπορικές επιχειρήσεις Χατζηακώβου Α.Ε., σ. 449 - 450 βλέπε και ΑΛΜΠΙΑΝΗΣ, ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΣ, Β, *Παγκοσμιοποίηση*, Αθήνα, Τροχαλία, 1998, σ.151-175 ΑΝΔΡΑΔΑΚΗ, ΠΑΥΛΟ, *Μεγάλη Ελληνική Εγκυκλοπαίδεια*, Τόμος 19, Αθήνα, Φοίνιξ, σ.325 - 326, ΠΡΟΧΟΡΟΦ, Α, Μ, *Μεγάλη Σοβιετική Εγκυκλοπαίδεια*, Τόμος 26, Αθήνα, Ακάδημος Α.Ε., 1981, σ. 388, *Εγκυκλοπαίδεια Πάπυρος Λάρος Μπριτανικά*, Τόμος 47, Αθήνα, Πάπυρος, 1985, σ. 323.

Αξιοσημείωτη είναι η αύξηση του ποσοστού συμμετοχής στο παγκόσμιο προϊόν των χωρών της ευρύτερης ασιατικής ζώνης, όπως π.χ. της Ιαπωνίας που από το 7,25% το 1970 ανήλθε στο 15,92% το 1992, καθώς και της Ν. Κορέας, της Ταϊλάνδης, της Κίνας κ.α. Αύξηση επίσης σημείωσε το ποσοστό συμμετοχής ορισμένων χωρών της Λατινικής Αμερικής όπως του Μεξικού και της Βραζιλίας. Αντίθετα μειώθηκε το ποσοστό συμμετοχής ορισμένων αφρικανικών κρατών όπως της Νιγηρίας, της Ν. Αφρικής και του Μαρόκου.¹⁸

Στον **πίνακα 2** παρουσιάζεται η ποσοστιαία διάρθρωση του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος των κυριότερων από οικονομική άποψη κρατών του κόσμου καθώς και συνολικά των κρατών – μελών του ΟΟΣΑ και της Ευρωπαϊκής Ένωσης τα έτη 1970 και 1992.

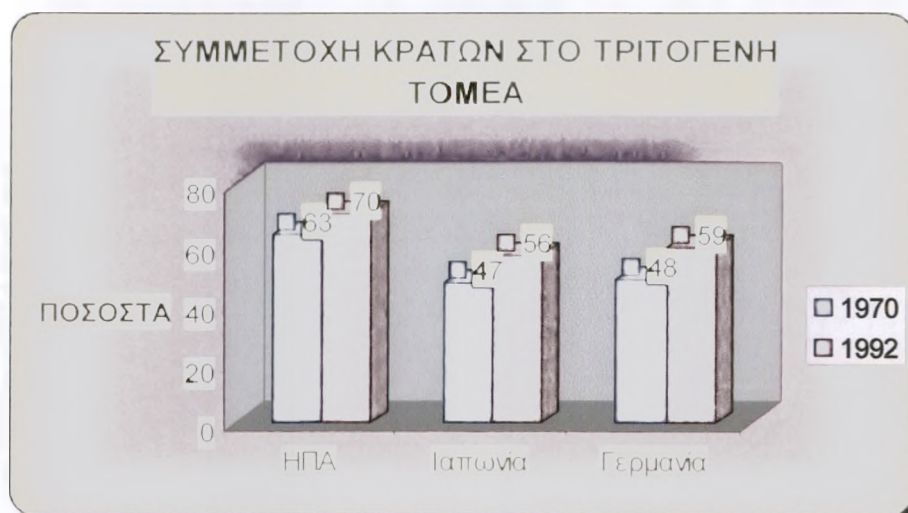
¹⁸ Εγκυκλοπαίδεια Επιστήμη και Ζωή, Τόμος 21, Εκδοτικές επιχειρήσεις και εμπορικές επιχειρήσεις Χατζηιακώβου Α.Ε, σ. 449 - 450 βλέπε και ΑΛΜΠΑΝΗΣ, ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΣ, Β, *Παγκοσμιοποίηση*, Αθήνα, Τροχαλία, 1998, σ.151-175, ΑΝΔΡΑΔΑΚΗ, ΠΑΥΛΟ, *Μεγάλη Ελληνική Εγκυκλοπαίδεια*, Τόμος 19, Αθήνα, Φοινίξ, σ.325 - 326, ΠΡΟΧΟΡΟΦ, Α, Μ, *Μεγάλη Σοβιετική Εγκυκλοπαίδεια*, Τόμος 26, Αθήνα, Ακάδημος Α.Ε., 1981, σ. 388, *Εγκυκλοπαίδεια Πάπυρος Λάρος Μπριτανικά*, Τόμος 47, Αθήνα, Πάπυρος, 1985, σ. 323.

παγκόσμια οικονομία (Πίνακας 2)

	Διαρθρωση του Ακαθαριστου Εγχώριου Προϊόντος							
	Σε ποσοστα %							
	1970				1992			
	Γεωργία	Βιομηχανία	Υπηρεσίες	Σύνολο	Γεωργία	Βιομηχανία	Υπηρεσίες	Σύνολο
ΗΠΑ	3	34	63	100	2	28	70	100
Ιαπωνία	6	47	47	100	2	42	56	100
Γερμανία	3	49	48	100	2	39	59	100
Γαλλία	7	39	54	100	3	29	68	100
Μ. Βρετανία	3	44	53	100	1	29	70	100
Ιταλία	8	41	51	100	3	32	65	100
Καναδάς	4	36	60	100	3	29	68	100
Αυστρία	7	45	46	98	3	36	61	100
Αυστραλία	6	39	55	100	3	30	67	100
Βέλγιο	4	42	54	100	2	30	68	100
Ισπανία	11	37	52	100	4	34	62	100
Πορτογαλία	16	37	47	100	6	38	56	100
Ιρλανδία	17	37	46	100	10	10	80	100
Ελλάδα	18	32	50	100	11	26	63	100
Δανία	7	35	58	100	4	27	69	100
Νορβηγία	6	32	62	100	3	35	62	100
Σουηδία	4	36	60	100	2	32	66	100
Φιλανδία	12	40	48	100	5	31	64	100
Ν. Ζηλανδία	12	33	55	100	9	26	65	100
Νιγηρία	41	14	45	100	37	38	25	100
Πακιστάν	37	22	41	100	27	27	46	100
Σιγκαπούρη	2	30	68	100	0	38	62	100
Χονγκ Κονγκ	2	36	62	100	0	23	77	100
Ν. Κορέα	26	29	45	100	8	45	47	100
Ταϊλάνδη	26	25	49	100	12	39	49	100
Μαλαισία	29	25	46	100	0	0	0	100
Φιλιππίνες	30	32	38	100	22	33	45	100
Κίνα	0	0	0	0	27	35	38	100
Ινδονησία	45	19	36	100	19	40	41	100
Ινδίες	45	22	33	100	32	27	41	100
Αργεντινή	10	44	46	100	6	31	63	100
Βραζιλία	13	38	49	100	11	37	52	100
Μεξικό	12	29	59	100	8	28	64	100
Βενεζουέλα	6	39	55	100	5	41	54	100
Τζαμάικα		43	50	100	5	44	51	100
Πολωνία	0	0	0	0	7	51	42	100
Τσεχία	0	0	0	0	6	61	33	100
Σλοβακία	0	0	0	0	6	54	40	100
Ουκρανία	0	0	0	0	23	43	34	100
Ρωσία	0	0	0	0	13	49	38	100
Τουρκία	30	27	43	100	15	30	55	100
Ιορδανία	0	0	0	0	7	28	65	100
Συρία	20	25	55	100	30	33	47	110
Αίγυπτος	29	28	43	100	18	30	52	100
Ιράν	0	0	0	0	23	28	49	100

Μαρόκο	20	27	53	100	15	33	52	10
ΟΟΣΑ	4	38	58	100	3	33	64	10
Ευρωπαϊκή Ένωση	5	42	53	100	3	33	64	10

Το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν παράγεται στον πρωτογενή, δευτερογενή, τριτογενή τομέα ή διαφορετικά στους τομείς της γεωργίας, της βιομηχανίας και των υπηρεσιών. Όπως προκύπτει από τα στοιχεία του Πίνακα 2 στις αναπτυγμένες χώρες τα τελευταία είκοσι δυο χρόνια το ποσοστό συμμετοχής του τριτογενή τομέα αυξήθηκε δραστικά, έτσι στις ΗΠΑ από 63% ανήλθε σε 70%, στην Ιαπωνία από 47% σε 56% και στη Γερμανία από 48% σε 59%.¹⁹

Αντίθετα σε μια σειρά από χώρες της ευρύτερης ασιατικής ζώνης, όπως η Ν. Κορέα, η Ταϊλάνδη, η Ινδονησία, η Σιγκαπούρη, κ.α., ραγδαία ήταν η αύξηση της συμμετοχής της βιομηχανίας στη διαμόρφωση του Α.Ε.Π.

¹⁹ Εγκυκλοπαίδεια Επιστήμη και Ζωή, Τόμος 21, Εκδοτικές επιχειρήσεις και εμπορικές επιχειρήσεις Χατζηακώβου Α.Ε, σ.450 - 451 βλέπε επίσης ΑΛΜΠΙΑΝΗΣ, ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΣ, Β, *Παγκοσμιοποίηση*, Αθήνα, Τροχαλία, 1998, σ.151-175, ΑΝΔΡΑΔΑΚΗ, ΠΑΥΛΟ, *Μεγάλη Ελληνική Εγκυκλοπαίδεια*, Τόμος 19, Αθήνα, Φοίνιξ, σ.325 - 326, ΠΡΟΧΟΡΟΦ, Α, Μ, *Μεγάλη Σοβιετική Εγκυκλοπαίδεια*, Τόμος 26, Αθήνα, Ακάδημος Α.Ε., 1981, σ. 388, *Εγκυκλοπαίδεια Πάπυρους Λάουρς Μπριτανικά*, Τόμος 47, Αθήνα, Πάπυρος, 1985, σ. 323.

2.1.4. Η Χρηματιστηριακή Παγκοσμιοποίηση

Η πιο χαρακτηριστική έκφανση της *Παγκοσμιοποίησης* είναι η διεθνής κινητικότητα των κεφαλαίων η οποία πραγματοποιείται όχι με την ανάπτυξη των παραγωγικών δυνάμεων αλλά μέσα από μια ακραία επέκταση του χρηματιστικού κεφαλαίου σε παγκόσμια κλίμακα.

Όμως εξαιτίας της πολυπλοκότητας των διαδικασιών της υπερτροφίας στο τομέα της Πίστης των χρηματοοικονομικών συναλλαγών και της κερδοσκοπίας υπάρχει η τάση να παρερμηνευτεί το εν λόγω φαινόμενο και να φαίνεται ότι τα συμφέροντα του βιομηχανικού κεφαλαίου το οποίο χαρακτηρίζεται από μια σχετική υποχώρηση της ισχύος του βρίσκονται σε σύγκρουση με τα συμφέροντα του χρηματιστικού κεφαλαίου.²⁰

Βέβαια η *διχοτόμηση* ανάμεσα στις δύο αυτές μερίδες κεφαλαίου, τη χρηματιστική και την παραγωγική δεν είναι απόλυτη με την έννοια ότι η μεταξύ τους αντίθεση δεν είναι ανταγωνιστική – συγκρουσιακή. Αντιθέτως η επέκταση της χρηματιστικής σφαίρας είναι ακριβώς το αποτέλεσμα της κρίσης υπερσυσσώρευσης κεφαλαίου. Δηλαδή ένα μέρος του κεφαλαίου έφυγε από τη σφαίρα της παραγωγής και μετατοπίστηκε στη σφαίρα της κερδοσκοπίας.²¹

Όμως εξακολουθούν να υπάρχουν αδιάσπαστοι δεσμοί μεταξύ αυτών των δύο μερίδων του κεφαλαίου διότι το κερδοσκοπικό κεφάλαιο δεν μπορεί να υπάρξει χωρίς το παραγωγικό καθώς είναι το μόνο που μπορεί να παράγει υπεραξία και άρα κέρδος του οποίου ένα μέρος τοποθετείται στη χρηματιστική σφαίρα.

Έτσι εξαιτίας των χαμηλών ρυθμών οικονομικής ανάπτυξης και κεφαλαιακής συσσώρευσης τροφοδοτείται η χρηματιστική κερδοσκοπία, και από αυτούς ακόμη τους παραγωγούς βιομηχανικού κέρδους, δηλαδή από μερίδες του βιομηχανικού κεφαλαίου.

Το χάσμα ανάμεσα στη παραγωγική και χρηματιστική οικονομία είναι συνεχώς διευρυνόμενο. Ορισμένα παραδείγματα είναι ενδεικτικά για τις διαστάσεις που έχει πάρει η χρηματιστική κερδοσκοπία. Η χρηματαγορά

²⁰ ΚΑΤΣΟΡΙΔΑΣ, ΔΗΜΗΤΡΗΣ, Α, *Ο Μύθος της Παγκοσμιοποίησης*, Αθήνα, Καμπύλη/Ρωγμή, 1999, σ.13

²¹ ΚΑΤΣΟΡΙΔΑΣ, ΔΗΜΗΤΡΗΣ, Α, *Ο Μύθος της Παγκοσμιοποίησης*, Αθήνα, Καμπύλη/Ρωγμή, 1999, σ.14

δεκατετραπλασιάστηκε από το 1973 μέχρι το 1995 και έφτασε να έχει ημερήσιο τζίρο 1,2 τρις. Δολάρια ενώ οι παγκόσμιες εμπορικές συναλλαγές μιας μέρας ανέρχονται στο 2 - 3% αυτού του πόσου. Τα αρνητικά της ελεύθερης διακίνησης κεφαλαίων φάνηκαν στις ασιατικές χώρες όταν με την κρίση του 1997 η οποία προκλήθηκε εξαιτίας της τερατώδους αύξησης της διακίνησης κεφαλαίων υπήρξε διαφυγή 12 δισεκατομμυρίων δολαρίων με αποτέλεσμα να καταστραφούν οικονομίες και νομίσματα.²²

Παρόλα αυτά οι διεθνείς χρηματαγορές ήταν περισσότερο ενοποιημένες στις αρχές του αιώνα από ότι είναι σήμερα. Τριάντα χρόνια πριν από τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο όταν τα περισσότερα νομίσματα ήταν συνδεδεμένα με το χρυσό τεράστια χρηματικά ποσά μετακινούνταν από την Ευρώπη προς τη Β. Αμερική την Αργεντινή και την Αυστραλία. Το πλεόνασμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών της Αγγλίας κατά την περίοδο 1880-1913 ήταν περίπου 5% του ΑΕΠ της σε σύγκριση με το θεωρούμενο σκανδαλώδες σημερινό πλεόνασμα τρεχουσών συναλλαγών της Ιαπωνίας το οποίον την τελευταία δεκαετία δεν υπερέβη το 3% του ΑΕΠ της.

Βέβαια πρόκειται για παρασιτικό τρόπο δημιουργίας πλούτου ο οποίος βρίσκεται σε απόσταση από αυτό που πραγματικά συμβαίνει στην υλική βάση της οικονομίας. Όμως παρόλα αυτά οι εθνικές οικονομικές πολιτικές είναι υποχρεωμένες να παίρνουν υπόψη τους, τους λεγόμενους εξωτερικούς καταναγκασμούς.

Λαμβάνοντας υπόψη ότι μόνο οι παραγωγικές επενδύσεις μπορούν να συμβάλουν στην οικονομική ανάπτυξη και να δημιουργήσουν νέες θέσεις εργασίας είναι δυνατό να διαπιστώσουμε τις σημαντικές επιπτώσεις που έχει στον τομέα της παραγωγής και της απασχόλησης η τόσο μεγάλη διεύρυνση του χρηματιστικού κεφαλαίου. Διότι είναι πασιφανές ότι πραγματοποιείται μια τεράστια αξιοποίηση του μεταφερόμενου από τη τι σφαίρα της παραγωγής υπερπροϊόντος στη βάση της ονομαστικής διόγκωσης των χρηματοοικονομικών αξιών με άξονα τις κερδοσκοπικές κινήσεις μεγάλης κλίμακας.²³

²² ΚΑΤΣΟΡΙΔΑΣ, ΔΗΜΗΤΡΗΣ, Α, *Ο Μόθος της Παγκοσμιοποίησης*, Αθήνα, Καμπύλη/Ρωγμή, 1999, Δημήτρης Α. Κατσαρίδας, σ.14-15

²³ ΚΑΤΣΟΡΙΔΑΣ, ΔΗΜΗΤΡΗΣ, Α, *Ο Μόθος της Παγκοσμιοποίησης*, Αθήνα, Καμπύλη/Ρωγμή, 1999, Δημήτρης Α. Κατσαρίδας, σ.15-16

Αυτά τα χαρακτηριστικά λειτουργίας της χρηματοπιστηριακής σφαίρας οδηγούν συχνά στις μεγάλες χρηματοπιστηριακές κρίσεις όπως συνέβη με την κρίση της μεξικάνικης οικονομίας, των αναπτυσσόμενων χωρών της Ν.Α. Ασίας και της Ρωσίας οι οποίες έχουν σημαντικές επιπτώσεις στην παραγωγή και την απασχόληση με άμεσες προεκτάσεις και επιπτώσεις στο σύνολο της παγκόσμιας οικονομίας διότι αποστερούν την κοινωνία από σημαντικούς πόρους που θα μπορούσαν να αξιοποιούνται παραγωγικά.

Κατά συνέπεια για να υπάρξει πραγματική οικονομική ανάπτυξη θα πρέπει να αποσυνδεθεί από τη λεγόμενη παγκοσμιοποίηση, δηλαδή από τις διεθνείς κινήσεις και την παγκόσμια περιφορά κερδοσκοπικών κεφαλαίων πράγμα το οποίο θέτει σε αμφισβήτηση τον καπιταλιστικό χαρακτήρα των σημερινών διεθνών οικονομικών σχέσεων.

2.20 ΤΟΜΕΑΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

2.2.1 Οι επιδράσεις της παγκοσμιοποίησης στον εργατικό τομέα

Έχει αναπτυχθεί μια ολόκληρη φιλοσοφία γύρω από τον όρο «παγκοσμιοποίηση» σε όλες τις καπιταλιστικές χώρες μέσω του οποίου επιχειρείται η ιδεολογική τρομοκράτηση των εργαζομένων ώστε να πειστούν ότι δεν υπάρχουν πλέον εθνικές οικονομικές στρατηγικές καθώς επίσης ούτε άλλη εναλλακτική οικονομική πολιτική εκτός από τον νεοφιλελευθερισμό και τη λιτότητα δηλαδή από την εξίσωση προς τα κάτω των εργασιακών και πολιτικών δικαιωμάτων.

Έτσι τα οποιαδήποτε μέτρα του κεφαλαίου εναντίον των δυνάμεων της εργασίας εμφανίζονται σαν «μονόδρομος» με το επιχείρημα ότι «Οι οικονομικές επιδόσεις της κάθε χώρας σταθμίζονται πλέον από ξένους επενδυτές και κερδοσκόπους, οι οποίοι κυριολεκτικά δεν χαρίζονται πουθενά. Δεν μπορείς πια να τους ξεγελάς με πολιτικά τεχνάσματα. Άρα η οικονομική πολιτική στην Ελλάδα θα πρέπει να επιτυγχάνει τους στόχους της εξυγίανσης και της ανάπτυξης ώστε να καθιστά πιο εύρωστη την οικονομία. Η οικονομική πολιτική λοιπόν προέχει να εξυπηρετεί την αύξηση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας, κυρίως με την προσέλκυση και την πραγματοποίηση συνεχών επενδύσεων».²⁴

Ουσιαστικά, ο εν λόγω όρος ο οποίος πρωτοεμφανίστηκε στις αρχές της δεκαετίας του 80 στα αμερικανικά πανεπιστήμια του Harvard, του Stanford και του Columbia (globalization – παγκοσμιοποίηση) και προσέφερε ιδεολογική ισχύ στα επιχειρήματα του τότε νεοφιλελευθερισμού στις αγγλοσαξονικές χώρες και διεθνώς, προσπαθεί να δικαιολογήσει και να κρύψει με κάθε τρόπο τα μέσα και τις στρατηγικές με τις οποίες θα αναμετρηθούν οι ανταγωνιζόμενες ιμπεριαλιστικές δυνάμεις μεταξύ τους, προκειμένου να επιφέρουν μια ριζική αναδιανομή της οικονομικής τους εξουσίας σε παγκόσμια κλίμακα.

²⁴ ΚΑΤΣΟΡΙΔΑΣ, ΔΗΜΗΤΡΗΣ, Α, *Ο Μύθος της Παγκοσμιοποίησης*, Αθήνα, Καμπύλη/Ρωγή, 1999, σ.75-76

Υπό αυτή την έννοια, η εργασία ως αστικό ιδεολόγημα, το οποίο παράγει συγκεκριμένα πολιτικά οφέλη για τις αντίπαλες δυνάμεις. Διότι η ουσία της «παγκοσμιοποίησης» δεν είναι μόνο ότι αρνείται και παρακάμπτει τεχνητά το ρόλο του έθνους – κράτους, αλλά μεταφράζεται σε ένα ολοένα αυξανόμενο και μεγαλύτερο χάσμα, σε μια άβυσσο για τους πιο αδύνατους, ένα χάσμα ανάμεσα στο πλαίσιο μέσα στο οποίο μπορούν οι πολίτες να εκφράζονται, να ψηφίζουν, να ζητούν λογαριασμό (όταν τα πολιτικά καθεστάτα το επιτρέπουν) και το εκτός επικρατείας ... εξωτερικό πλαίσιο στο οποίο λαμβάνονται οι αποφάσεις που τους αφορούν. Πρέπει λοιπόν να αρχίσει η από – παγκοσμιοποίηση.²⁵

Η εργατική τάξη και οι οργανώσεις της έχουν να διαλέξουν ανάμεσα σε μια αμυντική και μια επιθετική στρατηγική. Η πρώτη συνιστά την αποδοχή όλων των ιδεολογημάτων που κατά καιρούς προβάλλουν οι αστικοί ιδεολογικοί μηχανισμοί, όπως αυτό της παγκοσμιοποίησης γεγονός το οποίο καθλώνει τις δυνάμεις της εργασίας σε μια προσπάθεια υπεράσπισης του βιοτικού επιπέδου, πράγμα το οποίο από μόνο του αποδεικνύεται πλέον αναποτελεσματικό. Η δεύτερη αποβλέπει αντίθετα στο να αδράξει την ευκαιρία και να δώσει μια συνολική απάντηση στα αστικά επιχειρήματα και στις ιδεολογίες, επιχειρώντας ταυτόχρονα να αποσπάσει από το κεφάλαιο τους πιο σίγουρους συμμάχους του (αγρότες, μικροεμπόρους, υψηλά αμειβόμενοι μισθωτοί, διανοούμενα μισθωτά μικροαστικά στρώματα, κτλ) στην προοπτική μιας νέας εργατικής ιδεολογικής ηγεμονίας. Δηλαδή, απέναντι στη συμμαχία των κυρίαρχων τάξεων, είναι αναγκαίο να προβληθεί η ενότητα της εργατικής τάξης και ενός μετώπου γύρω από αυτή. Προϋπόθεση για την επίτευξη της ενότητας της εργατικής τάξης είναι η ύπαρξη ενός νέου πολιτικού σχεδίου, το οποίο θα ενοποιεί το ειδικευόμενο τμήμα της εργατικής τάξης, που κατέχει τις παραδόσεις των αγώνων και τα εργασιακά πλεονεκτήματα, με το ανειδίκευτο τμήμα (νέοι, γυναίκες, μετανάστες κτλ.).²⁶

Την ίδια στιγμή της «παγκοσμιοποίησης» της οικονομίας, οι δυνάμεις της εργασίας είναι αναγκαίο να τη συνδέσουν με την παγκοσμιοποίηση της κοινωνικής προστασίας, στη βάση μιας γενικευμένης αντιμετώπισης τους.

²⁵ ΚΑΤΣΟΡΙΑΔΑΣ, ΔΗΜΗΤΡΗΣ, Α, *Ο Μύθος της Παγκοσμιοποίησης*, Αθήνα, Καμπύλη/Ρωγμή, 1999, σ.76-77

²⁶ ΚΑΤΣΟΡΙΑΔΑΣ, ΔΗΜΗΤΡΗΣ, Α, *Ο Μύθος της Παγκοσμιοποίησης*, Αθήνα, Καμπύλη/Ρωγμή, 1999, σ.77-78

Προϋπόθεση για κάτι τέτοιο είναι η απόκτηση μιας ξεκάθαρης και σαφούς διεθνιστικής συνείδησης. Είναι η μόνη που μπορεί να πραγματώσει την υπεράσπιση όλων των εργαζομένων και να δώσει μια διέξοδο απέναντι στην καπιταλιστική αναρχία.

Ένα ακόμα πρόβλημα που αντιμετωπίζει η εργατική τάξη στα πλαίσια της παγκοσμιοποίησης είναι μία σημαντική τάση στις αγορές εργασίας στις αναπτυγμένες οικονομίες είναι η σταθερή μετάβαση της ζήτησης από τους λιγότερο ειδικευμένους εργαζομένους στους περισσότερο ειδικευμένους. Ειδικευμένοι, είτε από άποψη εκπαίδευσης, είτε από άποψη εμπειρίας. Αυτή η τάση έχει δημιουργήσει δραματικές ανόδους τόσο στην ανισότητα των μισθών και των εισοδημάτων ανάμεσα στους περισσότερο και στους λιγότερο ειδικευμένους σε κάποιες χώρες, όσο και ανεργία για τους λιγότερο ειδικευμένους σε άλλες χώρες.

Στις ΗΠΑ για παράδειγμα, οι μισθοί των λιγότερο ειδικευμένων εργαζόμενων έχουν μειωθεί απότομα από τα τέλη της δεκαετίας του 70 σε σχέση με αυτούς των περισσότερο ειδικευμένων εργαζομένων. Μεταξύ του 1979 και του 1988, ο μέσος μισθός ενός απόφοιτου κολεγίου σε σχέση με το μέσο μισθό ενός απόφοιτου δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης αυξήθηκε κατά 20% και τα μέσα εβδομαδιαία εισοδήματα των ανδρών στα είκοσι τους αυξήθηκε κατά 25%. Αυτή η ολοένα αυξανόμενη ανισότητα ανατρέπει μια τάση προηγούμενων δεκαετιών (σύμφωνα με κάποιους υπολογισμούς πηγαίνοντας πίσω μέχρι το 1910) προς μεγαλύτερη εισοδηματική ανισότητα μεταξύ των πιο ειδικευμένων και των λιγότερο ειδικευμένων εργαζομένων. Την ίδια στιγμή, ο μέσος πραγματικός μισθός στις ΗΠΑ (δηλαδή ο αποπληθωρισμένος, μέσος μισθός) έχει αυξηθεί με αργούς ρυθμούς από τις αρχές της δεκαετίας του 70 και ο πραγματικός μισθός για τους ανειδίκευτους εργαζόμενους έχει ουσιαστικά μειωθεί. Έχει υπολογιστεί ότι οι πραγματικοί μισθοί των αρρένων απόφοιτων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης έχουν υποστεί μια μείωση της τάξεως του 20% από τις αρχές της δεκαετίας του 70.

Σε άλλες χώρες, η «μετάβαση» της ζήτησης έλαβε μέρος στην απασχόληση αντί για το εισόδημα. Εκτός από την Αγγλία, οι αλλαγές στη διαφορετικότητα των μισθών είναι γενικά πολύ λιγότερο σημαντικές από ότι στις ΗΠΑ. Οι χώρες με λιγότερη αύξηση της ανισότητας στους μισθούς υπέστησαν αντίστοιχα υψηλότερα ποσοστά ανεργίας για τους λιγότερο ειδικευμένους εργαζομένους.

Αυτό που εξηγεί τις διαφορές στα αποτελέσματα για τους μισθούς και την απασχόληση ανάμεσα στις χώρες, είναι οι διαφορετικές δομές των αγορών

εργασίας. Σε χώρες με σχετικά ελαστική μισθοδοσία σε αποκεντρωμένες αγορές εργασίας όπως οι ΗΠΑ, και ολοένα και περισσότερο η Αγγλία η μείωση στη σχετική ζήτηση για λιγότερο ειδικευμένη εργασία, έχει οδηγήσει σε χαμηλότερους σχετικούς μισθούς για τους ανειδίκευτους εργαζόμενους. Αντιθέτως σε χώρες σχετικά άκαμπτες δομές στις αγορές εργασίας όπως η Γαλλία, η Γερμανία και η Ιταλία η απασχόληση είναι χαμηλότερη.

Δύο άλλα γεγονότα σχετικά με αυτές τις τάσεις των αγορών εργασίας έριξαν κάποιο φως σχετικά με τις επιδράσεις του εμπορίου. Το πρώτο είναι ότι περίπου 70%της συνολικής μεταβολής της ζήτησης εργασίας στη βιομηχανία των ΗΠΑ, ήταν μια αλλαγή υπέρ της ζήτησης για εξειδικευμένη εργασία μέσα στις βιομηχανίες και όχι από τις βιομηχανίες χαμηλότερης έντασης εξειδικευμένης εργασίας προς εκείνες της υψηλότερης. Σε όλα τα επίπεδα της βιομηχανικής κατάταξης η πλειοψηφία των αμερικανικών βιομηχανιών κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του '80 προσέλαβαν σχετικά περισσότερους εξειδικευμένους εργαζομένους από ότι στη δεκαετία του '70 παρόλο που οι μισθοί αυτών των εργαζομένων είχαν αυξηθεί.

Το δεύτερο γεγονός είναι ότι τα εισοδηματικά χάσματα έχουν διευρυνθεί τόσο σε πολλές αναπτυσσόμενες οικονομίες ενώ στοιχεία αποδεικνύουν ότι η ζήτηση εργασίας στις αναπτυσσόμενες χώρες έχει επίσης μετακινηθεί προς τους εργαζομένους με υψηλή ειδίκευση. Για παράδειγμα σχετική έρευνα αποκαλύπτει ότι το ελεύθερο εμπόριο στο Μεξικό από τα μέσα έως τα τέλη της δεκαετίας του '80 οδήγησε σε αύξηση των σχετικών μισθών των ειδικευμένων εργαζομένων. Θα μπορούσαμε να περιμένουμε ότι το ελεύθερο εμπόριο θα αύξανε τη ζήτηση για ανειδίκευτο εργατικό δυναμικό καθώς και τους μισθούς του αλλά ουσιαστικά το αντίθετο έχει συμβεί σε κάποιες αναπτυσσόμενες χώρες.

2.30 ΤΟΜΕΑΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

2.3.1 Οι επιδράσεις της παγκοσμιοποίησης στον πολιτισμό και την ποιότητα ζωής

Παρότι ο καπιταλισμός έχει δημιουργήσει μια παγκόσμια αγορά ταυτόχρονα ολόκληρες ήπειροι βρέθηκαν εκτός της διεθνοποίησης των οικονομικών σχέσεων που αυτή συνεπάγεται.

Οι αντιφάσεις του καπιταλισμού όχι μόνο παραμένουν βαθιές αλλά οξύνονται περαιτέρω αποδεικνύοντας ότι ο καπιταλισμός δεν είναι ικανός να δημιουργήσει μια σταθερή διεθνή τάξη πραγμάτων και να εγγυηθεί το ειρηνικό παρόν και μέλλον του ανθρώπου και της φύσης.

Το «επίτευγμα» της νέας τάξης πραγμάτων και της «παγκοσμιοποιημένης» οικονομίας είναι η παγκοσμιοποίηση της φτώχειας, της ανεργίας, της οικολογικής καταστροφής, της πείνας και της εξαθλίωσης σε μεγάλη κλίμακα και μάλιστα στο ίδιο το εσωτερικό των αναπτυσσόμενων κρατών της Δύσης καθιστώντας πιο εκρηκτικές τις ενδογενείς αντιφάσεις του καπιταλισμού.

Πρώτη φορά στην ιστορία 1,5 δισεκατομμύριο άτομα χτυπούν την πόρτα της πείνας, της κοινωνικής κατάρρευσης και της συνολικής παραγωγικής αποδιάρθρωσης. Επιπλέον άλλα 1,5 – 2 δισεκατομμύρια άτομα ζουν σε συνθήκες υποβάθμισης των όρων διαβίωσης και του περιβάλλοντος τους.

Το Διεθνές Γραφείο Εργασίας και η Γραμματεία της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας εκτιμούν ότι 250 εκατομμύρια παιδιά εργάζονται σε χώρες του Τρίτου Κόσμου, για να συμπληρώσουν το πενιχρό οικογενειακό εισόδημα και να εξασφαλίσουν τα απολύτως αναγκαία για να ζήσουν, μεταξύ των οποίων το 61% στην Ασία, το 32% στην Αφρική και το 7% στη Λατινική Αμερική.

Επίσης σύμφωνα με την έκθεση των Ηνωμένων Εθνών για την ανάπτυξη του ανθρώπου το ¼ του ανθρώπινου πληθυσμού – 1,3 δισεκατομμύριο περίπου έχει ημερήσιο εισόδημα κάτω των 260 δραχμών, ένα δισεκατομμύριο είναι αναλφάβητοι, 840 εκατομμύρια υποφέρουν από πείνα, ενώ σε αντίθεση με τη Δύση

που ο μέσος όρος ζωής φτάνει τα 80 χρόνια, το 1/3 του πληθυσμού των υπό ανάπτυξη κρατών μετά βίας θα φτάσει τα 40 χρόνια.²⁷

Πενήντα επτά εκατομμύρια κάτοικοι της Ευρωπαϊκής Ένωσης ζουν κάτω από το όριο φτώχειας ενώ στις ΗΠΑ το 22% των μεταναστών ζει κάτω από το όριο της φτώχειας. Στην Ελλάδα σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή το 24% των Ελλήνων ζει κάτω από το όριο της φτώχειας, με κατά κεφαλήν εθνικό εισόδημα μικρότερο από 67.940 χιλιάδες δραχμές μηνιαίος κατά άτομο.

Επιπλέον οδηγούνται στο περιθώριο και την απόγνωση οι λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες του καπιταλισμού, με συνέπεια να μην έχει πλανητική διάσταση και / άρα να ακυρώνεται στην πράξη το ιδεολόγημα της «παγκοσμιοποίησης», εφόσον διευρύνεται το χάσμα μεταξύ πλούσιων και φτωχών χωρών και δημιουργούνται τεράστιες ανισότητες μεταξύ χωρών και λαών.

Συγκεκριμένα το μερίδιο των παγκόσμιων ανταλλαγών στις οποίες έλαβε μέρος η Αφρική από 14,1% του παγκόσμιου εμπορίου το 1970 μειώθηκε στο 9,9% το 1996 και της Λατινικής Αμερικής από 7,8% μειώθηκε στο 6,1%. Το 40% των ανθρώπων στον κόσμο επιβιώνουν με το 3,3% του παγκόσμιου εισοδήματος, ενώ τα τελευταία 30 χρόνια ο λόγος του εισοδηματικού μεριδίου του πλουσιότερου 20% του παγκόσμιου πληθυσμού προς το φτωχότερο 20%, αυξήθηκε από 30/1 σε 60/1.

Από τις 50 πιο φτωχές χώρες, οι 33 βρίσκονται στην Αφρική πέραν της Σαχάρας. Το 45% του πληθυσμού στην περιοχή αυτή, δηλαδή 266 εκατομμύρια κάτοικοι από το σύνολο των 590 εκατομμυρίων υποφέρουν από τη φτώχεια. Το ποσοστό των φτωχών ανέβηκε και οι άνθρωποι που ζουν με λιγότερο από ένα δολάριο το μήνα αυξήθηκαν από 179 εκατομμύρια το 1987 σε 218 εκατομμύρια το 1993. Επιπλέον, οι στατιστικές δείχνουν ότι ένας γιατρός αντιστοιχεί σε 18.000 κατοίκους (1/350 για τις βιομηχανικές χώρες), ένας στους δύο κατοίκους δεν διαθέτει πόσιμο νερό, ένας στους δύο μόνο έχει πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας, ενώ από το 1980 έως το 1995 οι αναλφάβητοι αυξήθηκαν από 125 σε 140 εκατομμύρια.²⁸

²⁷ ΚΑΤΣΟΡΙΔΑΣ, ΔΗΜΗΤΡΗΣ, Α, *Ο Μύθος της Παγκοσμιοποίησης*, Αθήνα, Καμπύλη/Ρωγμή, 1999, σ.69-70

²⁸ ΚΑΤΣΟΡΙΔΑΣ, ΔΗΜΗΤΡΗΣ, Α, *Ο Μύθος της Παγκοσμιοποίησης*, Αθήνα, Καμπύλη/Ρωγμή, Αθήνα 1999, σ.70-73

3.Οι Συνεταιρισμοί

3.1Τι είναι συνεταιρισμός

Δεν είναι εύκολο να δοθεί ένας συνοπτικός ορισμός του συνεταιρισμού που να περιλαμβάνει όλα τα χαρακτηριστικά του και να τον περιγράφει με επάρκεια. Η ποικιλομορφία του συνεταιριστικού θεσμού που έχει παγκόσμια εξάπλωση η εφαρμογή του κάτω από διαφορετικά κοινωνικοοικονομικά καθεστώτα και η εξελικτική πορεία του, δεν αλλοιώνουν βέβαια τις βασικές αρχές του αλλά δυσχεραίνουν όμως την περιγραφή του.

Μέχρι πρόσφάτως δεν υπήρχε ένας παγκόσμια αποδεκτός ορισμός του συνεταιρισμού. Αυτό όμως δε σημαίνει ότι ο συνεταιρισμός αποτελεί απροσδιόριστη έννοια ή ότι η σύλληψη και εφαρμογή στην πράξη διαφέρει μεταξύ χωρών ή μεταξύ τομέων εφαρμογής. Κάτι τέτοιο δεν συμβαίνει διότι υπάρχουν οι θεμελιώδεις αρχές του συνεργατισμού που αποτελούν αναγνωριστικό των συνεταιρισμών ανεξάρτητα από την χώρα ή τον τομέα εφαρμογής. Παράλληλα υπάρχουν και τα δευτερεύοντα χαρακτηριστικά ή κανόνες εφαρμογής που δεν αποτελούν στοιχεία αναγνώρισης της ταυτότητας του συνεταιρισμού και που χρησιμοποιούνται συμπληρωματικά στα διάφορα στάδια εξέλιξης του συνεργατισμού και στα διάφορα κοινωνικοοικονομικά περιβάλλοντα όπου λειτουργούν οι συνεταιρισμοί.²⁹

Ο συνεργατισμός δεν αποτελεί δόγμα. Είναι ένα σύνολο κοινά αποδεκτών κανόνων που ρυθμίζουν τη συνεργασία μεταξύ εκείνων των ατόμων που αποφασίζουν να ενώσουν τις προσπάθειές τους για το κοινό τους συμφέρον, οικονομικό, κοινωνικό, πολιτιστικό.

Από τους θεωρητικούς του συνεργατισμού πολλοί απέφυγαν να διατυπώσουν οποιοδήποτε ορισμό αναγνωρίζοντας ότι κανένας ορισμός δεν είναι απαλλαγμένος από αδυναμίες. Άλλοι έδωσαν ορισμούς χωρίς όμως να συμφωνήσουν μεταξύ τους. Γι' αυτό υπάρχει ποικιλία ορισμών. Ουσιαστικές διαφορές δεν υπάρχουν στους

²⁹ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ, Λ, ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ, Καθηγητής Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών, *Βιώσιμη Συνεταιριστική Οικονομία –Θεωρία και Πρακτική*, Εκδόσεις Αθ. Σταμούλης Αθήνα 2004, 25 – 26.

ορισμούς αυτούς. Καθένας όμως προβάλλει ή τονίζει περισσότερο ένα ή περισσότερα από τα χαρακτηριστικά του συνεταιρισμού.

Όσπου τελικά φτάνουμε στο παγκόσμιο συνέδριο της Διεθνούς Συνεταιριστικής Ένωσης στο Μάντσεστερ το 1995 όπου υιοθετήθηκε για πρώτη φορά ένας ορισμός του συνεταιρισμού, το περιεχόμενο του οποίου είναι το ακόλουθο:

«Συνεταιρισμός είναι μία αυτόνομη ένωση προσώπων που συγκροτείται εθελοντικά για την αντιμετώπιση των κοινών οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών αναγκών και επιδιώξεών τους δια μέσου μίας συνιδιόκτητης και δημοκρατικά διοικούμενης επιχείρησης».³⁰

Αλλά εκτός από αυτόν τον ορισμό που είναι ο πιο γνωστός. Υπάρχουν και άλλοι διαφορετικοί ορισμοί που έχουν διατυπωθεί κατά καιρούς από διάφορους επιστήμονες για την έννοια του συνεταιρισμού που η διαφοροποίηση τους βασικά οφείλεται στο γεγονός ότι ο καθένας από αυτούς δίνει έμφαση σε διαφορετικά χαρακτηριστικά ή σκοπούς του συνεταιρισμού.

Μερικοί από αυτούς είναι οι ακόλουθοι:

Ο Νόμος 602/1915 «Περί Συνεταιρισμών» ορίζει ότι:

«Ο συνεταιρισμός είναι εταιρία η οποία έχει κεφάλαιο μεταβλητό αποτελείται από συνεταίρους των οποίων ο αριθμός είναι επίσης μεταβλητός και επιδιώκει με την συνεργασία των συνεταίρων την προαγωγή της ιδιωτικής οικονομίας καθενός από αυτούς.»

Ο Θεόδωρος Τζωρτζιάκης, γνωστός Έλληνας Συνεταιριστής, δίνει τον εξής ορισμό:

«Ο συνεταιρισμός είναι όργανο αυτοβοήθειας ασθενών οικονομικά προσώπων δημιουργημένος με την ένωση των μικρών κατά μέρος δυνάμεων σε μια μεγάλη ομοειδή δύναμη, που τίθεται στη διάθεση του καθενός για την καλύτερη άσκηση επαγγελματικής και οικιακής του οικονομίας.»

Ο καθηγητής Δ. Καλιτσουνάκης ορίζει το συνεταιρισμό ως εξής:

«Ο συνεταιρισμός είναι ελεύθερη και ισότιμη τοπική προσωπική ένωση ασθενών οικονομικά ατόμων προς αυτοβοήθεια με την από κοινού διεξαγωγή

³⁰ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ, Λ, ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ, Καθηγητής Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών, *Βιώσιμη Συνεταιριστική Οικονομία – Θεωρία και Πρακτική*, Αθήνα, Αθ. Σταμούλης 2004, σ. 26 – 28.

επιχειρήσεως από την οποία ωφελούνται ανάλογα με την συναλλαγή τους με αυτή.»³¹

Ο Καθηγητής Διον. Μαυρογιάννης ορίζει ότι:

«Ο συνεταιρισμός είναι μια ελεύθερη ένωση προσώπων που ασκούν ομοειδή οικονομική επιχείρηση ή είναι της ίδιας κοινωνικής κατηγορίας (αγρότες, καταναλωτές κ.α.) και αποβλέπει στην προαγωγή της οικονομίας των μελών του, έχει δημοκρατικό χαρακτήρα και μορφωτική αποστολή για τα μέλη του.»

Ο Marvin A. Schaars, Καθηγητής Αγροτικής Οικονομικής στο Πανεπιστήμιο του Wisconsin των Η.Π.Α. δίνει τον εξής ορισμό:

«Ο συνεταιρισμός είναι μια επιχείρηση που αποκτάται και ελέγχεται εθελοντικά από τα μέλη του, και λειτουργεί από αυτούς και για αυτούς με βάση μη κερδοσκοπικοί ή στο κόστος.»

Ο Νόμος 2810/2000 «Αγροτικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις» ορίζει ως εξής το συνεταιρισμό:

« Αγροτική Συνεταιριστική Οργάνωση είναι αυτόνομη ένωση προσώπων η οποία συγκροτείται εθελοντικά και επιδιώκει με την αμοιβαία βοήθεια των μελών της την οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη και προαγωγή τους μέσω μιας συνιδιόκτητης και δημοκρατικά διοικούμενης επιχείρησης.»

Προφανώς ο ορισμός αυτός είναι απόλυτα εναρμονισμένος με τον ορισμό που έδωσε η Διεθνής Συνεταιριστική Ένωση και ο οποίος ισχύει σε παγκόσμιο επίπεδο.

Είναι γεγονός πως όλοι σχεδόν οι ορισμοί του συνεταιρισμού δεν είναι πλήρεις και αυτό γιατί υπάρχουν τόσα πολλά ιδιαίτερα χαρακτηριστικά ή σκοποί του συνεταιρισμού που αν τυχόν αναφερθούν θα καταστήσουν μακροσκελή τον ορισμό του και συνεπώς πρακτικά αχρησιμοποίητο.

Πάντως πρέπει να τονιστεί ιδιαίτερα πως ο συνεταιρισμός δεν είναι ούτε αμιγής οικονομική μονάδα όπως π.χ. είναι οι κεφαλαιοκρατικές εταιρίες ούτε είναι αμιγής κοινωνικοί οργάνωση όπως είναι τα διάφορα κοινωνικά ιδρύματα. Αντίθετα είναι ένας μικτός οικονομικοκοινωνικός θεσμός που αποβλέπει ταυτόχρονα στη βελτίωση της οικονομικής κατάστασης και την εξύψωση της κοινωνικής και πολιτιστικής θέσης των μελών του.

³¹ ΔΑΣΚΑΛΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΣ, ΧΡ, *Αστική και Γεωργική Συνεταιρισμοί*, Σύγχρονη Εκδοτική, Αθήνα 1992, σ.13 – 16.

3.1.1 Χαρακτηριστικά γνωρίσματα των συνεταιρισμών

Τα κυριότερα στοιχεία που χαρακτηρίζουν το συνεταιρισμό είναι τα εξής:

1. Ο συνεταιρισμός είναι οικονομική οργάνωση δηλαδή μια επιχειρηματική μονάδα γιατί πραγματοποιεί διάφορες οικονομικές δραστηριότητες όπως π.χ. παραγωγή, μεταποίηση και εμπορία αγροτικών προϊόντων, προμήθεια και διάθεση καταναλωτικών και βιομηχανικών αγαθών, πιστωτικές και ασφαλιστικές εργασίες, κ.λ.π. Δεν είναι ούτε συνδικαλιστικό σωματείο μήτε κοινωνικό ίδρυμα.
2. Ο συνεταιρισμός είναι ένωση προσώπων και όχι κεφαλαίων αφού η δημιουργία και η λειτουργία του στηρίζεται στα πρόσωπα και όχι στα κεφάλαια. Γι' αυτόν το λόγο το ύψος της συνεταιριστικής μερίδας είναι περιορισμένο για να δοθεί η δυνατότητα περισσότερα άτομα να γίνουν μέλη του συνεταιρισμού και έτσι να συγκεντρωθούν τα απαιτούμενα κεφάλαια και όχι να διατεθούν από ένα ή λίγα άτομα.
3. Ο συνεταιρισμός συγκροτείται εθελοντικά δηλαδή εφόσον το θέλουν τα άτομα και όχι κάτω από οποιασδήποτε μορφής πίεσης ή εξαναγκασμού.
4. Ο συνεταιρισμός είναι μια δημοκρατικά διοικούμενη επιχείρηση και όχι καμιά αυταρχική οργάνωση γιατί η Διοίκηση του εκλέγεται και λειτουργεί με βάση τις αρχές της Δημοκρατίας δηλαδή τους κανόνες της πλειοψηφίας.
5. Οι σκοποί των συνεταιρισμών είναι ταυτόχρονα οικονομικοί, κοινωνικοί και πολιτιστικοί παρόλο ότι είναι οικονομικές οργανώσεις, δηλαδή επιχειρήσεις που επιτελούν μόνο οικονομικές δραστηριότητες.

3.2 Οι σκοποί των συνεταιρισμών

3.2.1 Περιεχόμενο των σκοπών

Ο βασικός σκοπός των συνεταιρισμών είναι η ευημερία των μελών τους δηλαδή η βελτίωση της οικονομικής, κοινωνικής και πολιτιστικής θέσης τους και αναλύεται στους εξής επιμέρους σκοπούς:

1. Μεγιστοποίηση των ωφελειών με επίτευξη υψηλότερων τιμών και μεγαλύτερων ποσοτήτων πώλησης των αγροτικών προϊόντων των παραγωγών – μελών του συνεταιρισμού και έτσι αυξάνονται τα εισοδήματά τους.
2. Ελαχιστοποίηση των δαπανών παραγωγής ή και προσφοράς υπηρεσιών των συνεταιρισμών προς τα μέλη τους με την μείωση του κόστους μεταποίησης και εμπορίας των αγροτικών προϊόντων τους και την διάθεση γεωργικών εφοδίων σε χαμηλές τιμές. Έτσι τα καθαρά εισοδήματα των μελών των συνεταιρισμών αυξάνονται.
3. Προσφορά περισσότερων υπηρεσιών στα μέλη τους όπως π.χ. προμήθεια γεωργικών εφοδίων, παραγωγή, μεταποίηση και διάθεση αγροτικών προϊόντων, πιστωτικές και ασφαλιστικές εργασίες κ.α.
4. Προσφορά καλύτερων υπηρεσιών στα μέλη τους όπως π.χ. αγορά από τους γεωργούς όλης της διαθέσιμης ποσότητας των προϊόντων τους, άμεση πληρωμή των γεωργών κατά την αγορά των προϊόντων τους, τιμολόγηση των προϊόντων βάσει της ποιότητας τους κ.α.
5. Εξασφάλιση κοινωνικής δικαιοσύνης στα μέλη τους, αφού ότι ποιότητα προϊόντων παραδίδουν οι αγρότες στους συνεταιρισμούς πετυχαίνουν ανάλογη τιμή και ότι ποιότητα προϊόντων αγοράζουν οι καταναλωτές πληρώνουν αντίστοιχη τιμή.

6. Διαφύλαξη της υγείας των καταναλωτών με τη διάθεση σε αυτούς αγνών και ανόθευτων προϊόντων.
7. Ανύψωση του μορφωτικού επιπέδου των μελών τους χάρη στην εκπαίδευσή τους με σεμινάρια, διαλέξεις, έκδοση περιοδικών και διαφόρων εκλαϊκευμένων βιβλίων, τη συνεχή, πλήρη και αντικειμενική ενημέρωσή τους κ.α.

3.2.2 Οι τρόποι επίτευξης των σκοπών των συνεταιρισμών

Οι τρόποι με τους οποίους μπορούν να επιτευχθούν οι σκοποί των συνεταιρισμών είναι οι διάφορες δραστηριότητες που μπορούν να αναπτύξουν και οι οποίες αναγράφονται στα καταστατικά και τους νόμους των συνεταιρισμών. Ενδεικτικά εδώ αναφέρονται τα εξής:

8. Η προμήθεια και διανομή γεωργικών εφοδίων στους αγρότες προκειμένου περί αγροτικών συνεταιρισμών ή η προμήθεια και διάθεση καταναλωτικών αγαθών στους καταναλωτές προκειμένου περί καταναλωτικών συνεταιρισμών.
9. Η συλλογική παραγωγή αγροτικών προϊόντων πραγματοποιώντας από κοινού πολλές καλλιεργητικές φροντίδες όπως π.χ. η καταπολέμηση φυτοπαθολογικών ασθενειών κ.α.
10. Η μεταποίηση αγροτικών προϊόντων για να μπορέσουν να τα διαθέσουν ευκολότερα και καλύτερα και έτσι να επιτύχουν υψηλότερα εισοδήματα στα μέλη τους.
11. Η εμπορία αγροτικών προϊόντων που πρέπει να αποτελεί το κύριο έργο των συνεταιρισμών και το κλειδί της επίτευξης μεγαλύτερων εισοδημάτων στα μέλη.
12. Η άσκηση πιστωτικών εργασιών για την έγκαιρη πραγματοποίηση των διαφόρων παραγωγικών διαδικασιών που θα συμβάλουν στη βελτίωση της κατάστασης των μελών τους.
13. Η ασφάλιση κεφαλαίων και προϊόντων για την διασφάλιση βέβαιων εισοδημάτων στα μέλη τους.

3.2.3 Τα μέσα επίτευξης των σκοπών

Τα μέσα με τα οποία μπορούν να πραγματοποιηθούν οι διάφορες δραστηριότητες των συνεταιρισμών και να επιτευχθούν οι στόχοι τους είναι τα εξής:

1. Τα διαλογητήρια – συσκευαστήρια των προϊόντων όπου γίνεται η τυποποίηση και συσκευασία τους.
2. Τα εργοστάσια μεταποίησης αγροτικών προϊόντων.
3. Οι αποθήκες – ψυγεία όπου εναποθηκεύονται τα προϊόντα ως ότου προωθηθούν στην αγορά.
4. Τα μεταφορικά μέσα με τα οποία γίνεται η διακίνηση των προϊόντων από τους τόπους παραγωγής στα κέντρα κατανάλωσης.
5. Τα καταστήματα λιανοπώλησης καταναλωτικών και βιομηχανικών αγαθών κ.λ.π.

3.2.4 Μηχανισμοί επίτευξης των στόχων των συνεταιρισμών

Οι βασικοί μηχανισμοί με τους οποίους μπορούν να επιτευχθούν οι στόχοι των συνεταιρισμών είναι οι εξής δυο, ανάλογα με τη φύση της συνεταιριστικής δραστηριότητας:

1. Η ισχυροποίηση της διαπραγματευτικής δύναμης του συνεταιρισμού όταν η δραστηριότητα του περιορίζεται στο να διαπραγματευθεί με τρίτους τους όρους εμπορίου κατά τις συναλλαγές του. Έτσι όσο μεγαλύτερη είναι η διαπραγματευτική δύναμη ενός συνεταιρισμού τόσο καλύτερες τιμές μπορεί να επιτύχει για τα προϊόντα που πουλά ή αγοράζει. Επομένως μπορεί πιο αποτελεσματικά να αποτρέψει την εκμετάλλευση των μελών του αλλά και να συμβάλλει στην ευημερία τους.

2. Η επίτευξη «οικονομιών μεγέθους» κατά την πραγματοποίηση μιας οποιασδήποτε δραστηριότητας του συνεταιρισμού. Για παράδειγμα όταν ένας αγροτικός συνεταιρισμός αναλαμβάνει τη μεταποίηση των αγροτικών προϊόντων όλων των γεωργών – μελών του τότε τα οικονομικά οφέλη τους θα μεγιστοποιηθούν γιατί θα βελτιωθεί η αποδοτικότητα λειτουργίας του συνεταιρισμού. Αυτό θα επιτευχθεί λόγω σημαντικής αύξησης της ποσότητας της πρώτης ύλης που επεξεργάζεται το συνεταιριστικό εργοστάσιο με αποτέλεσμα να πραγματοποιούνται «οικονομίες μεγέθους» κατά την μεταποίηση της και επομένως χαμηλότερο κόστος παραγωγής μεταποιημένων αγροτικών προϊόντων και υψηλότερα καθαρά εισοδήματα στους γεωργούς.

3.2.5 Προϋποθέσεις επίτευξης των σκοπών των συνεταιρισμών

Οι κυριότερες προϋποθέσεις για την επίτευξη των στόχων των συνεταιρισμών είναι οι εξής:

1.Ο μεγάλος αριθμός μελών των συνεταιρισμών. Πράγματι όσο μεγαλύτερος είναι ο αριθμός των μελών των συνεταιρισμών τόσο μεγαλύτερες ποσότητες προϊόντων διαχειρίζονται και έτσι πετυχαίνουν ισχυρότερη διαπραγματευτική δύναμη και οικονομίες μεγέθους και συνεπώς μεγαλύτερες ωφέλειες στα μέλη τους.

2.Ο μεγάλος όγκος συναλλαγών του κάθε μέλους με το συνεταιρισμό του. Εάν είναι δυνατόν π.χ. κάθε γεωργός – μέλος του συνεταιρισμού να παραδίνει όλη την ποσότητα του προϊόντος του στη συνεταιριστική βιομηχανία γιατί έτσι πετυχαίνονται «οικονομίες μεγέθους» στη μεταποίηση. Πράγματι με όσο μεγαλύτερες ποσότητες των προϊόντων τους τα μέλη συναλλάσσονται με τους συνεταιρισμούς τους τόσο μεγαλύτερες ποσότητες θα διαχειρίζονται οι συνεταιρισμοί για τον ίδιο αριθμό μελών και συνεπώς θα πετυχαίνουν ισχυρότερη διαπραγματευτική δύναμη ή μεγαλύτερες οικονομίες μεγέθους και θα πετυχαίνουν περισσότερες ωφέλειες στα μέλη τους.

3.Η ορθολογική οργάνωση και αξιοκρατική στελέχωση των συνεταιρισμών. Χωρίς σωστή οργάνωση των συνεταιρισμών σε διάφορα τμήματα και χωρίς στελέχωση των τμημάτων τους με ικανά (ειδικευόμενα, έμπειρα και έξυπνα) στελέχη οι συνεταιρισμοί δεν μπορούν να λειτουργήσουν αποδοτικά δηλαδή να προσφέρουν ή να παράγουν το μεγαλύτερο δυνατό έργο με το μικρότερο δυνατό κόστος και έτσι να ωφεληθούν περισσότερο τα μέλη τους.

4. Η επαρκής και έγκαιρη χρηματοδότηση των συνεταιρισμών. Δηλαδή όταν οι συνεταιρισμοί κατορθώσουν και πάρουν έγκαιρα επαρκή κεφάλαια τότε θα μπορέσουν να λειτουργήσουν αποδοτικότερα (χαμηλότερο κόστος παραγωγής, καλύτερη ποιότητα προϊόντων, κ.λ.π.) και έτσι θα ωφελήσουν περισσότερο τα μέλη τους.

3.3 Κατηγορίες συνεταιρισμών

Οι συνεταιρισμοί χωρίζονται σε δύο μεγάλες κατηγορίες οι οποίες είναι οι Γεωργικοί Συνεταιρισμοί και οι Αστικοί Συνεταιρισμοί και ανήκουν στους πρωτοβάθμιους συνεταιρισμούς. Εμείς θα ασχοληθούμε μόνο με τους γεωργικούς γιατί και ο συνεταιρισμός στον οποίο αναφερόμαστε είναι γεωργικός.

3.3.1 Τι είναι γεωργικός ή αγροτικός συνεταιρισμός

«Γεωργικός συνεταιρισμός είναι ιδιότυπη εταιρία με μεταβλητό αριθμό συνεταιίρων και κεφαλαίου, όπου οι συνεταίροι είναι πρόσωπα ασχολούμενα κατά κύριο ή δευτερεύον επάγγελμα με την γεωργία και αποσκοπεί στην εξυπηρέτηση και προαγωγή της ιδιωτικής οικονομίας τους με την ισότιμη συνεργασία και αμοιβαία βοήθεια τους. Αποβλέπει ακόμη και στην εξύψωση του κοινωνικού, επαγγελματικού και πολιτιστικού επιπέδου των μελών του. Είναι νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου και έχει την εμπορική ιδιότητα.»

Τα μέλη των πρωτοβάθμιων γεωργικών συνεταιρισμών είναι φυσικά πρόσωπα. Νομικά πρόσωπα δεν επιτρέπεται να μετέχουν στους συνεταιρισμούς με βάση το νόμο 1541/85. Με το νόμο 2169/93 μπορούν να μετέχουν επίσης εκκλησιαστικά ή κοινωφελή ιδρύματα μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα. Ο νόμος 2810/2000 αφήνει στο καταστατικό τη δυνατότητα συμμετοχής νομικών προσώπων που ασκούν γεωργική δραστηριότητα.

Οι πρωτοβάθμιοι γεωργικοί συνεταιρισμοί αποτελούν τη βάση της πυραμίδας της συνεταιριστικής κίνησης. Ο συνολικός αριθμός τους κατά το 2003 ήταν 6.488 και ο μέσος όρος μελών κατά συνεταιρισμό ήταν για το σύνολο της χώρας 112 άτομα.

Παρά τη δημοτικότητα και την απήχηση που έχουν οι πρωτοβάθμιοι συνεταιρισμοί η διάδοση του συνεργατισμού μεταξύ των ελλήνων αγροτών συνάντησε εμπόδια διαρθρωτικής φύσεως. Η διασπορά των γεωργικών κοινοτήτων, οι δυσκολίες στις συγκοινωνίες και επικοινωνίες λόγω της ορεινής φύσεως της

χώρας και των πολλών νησιών, δημιουργούν προβλήματα συντονισμού και αποδοτικότητας στις δραστηριότητες των συνεταιρισμών. Στις δυσκολίες αυτές οφείλεται και ο παρατηρούμενος μεγάλος αριθμός μικρών συνεταιρισμών.³²

Παρά τα βασικά προβλήματα η συνεταιριστική κίνηση, κυρίως μέσω των πρωτοβάθμιων συνεταιρισμών, πλησίασε την πλειοψηφία των Ελλήνων αγροτών και πρόσφερε πολύτιμες υπηρεσίες, όπως στην αγροτική πίστη, στην προμήθειες γεωργικών εφοδίων, στην παράδοση γεωργικών προϊόντων στους οργανισμούς παρέμβασης κ.α. ή στη χορήγηση των επιδοτήσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αν δεν υπήρχαν οι συνεταιριστικές οργανώσεις για τις υπηρεσίες αυτές, οι αγρότες θα έπρεπε να ξοδεύουν αρκετό χρόνο και χρήμα για να τις αποκτήσουν ή το Δημόσιο θα επιβαρυνόταν με σημαντική δαπάνη για τη διεύρυνση του δικτύου των υπηρεσιών του.

Οι δραστηριότητες των πρωτοβάθμιων συνεταιρισμών εκδηλώνονται συνήθως στο χώρο που προσδιορίζεται από τα όρια ενός δήμου ή μιας κοινότητας. Υπάρχουν όμως αρκετοί συνεταιρισμοί και ιδιαίτερα εκείνοι που ειδικεύονται στη μεταποίηση και εμπορία των αγροτικών προϊόντων που επέκτειναν τις δραστηριότητες τους σε ευρύτερες περιοχές που περιλαμβάνουν περισσότερες κοινότητες.

Στο 84% του συνολικού αριθμού των δήμων και κοινοτήτων λειτουργούσε ένας τουλάχιστον συνεταιρισμός, ενώ σε 1536 δήμους και κοινότητες λειτουργούν περισσότεροι του ενός συνεταιρισμοί. Τέλος σε 644 δήμους και κοινότητες υπήρχαν δυο συνεταιρισμοί του αυτού σκοπού.

Λίγοι πρωτοβάθμιοι συνεταιρισμοί περιορίζονται από το καταστατικό τους στην εξυπηρέτηση ενός μοναδικού σκοπού. Οι περισσότεροι είναι πολλαπλού σκοπού. Στην επωνυμία τους όμως οι περισσότεροι συνεταιρισμοί αναφέρονται ως πιστωτικοί. Ο χαρακτήρας αυτός αποτελεί ιστορικό κατάλοιπο διότι πριν την ίδρυση της ΑΤΕ το 1929 κύριος στόχος των συνεταιρισμών ήταν η πιστωτική διευκόλυνση των μελών τους και η απαλλαγή τους από την τοκογλυφία. Οι επωνομαζόμενοι πιστωτικοί συνεταιρισμοί είναι συνήθως στη πράξη συνεταιρισμοί πολλαπλού σκοπού. Εκτός από τη διευκόλυνση του δανεισμού των μελών τους εκ

³² ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ, Λ, ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ, Καθηγητής Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών *Βιώσιμη Συνεταιριστική Οικονομία – Θεωρία και Πρακτική*, Αθήνα, Αθ. Σταμούλης 2004, σ.25.

μέρους της ΑΤΕ συνήθως επιδίδονται και στην προμήθεια εφοδίων και σε μικρότερο ποσοστό στη διαχείριση προϊόντων.

Οι αγροτικοί συνεταιρισμοί στην Ελλάδα σύμφωνα με την επίσημη νομοθεσία διακρίνονται σε δυο γενικές κατηγορίες: στους ελεύθερους και τους αναγκαστικούς συνεταιρισμούς.

Οι ελεύθεροι συνεταιρισμοί δημιουργούνται από τους αγρότες με την ελεύθερη συγκατάθεση και συμμετοχή τους σε αυτούς. Ενώ οι αναγκαστικοί συνεταιρισμοί δημιουργούνται με την υποχρεωτική συμμετοχή όλων η ορισμένου αριθμού των μελών τους.

Η διάκριση των αγροτικών συνεταιρισμών σε είδη δεν γίνεται από τον νόμο 602. Καθιερώθηκε στην πράξη με βάση τα γενικότερα δεδομένα της συνεταιριστικής επιστήμης και την πείρα του διεθνούς συνεταιριστικού κινήματος.

Τα είδη των αγροτικών συνεταιρισμών που λειτουργούν στην Ελλάδα είναι τα εξής:

A) Οι πιστωτικοί συνεταιρισμοί οι οποίοι βασικά δημιουργούνται για την ικανοποίηση των πιστωτικών αναγκών των αγροτών κυρίως με δάνεια που λαμβάνουν από τη Αγροτική Τράπεζα. Επίσης δέχονται καταθέσεις των μελών τους τις οποίες δανείζουν σε άλλα μέλη τους ή ενεργούν άλλες εργασίες. Τέτοιες όμως καταθέσεις είναι πάρα πολύ περιορισμένες και συνεπώς τα δάνεια που χορηγούν στα μέλη τους από τη πηγή αυτή είναι ασήμαντα.

Οι πιστωτικοί συνεταιρισμοί εκτός από το βασικό τους αυτό έργο εκτελούν συνήθως και άλλες εργασίες όπως προμηθευτικές, από κοινού συγκεντρώσεις και διαθέσεις των προϊόντων των μελών τους, εκμετάλλευσης γεωργικών μηχανημάτων, παραγωγικές κ.λ.π.

Οι πιστωτικοί συνεταιρισμοί που αποτελούν τη μεγάλη πλειοψηφία στην ουσία είναι συνεταιρισμοί μικτού χαρακτήρα.

B) Οι παραγωγικοί συνεταιρισμοί οι οποίοι ασχολούνται με την επεξεργασία των αγροτικών προϊόντων και τη μεταποίηση τους σε άλλα έτοιμα και με άλλες παραγωγικές εργασίες, όπως για την από κοινού καλλιέργεια της γης κ.λ.π.

Οι παραγωγικοί συνεταιρισμοί ανάλογα με το κύριο προϊόν παραγωγής των μελών τους ή την κύρια εργασία που εκτελούν, διακρίνονται σε: ελαιωπαραγωγικούς, κτηνοτροφικούς, οινοποιητικούς, σιροτροφικούς, μελισσοκομικούς, ριζο- παραγωγικούς, μαστιχοπαραγωγικούς, εκμετάλλευσης

δασών, εκμετάλλευσης μηχανημάτων και εγκαταστάσεων, από κοινού καλλιέργειες κτημάτων κ.λ.π.

Γ) Οι προμηθευτικοί συνεταιρισμοί οι οποίοι προμηθεύουν στα μέλη τους είδη γεωργικής χρήσης (χημικά λιπάσματα, θειάφι, θειϊκό χαλκό, θεριστικό σπάγκο, γεωργικά εργαλεία κ.λ.π.) και είδη οικιακής χρήσης (λάδι, σαπούνι, ζάχαρη, ρύζι, αλεύρι, πετρέλαιο κ.λ.π.) Είναι δηλαδή καταναλωτικοί συνεταιρισμοί στην ύπαιθρο.

Δ) Οι συνεταιρισμοί πώλησης αγροτικών προϊόντων οι οποίοι συγκεντρώνουν και πωλούν για λογαριασμό των μελών τους τα προϊόντα τους.

Και οι συνεταιρισμοί αυτοί ανάλογα με το κύριο προϊόν παραγωγής των μελών τους διακρίνονται σε συνεταιρισμούς πώλησης καπνού, σταφίδας, ελαιοκάρπου, σύκων, φρούτων, εσπεριδοειδών, νωπών σταφυλιών, κουκουλιών, μετάξης, κίτρων, ντομάτας βαμβακιού κ.λ.π.

Ε) Οι διάφοροι συνεταιρισμοί. Στην κατηγορία αυτή κατατάσσονται όλοι οι άλλοι μερικότεροι συνεταιρισμοί, οι οποίοι δεν μπορούν να καταταγούν σε μία από τις προηγούμενες 4 κατηγορίες.

Οι συνεταιρισμοί αυτοί είναι: οι εγγειοβελτιωτικοί, οι υγειονομικοί, οι αλληλοασφαλιστικοί, οι ενοικίασης και αγοράς χωραφιών και λιβαδιών, οι χειρονακτικοί, υπηρεσιών κ.λ.π.

Το κάθε είδος των παραπάνω συνεταιρισμών εκτός από τον κύριο σκοπό του με βάση τον οποίο χαρακτηρίζεται και η κατηγορία στην οποία υπάγεται εκτελεί και άλλες εργασίες που είναι οι κύριοι σκοποί των άλλων ειδών. Μιλήσαμε για τους πιστωτικούς που κάνουν και εργασίες προμηθευτικές, από κοινού πωλήσεις, παραγωγικές κ.λ.π. Το ίδιο και οι παραγωγικοί εκτελούν εργασίες πιστωτικές, προμηθευτικές κ.λ.π. Επίσης οι προμηθευτικοί πιστωτικές κ.λ.π. το ίδιο οι συνεταιρισμοί πώλησης και οι άλλοι διάφοροι κάνουν εργασίες πιστωτικές, προμηθευτικές, παραγωγικές κ.λ.π. Στην ουσία όλα τα είδη των αγροτικών συνεταιρισμών στην Ελλάδα είναι συνεταιρισμοί μεικτής μορφής.

Εκτός από τα παραπάνω είδη ελεύθερων αγροτικών συνεταιρισμών υπάρχουν και οι αλιευτικοί και οι σχολικοί συνεταιρισμοί, οι οποίοι δεν υπάγονται στις παραπάνω κατηγορίες και αποτελούν ξεχωριστές κατηγορίες. Οι μεν πρώτοι γιατί υπάγονται στο υπουργείο Εργασίας, οι δε δεύτεροι λόγω της ιδιομορφίας τους και γιατί η ίδρυση σχολικών συνεταιρισμών προβλέπεται σε όλα τα σχολεία και τα εκπαιδευτικά ιδρύματα της χώρας. Φυσικά σήμερα οι σχολικοί συνεταιρισμοί στην

πραγματικότητα είναι αγροτικοί συνεταιρισμοί γιατί στην τεράστια πλειοψηφία τους λειτουργούν στα σχολεία των χωριών.

Ανάμεσα στις δραστηριότητες που αναπτύσσουν οι πρωτοβάθμιοι συνεταιρισμοί μπορούν να διακριθούν:

- Η προμήθεια γεωργικών εφοδίων (σπόροι, λιπάσματα, ζωοτροφές κ.λ.π.)
- Η λειτουργία μεταποιητικών εγκαταστάσεων, όπως ελαιουργεία κ.λ.π.
- Η εμπορία γεωργικών προϊόντων
- Η αγροτική πίστη (διευκόλυνση του πιστωτικού έργου της ΑΤΕ)
- Η αποθήκευση και άλλες δραστηριότητες

Εκτός από τις δραστηριότητες που αναπτύσσουν για λογαριασμό τους οι πρωτοβάθμιοι συνεταιρισμοί αναλαμβάνουν δραστηριότητες για λογαριασμό συνεταιριστικών οργανώσεων ανωτέρου βαθμού και της Αγροτικής Τράπεζας.

Οι πρωτοβάθμιοι συνεταιρισμοί μπορούν να χωριστούν στις εξής συμβατικές κατηγορίες:

- Πολλαπλού σκοπού
- Πώλησεως
- Παραγωγής και επεξεργασίας
- Διαφόρων σκοπών (μελισσοκομικοί, δασικοί, αγροβιοτεχνικοί)

Ο αριθμός των συνεταιρισμών που ανήκουν στις πιο πάνω κατηγορίες και η εξέλιξη τους κατά την εικοσαετία 1971 – 1991 φαίνονται στο επόμενο πίνακα.

Κατηγορία	1971		1981		1991	
	Αριθμός	Μέλη	Αριθμός	Μέλη	Αριθμός	Μέλη
Πολλαπλού σκοπού	5.257	495.155	4.877	469.175	4.210	489.120
Πώλησεων	154	13.963	256	23.299	465	80.227
Παραγωγικοί	1.539	147.792	1.509	149.125	1.944	265.802
Διάφοροι	86	5.486	110	7.686	144	12.024
Αλιευτικοί	58	2.002	79	2.588	110	4.314
Αναγκαστικοί	297	64.116	278	61.708	264	60.981
Σύνολο	7.391	728.514	7.109	713.581	7.137	912.468

Οι συνεταιρισμοί που ασχολούνται με τη μεταποίηση των αγροτικών προϊόντων διαθέτουν τουλάχιστον μια μικρή βιομηχανική εγκατάσταση, Συνεταιρισμοί πώλησης είναι εκείνοι που ασχολούνται με την εμπορία των αγροτικών προϊόντων.

Οι πρωτοβάθμιοι συνεταιρισμοί μπορούν μεταξύ τους αλλά και με άλλου βαθμού συνεταιριστικές οργανώσεις, να συνιστούν κοινοπραξίες συνεταιρισμών για την επιδίωξη ειδικών σκοπών.

Οι αναγκαστικοί συνεταιρισμοί δεν προβλέπονται από τον νόμο 602/1914 «Περί συνεταιρισμών». Οι αναγκαστικοί συνεταιρισμοί πρώτα καθιερώθηκαν σαν συνεταιρισμοί αποκατάστασης των ακτημόνων καλλιεργητών για την εξυπηρέτηση της διαδικασίας της απαλλοτρίωσης κτημάτων και της αποκατάστασης σ' αυτά των ακτημόνων καλλιεργητών. Οι συνεταιρισμοί αυτοί σαν τέτοιοι αναφέρονται απλώς για πρώτη φορά στο Νόμο 2521 του 1920. Εισήχθησαν και καθιερώθηκαν με το Ν.Δ. της 15 Φλεβάρη 1923 με βάση το οποίο σε κάθε απαλλοτριούμενο κτήμα δημιουργείται αναγκαστικός συνεταιρισμός αποκατάστασης ακτημόνων καλλιεργητών με την υποχρεωτική συμμετοχή όλων.

Υπάρχουν όμως αρκετοί συνεταιρισμοί και επιστημονική παράγοντες οι οποίοι αμφισβητούν τον χαρακτήρα των αναγκαστικών συνεταιρισμών σαν γνήσιων συνεταιρισμών και υποστηρίζουν την μετατροπή τους σε ελεύθερους συνεταιρισμούς. Επίσης και «η ελληνική νομοθεσία περί της συνεταιριστικής αυτής μορφής δεν συμφωνεί πάντοτε προς την υπό επιστημονική αυτή έννοια.»

Ο αναγκαστικός συνεταιρισμός δεν μπορεί να αποτελέσει μορφή γνήσιου συνεταιρισμού γιατί λείπουν από αυτήν βασικά – θεμελιακά συστατικά γνωρίσματα του συνεταιρισμού. Λείπουν κυρίως οι δυο βασικές συνεταιριστικές αρχές: 1) Η δημοκρατική λειτουργία σύμφωνα με την οποία η γενική συνέλευση είναι η ανώτερη εξουσία, όλα τα μέλη έχουν τα ίδια δικαιώματα « ένας άνθρωπος – μια ψήφος » και η διοίκηση και η διαχείριση του συνεταιρισμού γίνεται μόνο από τους αντιπροσώπους του συνεταιρισμού, και 2) Η εγγραφή και η έξοδος των μελών του συνεταιρισμού είναι εθελοντική – ελεύθερη σύμφωνα με την αρχή « οι θύρες ανοιχτές ». Η σύσταση του «συνεταιρισμού» αυτού και η συμμετοχή των μελών – αγροτών σ' αυτόν δεν γίνεται με την ελεύθερη συναίνεση τους αλλά με τον καταναγκασμό τους από μέρους του κράτους. Υπάρχουν είδη αναγκαστικών συνεταιρισμών στις διοικήσεις των οποίων συμμετέχουν μέλη τα οποία διορίζονται ενώ σε άλλους λείπει το εποπτικό συμβούλιο ή διορίζεται. Οι αναγκαστικοί συνεταιρισμοί στη λειτουργία και τη δράση τους εξαρτώνται από τις κρατικές Υπηρεσίες οι οποίες έχουν δικαίωμα να αναστέλλουν την εκτέλεση των αποφάσεων των οργάνων των συνεταιρισμών αυτών κ.λ.π.

Η καθιέρωση της μορφής των αναγκαστικών συνεταιρισμών επιβλήθηκε από το κράτος για την εφαρμογή της πολιτικής του σε ορισμένους τομείς της αγροτικής Οικονομίας με τον καταναγκασμό και τη δέσμευση της ελευθερίας των αγροτών. Η για να αποφύγει την εκπλήρωση στοιχειωδών υποχρεώσεων του προς τους αγρότες και να ρίξει τα βάρη τους στις πλάτες των αγροτών.

Οι αναγκαστικοί συνεταιρισμοί νοθεύουν το συνεταιριστικό κίνημα και δημιουργούν εμπόδια στην προοδευτική ανάπτυξη τους.

4. Τι ρόλο παίζουν τελικά οι συνεταιρισμοί

Αφού αναλύσαμε εκτενέστερα τι είναι παγκοσμιοποίηση, κατανοούμε ότι επηρεάζει καθοριστικά τη συνολική διαμόρφωση της σύγχρονης πραγματικότητας και όλους τους επιμέρους τομείς που τη συνθέτουν. και τις επιπτώσεις που έχει στους τομείς της οικονομίας, της κοινωνίας, και του πολιτισμού, κατανοούμε ότι η παγκοσμιοποίηση έχει διαμορφώσει τον κόσμο μας σε μεγάλο βαθμό.

Γενικότερα η παγκοσμιοποίηση μας έκανε να αντιληφθούμε τον κόσμο ως ενιαίο, και έτσι στα πλαίσια της παγκοσμιοποίησης να ανοίξουν τα σύνορα των περισσότερων χωρών και να μπορούν να διακινούνται ελεύθερα τα προϊόντα και οι άνθρωποι. Επίσης να αρθούν οι διάφοροι προστατευτικοί δασμοί που είχαν παλαιότερα οι περισσότερες χώρες στα εγχώρια προϊόντα τους, για παράδειγμα παλαιότερα σχεδόν σε όλα τα προϊόντα είτε αυτά ήταν τρόφιμα είτε άλλα προϊόντα όπως ρούχα που παρασκευάζονταν εντός των ορίων κάποιας χώρας προστατεύονταν από κάποιους δασμούς έναντι των προϊόντων που εισάγονταν από μία ξένη χώρα, με αυτό το καθεστώς κάποιοι είχαν βολευτεί, αλλά όλα αυτά άλλαξαν στο πλαίσιο της παγκοσμιοποίησης με αποτέλεσμα αυτοί οι δασμοί να ακυρωθούν και να μπορούν οι καταναλωτές να έχουν την δυνατότητα να απολαύσουν καλύτερα ποιοτικά προϊόντα και σε πιο ικανοποιητικές τιμές από τα εγχώρια. Ακόμα αυτό βοήθησε στο να αποφευχθούν και να καταπολεμηθεί το μονοπώλιο και η εσχροκέρδια που δημιουργούνταν από αυτό. Και τέλος στα πλαίσια της παγκοσμιοποίησης εκτός από αυτά που ήδη αναφέραμε αναβάθμισε τη παιδεία σύμφωνα με τα πρότυπα και των υπόλοιπων χωρών, αναπτύχθηκε ο πολιτισμός, βελτιώθηκε η ποιότητα ζωής και μειώθηκε η ανεργία αφού με την ελεύθερη μετακίνηση των ανθρώπων με το άνοιγμα των συνόρων δημιουργήθηκαν ευκαιρίες εργασίας και σε ξένες χώρες όπου μπορούν να καλυφθούν από Έλληνες αν έχουν τα προσόντα που χρειάζονται καθώς και αντίστοιχα οι ξένοι μπορούν να έρθουν και να βρουν εργασία στην χώρα μας αλλά και σε οποιαδήποτε άλλη χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Όλα αυτά ήθελε να καταφέρει η παγκοσμιοποίηση και τα κατάφερε πολύ καλά ως ένα βαθμό και μπορούμε σήμερα να απολαμβάνουμε πολλά πράγματα χάρη στην παγκοσμιοποίηση τρόφιμα που παράγονται σε άλλες χώρες αυτοκίνητα όπου τα εξαρτήματα τους κατασκευάζονται σε διαφορετικές χώρες. Αλλά στην πορεία κάτι πήγε στραβά και δεν τα κατάφερε να ανταπεξέλθει

σε όλες τις απαιτήσεις τις κοινωνίας και του καιρού μας με αποτέλεσμα να δημιουργηθούν κάποια προβλήματα.

Στα προβλήματα αυτά τώρα έρχονται να απαντήσουν και να δώσουν λύσεις οι συνεταιρισμοί. Μερικά από τα προβλήματα που έρχεται να απαντήσει ο συνεταιρισμός είναι η κατάργηση της δημοκρατίας, γιατί όπως γνωρίζουμε πολύ καλά οι συνεταιρισμοί είναι απόλυτα δημοκρατική οργανισμοί και έχουν σαν αρχή τους την εθελούσια είσοδο στον συνεταιρισμό και την εκούσια αποχώρησή τους, και διαλέγουν τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου με δημοκρατικά μέσα όπως ένα άτομο μια ψήφος και όχι όπως γίνεται στις περισσότερες εταιρίες με τα ποσοστά μετοχών που κατέχουν οι μέτοχοι. Να υπερασπιστούν τους φτωχούς και τους οικονομικά αδύνατους και όχι να ενδιαφέρεται να πάρει τα χρήματα από τους φτωχούς και να τα δώσει στους ήδη πλούσιους όπως νοιάζεται το κεφάλαιο και οι εταιρίες. Ακόμα να καταπολεμήσουν τα μονοπώλια και την αδικία που μαστίζουν αυτή την χώρα με το να εναντιώνονται και να καταπολεμούν τα μονοπώλια. Και τέλος υπερασπίζονται τους φτωχούς και βελτιώνουν την ποιότητα ζωής τους με την δημιουργία εκκλησιών και σχολείων. Ακόμα ένα πολύ σπουδαίο γεγονός είναι ότι άρχισε ο κόσμος να κατανοεί την σπουδαιότητα των συνεταιρισμών και τον σπουδαίο ρόλο που παίζουν στην οικονομία αλλά και στους κλάδους της κοινωνίας και του πολιτισμού και βλέπουμε ότι ασχολείται μαζί τους και η Ευρωπαϊκή κοινότητα και προσπαθεί να κάνει το κλίμα των συνεταιρισμών πιο κατάλληλο ώστε να προσφέρουν περισσότερο και καλύτερα. Και για αυτό το λόγο πιστεύω ότι οι συνεταιρισμοί είναι το μέσο που μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε ώστε να απαντήσουμε στα προβλήματα της παγκοσμιοποίησης.

5. Αλμυρός, η ιερή πόλη του συνεργατισμού. Η ίδρυση το 1900 του πρώτου Γεωργικού Συνεταιρισμού της χώρας.

5.1. Ιστορία του συνεταιρισμού

Αναφερόμαστε στον Νοέμβρη του 1900 όχι τυχαία, αλλά γιατί ο Νοέμβρης του 1900 είναι ένας μήνας ιστορικός πλέον για την περιοχή του Αλμυρού, γιατί τότε λίγο πριν από την επέτειο της Γέννησης του Θεανθρώπου, ένα άλλο άστρο λαμπρό μεσουρανούσε εδώ και οδήγησε τα βήματα κάποιων πρωτοπόρων σε μία δημιουργική ίδρυση. Στην ίδρυση ενός σωματείου με τον τίτλο «Μετοχικόν Γεωργικόν Ταμείον Αλληλοβοηθείας» που εξελίχθηκε σε υποδειγματικό γεωργικό συνεταιρισμό, όπου και αποτέλεσε το πρότυπο για την ίδρυση συνεταιρισμών σε όλη την χώρα. Με το σωματείο αυτό ο Αλμυρός πέρασε στην ιστορία του συνεργατισμού σαν ιερή πόλη. Η σημασία του Συνεργατισμού στην χώρα μας, αλλά και γενικότερα για την βελτίωση της θέσης των πολλών είναι μεγάλη και ο όρος αυτός δίνεται πετυχημένα από τον οικονομολόγο Charles Gide: «Όλοι έχουν σκοπό να αντικαταστήσουν τον ανταγωνισμό με την αλληλεγγύη και το ατομιστικό έμβλημα «ο καθένας για τον εαυτό του» και με τον συνεργατισμό «ο καθένας για όλους».³³

Αυτό το «ο καθένας για όλους» το έκανε πράξη εδώ στον Αλμυρό ένας ταπεινός δάσκαλος, ο Νικόλαος Μιχόπουλος (βλ. εικόνα¹ στο παράρτημα), που ήταν και αυτός ένα φτωχό αγροτόπαιδο, όπου δεχόμενος πρόθυμα τα κηρύγματα ενός φωτισμένου γεωπόνου του Δημήτριου Γρηγοριάδη (βλ. εικόνα² στο παράρτημα), που υπηρετούσε τότε στην Κασσαβέτεια Γεωργική Σχολή (βλ. πληροφορίες στο παράρτημα)

³³ Ν, ΚΟΛΙΟΥ, *Πολιτιστικός Οργανισμός Δήμου Αλμυρού*, Οδυσσεάς, 1997, σ.355 & Ν, ΚΟΛΙΟΥ, *Οι πρωτοπόροι της Περιοχής Αλμυρού*, Οδυσσεάς, σ.95.

στο Αϊδίσι. Αγωνίσθηκαν και οι δύο και έφθασαν με χίλιες μύριες δυσκολίες στο ποθητό αποτέλεσμα.³⁴

Για να κατανοήσουμε την σπουδαιότητα του εγχειρήματος πρέπει να μεταφερθούμε στις συνθήκες της εποχής και να τις αντιδιαστέλουμε με τις σημερινές. Μή μας θαμπώνουν τώρα οι καλλιεργούμενες εκτάσεις και τα σύγχρονα μέσα παραγωγής, τα αυτοκίνητα, τα τρακτέρ, και τα γεωργικά μηχανήματα πολλών αγροτών που υπάρχουν σήμερα. Ας σκεφθούμε όμως την απερίγραπτη φτώχεια των δύσμοιρων κολλήγων πριν αλλά και μετά την προσάρτηση της Θεσσαλίας για δεκαετίες απανωτές. Ας αναλογιστούμε τη δεινή θέση των απροστάτευτων αγροτών που δεν είχαν δική τους γη και δική τους στέγη που δεν χόρταιναν ψωμί και αποδεκατίζονταν από την ελονοσία και άλλες αρρώστιες. Τότε μόνο θα αντιληφθούμε τα αγαθά του Συνεργατισμού και θα εκτιμήσουμε τον συνεργατισμό των γεωργών σαν εστία ανακούφισης και ελπίδας, σαν εγγύηση καλύτερων ημερών για τους ταλαίπωρους αγρότες. Και τότε θα αποδώσουμε τιμή και δόξα στους οραματιστές σκαπανείς, τιμή και δόξα στον Αλμυρό που υπήρξε το πρώτο λίκνο του Ελληνικού Γεωργικού Συνεργατισμού.³⁵

Ο Σύλλογος Αλμυρού χάραξε το 1900 πορεία ορόσημο και αποδείχθηκε ο πραγματικός προστάτης της γεωργικής μάζας. Γι' αυτό άλλωστε ελήφθη ως υπόδειγμα το 1914 κατά την θέσπιση του νόμου 602 περί συνεταιρισμών.³⁶

³⁴ ΚΟΛΙΟΥ, Ν, *Πολιτιστικός Οργανισμός Δήμου Αλμυρού*, 1997, σ.355 & Οδυσσέας, ΚΟΛΙΟΥ, Ν, *Οι Πρωτοπόροι της Περιοχής Αλμυρού*, Οδυσσέας, σ.95 – 96.

³⁵ ΚΟΛΙΟΥ, Ν, *Πολιτιστικός Οργανισμός Δήμου Αλμυρού*, 1997 σ.355 – 356 & ΚΟΛΙΟΥ, Ν, *Οι Πρωτοπόροι της Περιοχής Αλμυρού*, Οδυσσέας, σ.96.

³⁶ *Αχαιοφθιωτικά Β'*, σ.356 & ΚΟΛΙΟΥ, Ν, *Οι Πρωτοπόροι της Περιοχής Αλμυρού*, Οδυσσέας, σ.97.

5.2. Το ξεκίνημα του συνεταιρισμού

Το ξεκίνημα του Γεωργικού Πιστωτικού Συνεταιρισμού έγινε από τον δημοδιδάσκαλο Νικόλαο Μιχόπουλο, που είχε τοποθετηθεί προ δεκαετίας στον Αλμυρό και είχε βιώσει με τα ίδια του τα μάτια τι δυσκολίες και κακουχίες αντιμετώπιζαν αυτοί οι αξιοθρήνητοι αγρότες λόγω του ότι ήταν αμόρφωτοι και εκμεταλλεύονταν από κάποιους μικρομεσίτες και τοκιστές με αποτέλεσμα να καταπνίγεται κάθε αίσθημα ανθρωπισμού και οι δυστυχείς να εργάζονται από το πρωί έως το βράδυ μόνο και μόνο για να παχύνουν και να γίνουν πλουσιότεροι με τον ιδρώτα τους, αυτοί που δήθεν ήταν προστάτες και ευεργέτες τους. Κάτω από αυτές τις συνθήκες ο Ν. Μιχόπουλος σκέφθηκε τότε ότι είχε υποχρέωση και ότι έπρεπε να φανεί χρήσιμος για αυτήν την περιφρονημένη τάξη των γεωργών και γι' αυτό αποφάσισε τις ώρες όπου δεν εργάζονταν και αναπαυόταν να τις διέθετε για κάποιες γεωργικές ομιλίες ώστε να μπορέσει να βοηθήσει.³⁷

Για το σκοπό αυτό ζητούσε πάντοτε την γνώμη των τότε καθηγητών και των διευθυντών της Γεωργικής Σχολής στον Αλμυρό, όπου πρόθυμα του ανέπτυξαν στοιχειώδη γεωργικά ζητήματα, τα οποία ο ίδιος μετά τα μετέδιδε στους γεωργούς είτε κατ' ιδίαν είτε με συγκεντρώσεις στο σχολείο.³⁸

Το 1900 τοποθετήθηκε στην Κασσαβετεία Σχολή ο Δ. Γρηγοριάδης ως γεωπόνος, όπου ο Γεωργικός Πιστωτικός Συνεταιρισμός του οφείλει πάρα πολλά, διότι ο ίδιος με την πείρα του και τις γνώσεις του, βοήθησε σε μεγάλο βαθμό τον Ν. Μιχόπουλο να διαφωτίσει και να αναπτύξει την περιφέρεια των γεωργών. Ακόμη ο Δ. Γρηγοριάδης εκτίμησε το ενδιαφέρον και την προθυμία του Ν. Μιχόπουλου και του είπε ότι στο πρόσωπο του έβλεπε τον άνθρωπο που θα μπορούσε να δημιουργήσει στον Αλμυρό τον πρώτο στην Ελλάδα Γεωργικό Συνεταιρισμό και τον παρότρυνε να γίνει ο κύρηκας αυτής της ιδέας για το καλό της γεωργίας. Όλα αυτά έβαλαν σε σκέψεις τον Ν. Μιχόπουλο διότι η ανάληψη μιας τέτοιας ευθύνης ήταν πολύ μεγάλη και δύσκολη για ένα δάσκαλο γιατί θα έπρεπε να αντιμετωπίσει την μεγάλη αμάθεια, την δυσπιστία και τις προλήψεις, που ήταν βαθιά ριζωμένες στην καρδιά των γεωργών αλλά εκτός από αυτά θα έπρεπε να αντιμετωπίσει και εκείνους, οι οποίοι είχαν συμφέρον να εξακολουθήσει επ' αόριστων αυτή η

³⁷ ΚΟΛΙΟΥ, Ν, *Πολιτιστικός Οργανισμός Δήμου Αλμυρού*, Οδυσσέας, 1997, σ.356.

³⁸ ΚΟΛΙΟΥ, Ν, *Πολιτιστικός Οργανισμός Δήμου Αλμυρού*, Οδυσσέας, 1997, σ.356.

σκοτεινή κατάσταση και ενάντια σε αυτούς που ήταν αντίθετοι σε κάθε νέο έργο εκπολιτισμού.³⁹

Παρόλα αυτά, όμως, η απόφαση ελήφθη στις 21 Μαΐου του 1900, όπου ο Ν. Μιχόπουλος έδωσε το χέρι του στον Δ. Γρηγοριάδη και με σταθερή την πεποίθηση της επιτυχίας το έργο ξεκίνησε. Από την επόμενη κιόλας μέρα ο Ν. Μιχόπουλος άρχισε το κήρυγμα και την κατήχηση πρώτα από τον πατέρα του και τους συγγενείς και μετά στους γνωστούς του. Τα απογεύματα μετά το σχολείο, όπου δεν εργάζονταν περνούσε τις ώρες του ανάμεσα σε γεωργούς, όπου συζητούσαν για ζητήματα που αφορούσαν την εργασία τους και τον μελλοντικό συνεταιρισμό.⁴⁰

Η προπαγάνδα υπέρ της ιδέας αυτής αυξάνονταν μέρα με την μέρα, όπου την Κυριακή της 12^{ης} Νοεμβρίου του 1900 η καμπάνα του κεντρικού ναού της πόλης κάλεσε τους γεωργούς στο σχολείο, όπου εκεί ο Δ. Γρηγοριάδης σε 48 γεωργούς ανέπτυξε τα πλεονεκτήματα και τα αγαθά της ιδρύσεως του συνεταιρισμού. Οι αγρότες, που παραβρέθηκαν τότε στην ίδρυση του σωματείου με τίτλο «**Μετοχικόν Γεωργικόν Ταμείον Αλληλοβοηθείας**» ενέκριναν το καταστατικό που τους ανακοινώθηκε και προέβησαν στην εκλογή του πρώτου διοικητικού συμβουλίου, όπου πρόεδρος εξελέγη ο Δ. Γρηγοριάδης και ως γραμματέας ο Ν. Μιχόπουλος, και κατά αυτόν τον τρόπο τέθηκαν οι πρώτες βάσεις του συλλόγου.⁴¹

Το καταστατικό συνεπώς εγκρίθηκε στις 12 Νοεμβρίου του 1900 και αυτή η ημερομηνία αναφέρεται ως χρόνος ίδρυσης του πρώτου συνεταιρισμού. Ύστερα από λίγες μέρες την 1^η Δεκεμβρίου του 1900 με Βασιλικό Διάταγμα εγκρίθηκε το καταστατικό και νομιμοποιήθηκε η ίδρυση του σωματείου. Το κείμενο του διατάγματος:⁴²

ΒΑΣΙΛΙΚΟΝ ΔΙΑΤΑΓΜΑ
ΠΕΡΙ ΕΓΚΡΙΣΕΩΣ ΤΟΥ ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΟΥ
ΤΟΥ ΜΕΤΟΧΙΚΟΥ ΓΕΩΡΓΙΚΟΥ ΤΑΜΕΙΟΥ ΑΛΜΥΡΟΥ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α΄
Βασιλεύς των Ελλήνων

³⁹ ΚΟΛΙΟΥ, Ν, *Πολιτιστικός Οργανισμός Δήμου Αλμυρού*, Οδυσσέας, 1997,σ.357 – 359 & ΚΟΛΙΟΥ, Ν, *Οι Πρωτοπόροι της Περιοχής Αλμυρού*, Οδυσσέας, σ.97.

⁴⁰ ΚΟΛΙΟΥ, Ν, *Πολιτιστικός Οργανισμός Δήμου Αλμυρού*, Οδυσσέας, 1997, σ. 357 & ΚΟΛΙΟΥ, Ν, *Οι Πρωτοπόροι της Περιοχής Αλμυρού*, Οδυσσέας, σ.98.

⁴¹ ΚΟΛΙΟΥ, Ν, *Πολιτιστικός Οργανισμός Δήμου Αλμυρού*, Οδυσσέας, 1997, σ.357 & ΚΟΛΙΟΥ, Ν, *Οι Πρωτοπόροι της Περιοχής Αλμυρού*, Οδυσσέας, σ.98.

⁴² ΚΟΛΙΟΥ, Ν, *Πολιτιστικός Οργανισμός Δήμου Αλμυρού*, Οδυσσέας, 1997,σ.99.

Πρόταση του ημετέρου επί των Εσωτερικών Υπουργού εγκρίνομεν το εξ άρθρων είκοσι δυο και από 12 Νοεμβρίου του 1900 καταστατικό του μετοχικού γεωργικού ταμείου Αλμυρού διατάσσομεν εντός του πρώτου τριμήνου του κάθε έτους να υποβάλλεται στο Υπουργείο Εσωτερικών για κάθε έτος που λήγει η λογοδοσία του σωματείου επιφυλασσόμεστε να ανακαλέσομε την έγκριση μας σε περίπτωση παραβάσεως των άρθρων αυτού του Καταστατικού ή του Διατάγματος.⁴³

Στον Υπουργό αναθέτομε την δημοσίευση και εκτέλεση του παρόντος Διατάγματος.

Στην Αθήνα την 1^η Δεκεμβρίου 1900

Γεώργιος

Ο Υπουργός των Εσωτερικών

Γ.Ν.Θεοτόκης

Τα βασικά άρθρα του καταστατικού είναι τα παρακάτω:

Σκοπός και εργασία του Ταμείου

Άρθρο 1^{ον} : Ιδρύεται στον Αλμυρό ταμείων με τον τίτλο “Μετοχικό Γεωργικό Ταμείο Αλληλοβοήθειας”.

Άρθρο 2^{ον} : Σκοπός του ταμείου αυτού είναι η παροχή Δανείων προς τόκο στους γεωργούς που είναι μέλη του ταμείου και έχουν ανάγκη από γεωργικά κεφάλαια.

Άρθρο 3^{ον} : Εάν επιτρέψουν οι πόροι και εκφρασθεί από την πλειοψηφία των μελών, το ταμείο δύναται να προμηθεύσει θεριστικές και αυτοκινούμενες αλωνιστικές μηχανές που θα τις παρέχει στα μέλη έναντι αμοιβής στα μέλη που την ζητάνε.

Για τις Μετοχές

Άρθρο 4^{ον} : Για να γίνεις δεκτός ως μέτοχος του ταμείου πρέπει να είσαι γεωργός ιδιοκτήτης στο δήμο Αλμυρού και Πλατάνου, να έχεις εξοφλήσει τα χρέη

⁴³ ΚΟΛΙΟΥ, Ν, *Πολιτιστικός Οργανισμός Δήμου Αλμυρού*, Οδυσσεάς, 1997, σ.99.

σου, να διώκεσαι ποινικά και να έχεις τουλάχιστον δέκα μετοχές για να γίνεις δεκτός ως μέλος.

Άρθρο 5^{ον} :Οι μέτοχοι διαιρούνται σε τμήματα. Βασική έδρα θεωρείται ο Αλμυρός, ωστόσο όμως η έδρα των τμημάτων σε οποιοδήποτε χωριό μπορεί να βρίσκεται σε καθένα από τους δύο προαναφερθέντες δήμους.

Άρθρο 6^{ον} : Αν περισσότεροι από δεκαπέντε μετόχους βρίσκονται σε ένα, δύο ή περισσότερα γειτονικά χωριά αποτελούν ένα τμήμα. Σε αυτή την περίπτωση έδρα του τμήματος ορίζεται το χωριό το οποίο περιλαμβάνει τους περισσότερους μετόχους.⁴⁴

Για τη διοίκηση του Ταμείου:

Άρθρο 9^{ον}: Κάθε έτος, την Παρασκευή της Διακαινησίμου, συνέρχεται στον Αλμυρό γενική συνέλευση των μελών, και λογοδοτούν για τα πεπραγμένα, εκθέτεται η οικονομική θέση του σωματείου, επανεξετάζεται η διαχείριση του συμβουλίου και ανακοινώνεται η έκθεση των ελεγκτών. Αυτή λοιπόν την ημέρα εκλέγονταν ο Πρόεδρος, ο Ταμίας, ο Γραμματέας και οι ελεγκτές από όλους γενικά τους μετόχους και ειδικότερα οι Σύμβουλοι εκλέγονταν από τους μετόχους κάθε τμήματος.⁴⁵

Για τα Δάνεια

Άρθρο 17^{ον} : Παρέχονται δάνεια με τόκο της τάξεως του 10% μόνο στους μετόχους του ταμείου.

Άρθρο 18^{ον} : Σε περίπτωση που υπάρχει πλεόνασμα κεφαλαίου, το Διοικητικό Συμβούλιο έχει τη δυνατότητα να αγοράσει μετά από προηγούμενη αποδοχή της πρότασης από τη Γενική Συνέλευση σύμφωνα με το άρθρο 3 του παρόντος καταστατικού, θεριστικές και μικρές αλωνιστικές μηχανές, τις οποίες υπό τις οδηγίες των εργοδηγών, που παραχωρήθηκαν από την Γεωργική Σχολή Αϊδινίου, μπορούν να νοικιάζουν με ανάλογη αμοιβή στους μετόχους του ταμείου.

⁴⁴ ΚΟΛΙΟΥ, Ν, *Πολιτιστικός Οργανισμός Δήμου Αλμυρού*, Οδυσσέας, 1997, σ.99.

⁴⁵ ΚΟΛΙΟΥ, Ν, *Πολιτιστικός Οργανισμός Δήμου Αλμυρού*, Οδυσσέας, 1997, σ.101.

Άρθρο 19^ο : Κάθε μέτοχος μπορεί να δανειστεί ένα χρηματικό ποσό, το οποίο δεν πρέπει να υπερβαίνει το διπλάσιο των καταθέσεών του στο Ταμείο.⁴⁶

⁴⁶ ΚΟΛΙΟΥ, Ν, *Πολιτιστικός Οργανισμός Δήμου Αλμυρού*, Οδυσσέας, 1997, σ.101

ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΟΝ

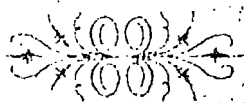
ΤΟΥ

ΕΝ ΑΛΜΥΡΩ (ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ)

ΓΕΩΡΓΙΚΟΥ ΜΕΤΟΧΙΚΟΥ ΤΑΜΕΙΟΥ

ΑΛΛΗΛΟΒΟΗΘΕΙΑΣ

ΙΔΡΥΘΕΝΤΟΣ ΤΗ 12 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1900

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Ι. Φ. ΜΠΕΜΠΟΥ

ΕΝ ΒΟΛΩ

1901

Το εξώφυλλο του πρώτου καταστατικού του Γεωργικού Μετοχικού Ταμείου Αλληλοβοηθείας Αλμυρού.

5.3. Η ανάπτυξη του Συνεταιρισμού

Το 1901, όπου ήρθε ο χρόνος των καταθέσεων (Ιούλιος 1901) ετοίμασαν αποθήκη, την οποία είχαν νοικιάσει. Μολονότι είχαν ειδοποιήσει όλα τα μέλη του συλλόγου και τους είχαν προτείνει αλλά και παρακαλέσει να εκπληρώσουν προθύμως την υποχρέωση που είχαν αναλάβει, κανένας από τα μέλη δεν ήρθε παρά μόνο 4-5 μέλη, τα οποία προθυμοποιήθηκαν από μόνοι τους και έφεραν τα σιτηρά στην αποθήκη. Κανένας άλλος δεν ήρθε από τους 48 που ήταν όταν δημιουργήθηκε ο συνεταιρισμός και είχαν συμφωνήσει στην ίδρυση του. Η κατάσταση αυτή συνεχίστηκε και για τις επόμενες δύο με τρεις εβδομάδες και είχε ως αποτέλεσμα την απογοήτευση του Ν. Μιχόπουλου, όπου τελικά τον οδήγησε στην αναζήτηση της συμβουλής και της γνώμης του Προέδρου του συλλόγου τον κύριο Δ. Γρηγοριάδη, ο οποίος τον συμβούλευσε να κάνει υπομονή και του πρότεινε να πάνε οι ίδιοι στους γεωργούς αφού δεν έρχονταν εκείνοι σε αυτούς. Από την επόμενη κιόλας εβδομάδα άρχισαν να πηγαίνουν από σπίτι σε σπίτι και να εκλιπαρούν για την κατάθεση των σιτηρών στον σύλλογο, αλλά παρά την κακή αντιμετώπιση που είχαν από τους γεωργούς και τα λόγια που ακούσαν τις μέρες εκείνες, η περιοδεία τους απέφερε καρπούς διότι την ίδια κιόλας εβδομάδα οι γεωργοί άρχισαν να μεταφέρουν με κάρα τις σοδειές τους στην αποθήκη, που είχε νοικιάσει ο συνεταιρισμός. Τελικά κατ' αυτό τον τρόπο κατάφερε ο συνεταιρισμός να μαζέψει από τον πρώτο κιόλας χρόνο λειτουργίας του από 35 γεωργούς, σιτηρά αξίας 969,20 δρχ., όπου και αποτέλεσε και το πρώτο μετοχικό κεφάλαιο του Συλλόγου. Μετά από αυτό τον σχηματισμό του αποθεματικού κεφαλαίου ο Σύλλογος ζήτησε από τον Δήμο την συνδρομή του, όπου και ανταποκρίθηκε πρόθυμα και κατέθεσε στο ταμείο του Συλλόγου 500 δρχ. Από εκείνη κιόλας την στιγμή βλέπουμε την άμεση παροχή δανείων στα μέλη του Συλλόγου, όπου για αρχή χορηγήθηκαν πέντε δάνεια σε πέντε μέλη του συλλόγου, που το σύνολο τους έφτανε τις 249 δρχ. Τα έξοδα αυτού του χρόνου για την λειτουργία του Συλλόγου ήταν 131,90 δρχ.⁴⁷

Το δεύτερο έτος λειτουργίας (1902), ο Σύλλογος ακολούθησε την ίδια στρατηγική λειτουργίας που είχε και το προηγούμενο έτος και κατάφερε να μαζέψει σιτάρι αξίας 1.910,90 δρχ. και να αυξήσει το μετοχικό κεφάλαιο σε 2.880,10 δρχ.

⁴⁷ ΚΟΛΙΟΥ, Ν, *Πολιτιστικός Οργανισμός Δήμου Αλμυρού*, Οδυσσέας, 1997,σ.358 & ΚΟΛΙΟΥ, Ν, *Οι Πρωτοπόροι της Περιοχής Αλμυρού*, Οδυσσέας, σ.101 – 102.

Το αποθεματικό κεφάλαιο του έτους έφτασε της 1200 δρχ. και χάρη στη συνδρομή 1000 δρχ. Από το δημόσιο το αποθεματικό κεφάλαιο έφτασε της 1700 δρχ. Τα μέλη αυξήθηκαν σε 48 καθώς και τα δάνεια αυξήθηκαν σε 765 δρχ. που χορηγήθηκαν σε εννέα μέλη και στο σύνολό τους τα δάνεια ανήλθαν στις 1.014 δρχ. Τα έξοδα της διοικήσεως ανήλθαν στο σύνολο τους σε 354,50 δρχ. Κατά το έτος αυτό ο Σύλλογος κατάφερε να αγοράσει με 600 δρχ. ένα σιτοκαθαριστήρα και να διδάξει στους γεωργούς τον καθαρισμό του σπόρου και την απολύμανση του με την βοήθεια του θειϊκού χαλκού πράγματα, τα οποία εκείνη την εποχή ήταν άγνωστα όχι μόνο στους αγρότες αλλά και στα ίδια τα στελέχη του Συλλόγου. Οι διδασκαλίες αυτές συνεχίστηκαν και κατά τα επόμενα έτη διότι δεν ήταν καθόλου εύκολο να πιστέψουν και να καταλάβουν αμέσως οι γεωργοί πως ο θειϊκός χαλκός έχει την δύναμη να καταστρέφει τον δαυλίτη. Αλλά στο τέλος με την βοήθεια πειραμάτων που έγιναν, έγινε αντιληπτό στους γεωργούς ότι υπήρχαν φάρμακα για τις διάφορες ασθένειες των φυτών, όπως υπήρχαν τα αντίστοιχα φάρμακα για τις αρρώστιες των ανθρώπων.⁴⁸

Το 1903 τα μέλη του Συλλόγου αυξήθηκαν σε 52 και το αποθεματικό κεφάλαιο έγινε 5.731,10 δρχ. χάρη στην γενναία δωρεά του κυρίου Μπαλατατζή, ενώ το 1904 τα μέλη του Συλλόγου αυξήθηκαν σε 56.⁴⁹

Κατά το έτος 1905 ο Δ. Γρηγοριάδης αποχωρεί από τον σύλλογο και αφήνει την θέση του προέδρου στον Ν. Μιχόπουλο. Τα μέλη για το έτος αυτό ήταν 63 και κατέθεσαν σιτάρι αξίας 3.045 δρχ. και το μετοχικό κεφάλαιο αυξήθηκε στο σύνολο του σε 8.174,10 δρχ. Το αποθεματικό κεφάλαιο αυξήθηκε κατά 673,50 δρχ. και στο σύνολο του έφτασε της 6.432,10 δρχ. Τα έξοδα της διοικήσεως ήταν 198,70 και στο σύνολο τους έφτασε της 986,20 δρχ. και τα δάνεια που χορηγήθηκαν το έτος αυτό σε 30 μέλη έφτασαν στο σύνολο τους της 10.837 δρχ.⁵⁰

Το 1906 άρχισαν να φαίνονται τα πρώτα προβλήματα που οδηγούσαν τον συνεταιρισμό στην διάλυση. Με την βοήθεια όμως της Γεωργικής Σχολής, που τότε ενθάρρυνε κάθε συνεργατική ιδέα και την βοήθεια του επιθεωρητή της Γεωργίας κύριο Σωκράτη Ιασεμίδα, ο οποίος πήρε υπό την προστασία του τον Σύλλογο και μίλησε σε γεωργικές συγκεντρώσεις ενθάρρυνε τον αγώνα προς τον συνεργατισμό.

⁴⁸ ΚΟΛΙΟΥ, Ν, *Πολιτιστικός Οργανισμός Δήμου Αλμυρού*, Οδυσσέας, 1997, σ.358 - 359 & ΚΟΛΙΟΥ, Ν, *Οι Πρωτοπόροι της Περιοχής Αλμυρού*, Οδυσσέας, σ.104 – 105.

⁴⁹ ΚΟΛΙΟΥ, Ν, *Πολιτιστικός Οργανισμός Δήμου Αλμυρού*, Οδυσσέας, 1997, σ.359 & ΚΟΛΙΟΥ, Ν, *Οι Πρωτοπόροι της Περιοχής Αλμυρού*, Οδυσσέας, σ.105.

⁵⁰ ΚΟΛΙΟΥ, Ν, *Πολιτιστικός Οργανισμός Δήμου Αλμυρού*, Οδυσσέας, 1997, σ.359 & ΚΟΛΙΟΥ, Ν, *Οι Πρωτοπόροι της Περιοχής Αλμυρού*, Οδυσσέας, σ.106.

Ο πρόεδρος του Συλλόγου κατάφερε να συγκρατήσει 24 μέλη και να αυξήσει κατά 783 δρχ. το μετοχικό κεφάλαιο, το οποίο στο σύνολο του έφτασε της 8.957,10 δρχ. Το αποθεματικό κεφάλαιο αυξήθηκε κατά 448,85 δρχ. και στο σύνολο του έφτασε της 6.680,95 δρχ. Τα έξοδα ανήλθαν στο σύνολό τους τις 1.249,30 δρχ. ενώ σ' αυτά προστίθενται και τα έξοδα του έτους αυτού, τα οποία ήταν 263,10 δρχ. Τα δε δάνεια για αυτόν το χρόνο ήταν 6 κατά 1.095 δρχ. και στο σύνολο τους έφτασαν της 11.932 δρχ.⁵¹

Αλλά ο κ. Ιασεμίδης (βλ. εικόνα³ στο παράρτημα) εκτός από τις υπηρεσίες που πρόσφερε στον σύλλογο σκέφτηκε ότι για να συγκρατήσουν και να αυξήσουν τα μέλη του συλλόγου έπρεπε να δώσουν κάποιο προνόμιο στα μέλη του συλλόγου. Μετά από αυτό ο κ. Ιασεμίδης με αναφορές που έστειλε προς τον τότε προϊστάμενο του Υπουργείου για να τους παραχωρηθεί κάποιο προνόμιο, κατάφερε να εμψυχώσει τα μέλη του συλλόγου, διότι πίστεψαν και όχι άδικα ότι η πολιτεία άρχισε να ενδιαφέρεται για τα γεωργικά σωματεία.⁵²

Τα επόμενα χρόνια 1907, 1908 και 1909 αναφέρεται ότι αυξήθηκαν τα μέλη του συλλόγου σε 68, και 69 το 1909. Ειδικότερα, το 1908 σημειώνεται η συμπλήρωση του πρώτου καταστατικού σε συνεργασία με τον κ. Ιασεμίδη. Με την τροποποίηση του καταστατικού ο τόκος των δανείων που πλήρωναν τα μέλη προς τον συνεταιρισμό μειώθηκε από 10% σε 8%, ενώ ταυτόχρονα ορίστηκε ότι από τα ετήσια καθαρά κέρδη τα τρία τέταρτα θα κατανέμονται στα μέλη ανάλογα με τις καταβολές του καθενός και το υπόλοιπο ένα τέταρτο των ετήσιων κερδών θα προστίθεται στο αποθεματικό κεφάλαιο.⁵³

Κατά το νέο καταστατικό κεφάλαιο, όπου είχε ημερομηνία 1^η Ιουλίου 1908 «Συνίσταται στον Αλμυρό Σύλλογος, με τον τίτλο «Μετοχικός Σύλλογος Αλληλοβοήθειας», ενώ το αρχικό καταστατικό του 1900 είχε τίτλο «Μετοχικόν Γεωργικόν Ταμείον Αλληλοβοήθειας».⁵⁴

Ο σκοπός της δημιουργίας του συλλόγου είναι:

⁵¹ ΚΟΛΙΟΥ, Ν, *Πολιτιστικός Οργανισμός Δήμου Αλμυρού*, Οδυσσέας, 1997, σ.359 & ΚΟΛΙΟΥ, Ν, *Οι Πρωτοπόροι της Περιοχής Αλμυρού*, Οδυσσέας, σ.111.

⁵² ΚΟΛΙΟΥ, Ν, *Πολιτιστικός Οργανισμός Δήμου Αλμυρού*, Οδυσσέας, 1997, σ.359 – 360 & ΚΟΛΙΟΥ, Ν, *Οι Πρωτοπόροι της Περιοχής Αλμυρού*, Οδυσσέας, σ.111.

⁵³ *Αχιοφθιωτικά Β'*, σ.360 & ΚΟΛΙΟΥ, Ν, *Οι Πρωτοπόροι της Περιοχής Αλμυρού*, Οδυσσέας, σ.118.

⁵⁴ ΚΟΛΙΟΥ, Ν, *Πολιτιστικός Οργανισμός Δήμου Αλμυρού*, Οδυσσέας, 1997, 1997,σ.360 & ΚΟΛΙΟΥ, Ν, *Οι Πρωτοπόροι της Περιοχής Αλμυρού*, Οδυσσέας, σ.118 – 119.

- Οι ετήσιες καταθέσεις των μελών του γεωργικού πιστωτικού συνεταιρισμού ο οποίος παρέχει δάνεια με τόκο προς τα μέλη του συλλόγου που έχουν ανάγκη από γεωργικά κεφάλαια.
- Οι οδηγίες, η εκπαίδευση και η ηθική διαμόρφωση των μελών διαμέσου κατάλληλων διαλέξεων.
- Η ενίσχυση του συλλόγου αλλά και της παραγωγής του με κάθε νόμιμο τρόπο.⁵⁵

Επίσης με την δημιουργία του νέου καταστατικού ορίστηκε η επέτειος και η σφραγίδα του συλλόγου (άρθρο 31): « Ο Σύλλογος γιορτάζει την επέτειο της ίδρυσης του στις 18 Δεκεμβρίου στη γιορτή του Αγίου Μόδεστου ανακοινώνοντας το προς όλες τις αρχές, Συλλόγους και σωματεία, και έχει πλέον σφραγίδα, όπου φέρει τις λέξεις «Γεωργικός Σύλλογος Αλμυρού» και στην μέση έχει δύο χέρια συνδεδεμένα που φέρουν την σημαία του συλλόγου».⁵⁶

Το νέο καταστατικό του Συλλόγου υπογράφηκε από τον Πρόεδρο Νικόλαο Αθ. Μιχόπουλο και τον γραμματέα Βασίλειο Χρ. Μητσογιάννη.

Οι διαδοχικοί διευθυντές της Γεωργικής Σχολής στο Αϊδίνη ενδιαφέρονταν για τα γενικότερα αγροτικά προβλήματα αλλά και για την προβολή και ενίσχυση του συνεταιρισμού του Αλμυρού με ομιλίες και συχνά δημοσιεύματα. Όντως τον Νοέμβρη του 1909, ο τότε διευθυντής Σωκράτης Ιασεμίδης πρόβαλε τον συνεταιρισμό και το έργο του καθώς και τον πρόεδρο του συλλόγου Ν. Μιχόπουλο σε δημοσίευμα λέγοντας:

«Ο Μετοχικός Γεωργικός Σύλλογος Αλμυρού έχει σήμερα 90 μέλη και έχει κεφάλαιο 10.000δρχ. τα οποία τα δανείζει ως προσωπικά δάνεια στα μέλη του με τόκο 8% και με τόκο 6% αν έβαζαν υποθήκη, ενώ αντίστοιχα την ίδια περίοδο οι ιδιώτες παρείχαν προσωπικά δάνεια με τόκο 16% και πάνω και η Τράπεζα με τις πολλές διαδικασίες και υποθήκη με 6,5% τόκο. Ο Σύλλογος ιδρύθηκε το 1900 από τον Δημ. Γρηγοριάδη, που ήταν τότε Διευθυντής στην Κασσαβέτεια Γεωργική Σχολή με βάση την αλληλοβοήθεια.

⁵⁵ ΚΟΛΙΟΥ, Ν, *Πολιτιστικός Οργανισμός Δήμου Αλμυρού*, Οδυσσέας, 1997, σ.360 & ΚΟΛΙΟΥ, Ν, *Οι Πρωτοπόροι της Περιοχής Αλμυρού*, Οδυσσέας, σ.99.

⁵⁶ ΚΟΛΙΟΥ, Ν, *Πολιτιστικός Οργανισμός Δήμου Αλμυρού*, Οδυσσέας, 1997,σ.360 & ΚΟΛΙΟΥ, Ν, *Οι Πρωτοπόροι της Περιοχής Αλμυρού*, Οδυσσέας, σ.119.

Δυστυχώς, όμως, για την χώρα μας είναι το μόνο παράδειγμα γεωργικού πιστωτικού συνεταιρισμού στην Ελλάδα. Την ίδια χρονική στιγμή στην Ρουμανία υπάρχουν 100 συνεταιρισμοί, στην Βουλγαρία 90, στην Σερβία 150, και να μην αναφερθούμε στην Γερμανία, η οποία έχει φτάσει τους 10.500 και αντίστοιχα η Ιταλία τους 700». ⁵⁷

Το 1909 ήταν μία σπουδαία χρονιά λόγω της έναρξης του Στρατιωτικού Κινήματος με τον Συνταγματάρχη Ζορμπά.

Αλλά παρά το γεγονός της έναρξης του στρατιωτικού κινήματος οι δραστηριότητες του Γεωργικού Συλλόγου Αλμυρού δεν επηρεάστηκαν καθόλου από την αλλαγή της πολιτικής σκηνής. Έτσι, ο σύλλογος κατάφερε το 1910 να αυξήσει τα μέλη του σε 97 και τον Σεπτέμβριο του ίδιου χρόνου ο σύλλογος κατάφερε να φτιάξει το πρώτο του γραφείο, για το οποίο ξοδεύτηκαν 369,50 δρχ. και αυτά ήταν και τα έξοδα της διοίκησης του Συλλόγου μέχρι της 31 Δεκεμβρίου του 1910, όπου τα έξοδα διοίκησης του συλλόγου Ανήλθαν στις 2.402,75 δρχ. ⁵⁸

Ακόμα το 1910 αποδείχτηκε σημαντική χρονιά για άλλους τρεις λόγους:

- Ο ένας ήταν η εξέγερση των κολλήγων στο Κιλελερ, στις 6 Μαρτίου του 1910, γεγονός εξαιρετικής και ευρύτερης σημασίας.
- Ο άλλος λόγος ήταν η ίδρυση του Εργατικού Κέντρου στον Αλμυρό. Μετά το Εργατικό Κέντρο του Βόλου το 1908, ιδρύθηκαν το 1910 τα Εργατικά Κέντρα στην Αθήνα, την Λάρισα και τον Αλμυρό.

- Και τρίτος λόγος, αλλά όχι μικρότερης σπουδαιότητας ήταν, η ίδρυση του Κτηνοτροφικού Συλλόγου Αλμυρού, στις 10 Μαρτίου 1910. Ήταν και αυτός ο πρώτος στο είδος του. Ο ιδρυτής αλλά και πρωτοπόρος της Αγροτικής Ιδέας ήταν ο Ηλίας Φυτιλής, όπου και αργότερα το 1966 ο Συνεταιρισμός Αλμυρού τον τίμησε με μία ειδική τελετή. ⁵⁹

Ηλίας Φυτιλής, ένας πρωτεργάτης του Συνεργατισμού στην περιοχή Αλμυρού.

⁵⁷ ΚΟΛΙΟΥ, Ν, *Πολιτιστικός Οργανισμός Δήμου Αλμυρού*, Οδυσσέας, 1997, σ.360 – 361 & ΚΟΛΙΟΥ, Ν, *Οι Πρωτοπόροι της Περιοχής Αλμυρού*, Οδυσσέας, σ.120.

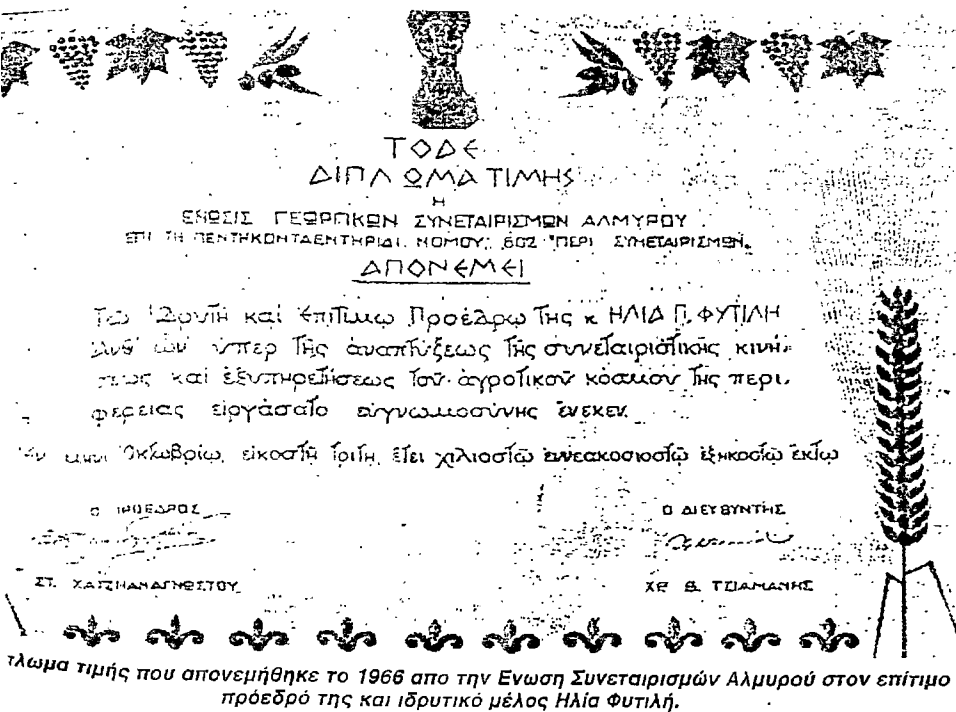
⁵⁸ ΚΟΛΙΟΥ, Ν, *Πολιτιστικός Οργανισμός Δήμου Αλμυρού*, Οδυσσέας, 1997, σ.361 & ΚΟΛΙΟΥ, Ν, *Οι Πρωτοπόροι της Περιοχής Αλμυρού*, Οδυσσέας, σ.122.

⁵⁹ ΚΟΛΙΟΥ, Ν, *Πολιτιστικός Οργανισμός Δήμου Αλμυρού*, Οδυσσέας, 1997, σ.361 – 362 & ΚΟΛΙΟΥ, Ν, *Οι Πρωτοπόροι της Περιοχής Αλμυρού*, Οδυσσέας, σ.124.

Ο Φυτιλής ήταν ένα ιδρυτικό μέλος της ένωσης Αλμυρού. Και κατά την τελετή του 1966 του επιδόθηκε δίπλωμα τιμής από τον διευθυντή της Ένωσης Χρ. Τσιαμάνη.⁶⁰

Ο Ηλίας Φυτιλής, όπου ήταν βοσκός, από τα παιδικά του χρόνια σκέφτονταν

πάντα το όραμα των συντρόφων του, να στεριώσουν σε ένα κομμάτι γης και να αποκτήσουν ένα βοσκότοπο για τα ζωντανά τους. Νέος ακόμα, είχε πλησιάσει τον Γρηγοριάδη και τον Μιχόπουλο

και αντλούσε διδάγματα και γνώσεις από τα παραδείγματα τους.⁶¹

Υστερα από όλα αυτά, ο Ηλίας Φυτιλής ιδρύει τέσσερις μέρες μετά την εξέγερση του Κιλελερ τον πρώτο στην Ελλάδα Κτηνοτροφικό Σύλλογο Αλμυρού. Μετά από αυτό, όλοι οι βοσκοί βρίσκονται κάτω από τις φτερούγες προστασίας του Συλλόγου και αποκτούν και αυτοί το δικό τους «Ευαγγέλιο». Το καταστατικό υπογράφηκε με την συμπαράσταση του Αγροτιστή και εκδότη της «Πανθεσσαλικής» Σοφοκλή Τριανταφυλλίδη.

Κατόρθωμα του Κτηνοτροφικού Συλλόγου ήταν το ενοικιοστάσιο των βοσκών και η σταδιακή απόκτηση γης, που έφερε τους βοσκούς σαν άποικους στο Αϊδίνη, όπου και σχηματίστηκε ο πρώτος οικισμός με σχολείο, εκκλησία, κοινότητα αλλά προπαντός με μόνιμες κατοικίες.

Στο Αϊδίνη ο Φυτιλής ίδρυσε τον Γεωργικό Συνεταιρισμό και αναδείχθηκε ο πρώτος πρόεδρος του. Αργότερα έγινε πρόεδρος του Συνεταιρισμού Αλμυρού και εκεί προχώρησε στην ίδρυση της Ένωσης με άλλους σκαπανείς του συνεργατισμού,

⁶⁰ ΚΟΛΙΟΥ, Ν, Πολιτιστικός Οργανισμός Δήμου Αλμυρού, Οδυσσέας, 1997, σ.362

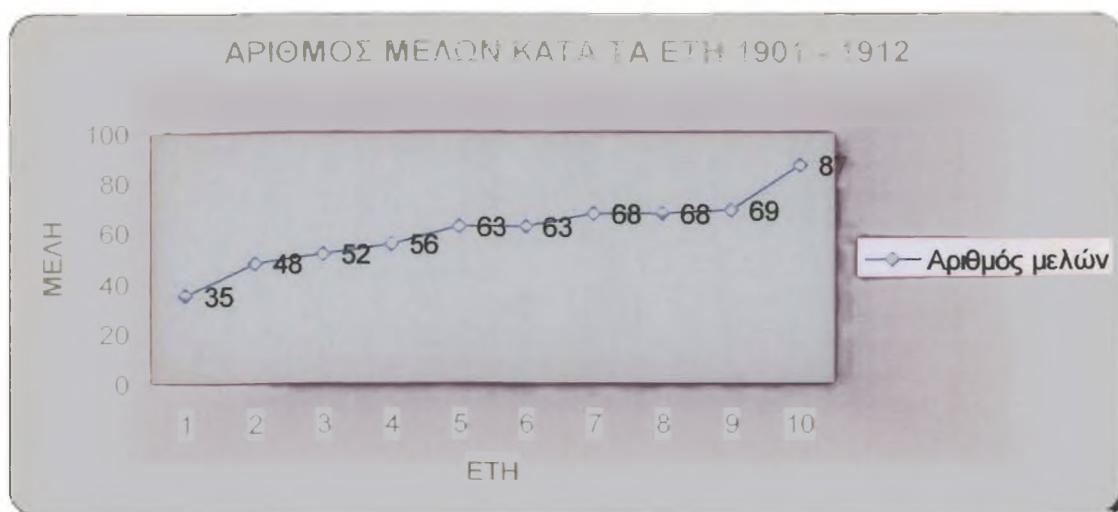
⁶¹ ΚΟΛΙΟΥ, Ν, Πολιτιστικός Οργανισμός Δήμου Αλμυρού, Οδυσσέας, 1997, σ.362

οι οποίοι ήταν ο Θ. Αγγελίδης, Χρ. Αλατίνης, Αθ. Καμώσος, Γεώργιο Στατήρα, Στ. Πεπόνη, Αντ. Διαμαντάνια, Σπ. Παπαδόπουλο, Ευάγγελο Μοσχοβόπουλο, και Ιωάννη Μακατσίανο.⁶²

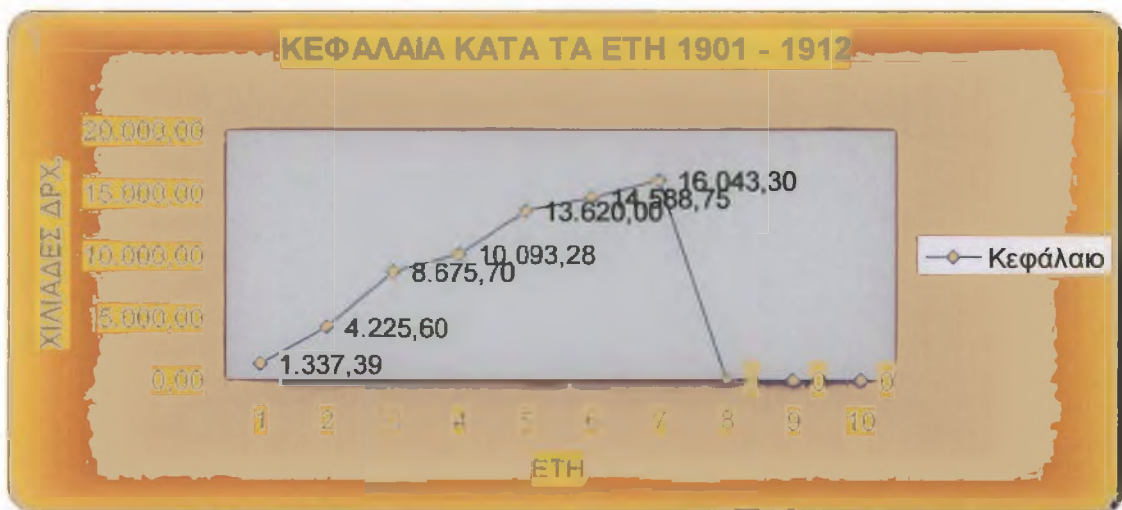
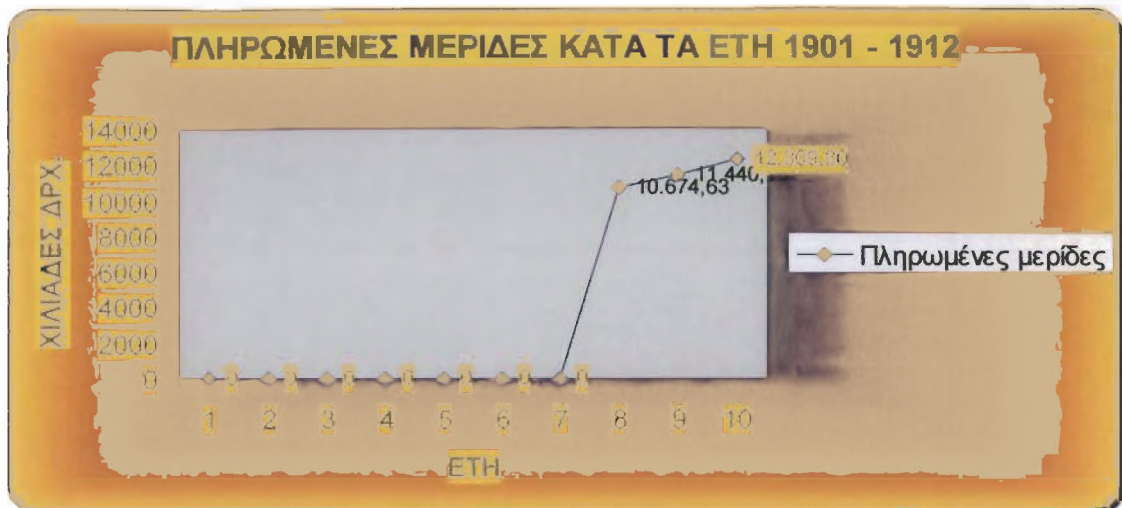
Ακόμα μπορούμε να δούμε στον πίνακα που ακολουθεί την κίνηση του συνεταιρισμού κατά τα έτη 1901 – 1910. Ο πίνακας αυτός αναφέρεται πιο συγκεκριμένα στον αριθμό των μελών, στις πληρωμένες μερίδες, στο κεφάλαιο, στο

Έτη	Αριθμός μελών	Πληρωμένες μερίδες	Κεφάλαιο	Αποθεματικό Κεφάλαιο	Δάνεια	Ετήσια Έξοδα
1901	35	0	1,337,39	0	249	131,90
1902	48	0	4,225,60	0	1,014	22,60
1903	52	0	8,675,70	0	1,973	55
1904	56	0	10,093,28	0	3,423	378
1905	63	0	13,620,00	0	10,837	198,70
1906	63	0	14,588,75	0	11,932	186,00
1907	68	0	16,043,30	0	14,302	183,00
1908	68	10,674,63	0	7,345,46	14,610,15	199,90
1909	69	10,674,63	0	7,182,95	15,410,15	401,05
1910	87	10,674,63	0	7,728,60	16,852,15	369,50

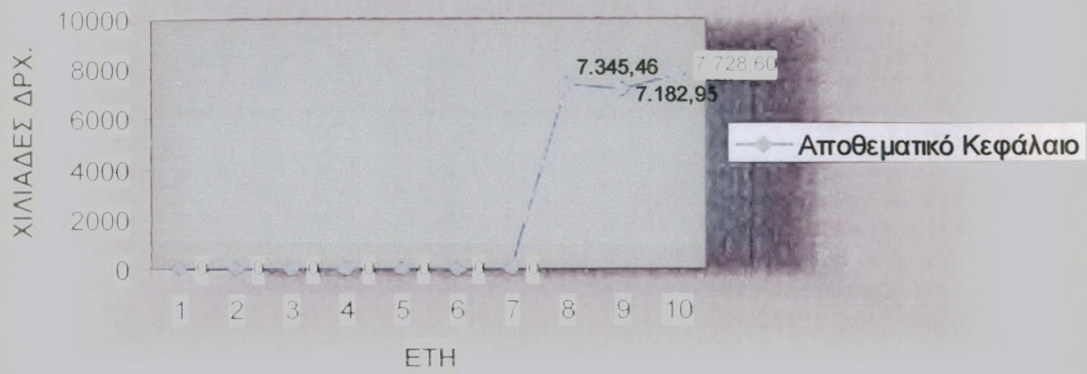
αποθεματικό κεφάλαιο, στα δάνεια και στα ετήσια έξοδα του συνεταιρισμού κατά την πρώτη δεκαετία της λειτουργίας του.

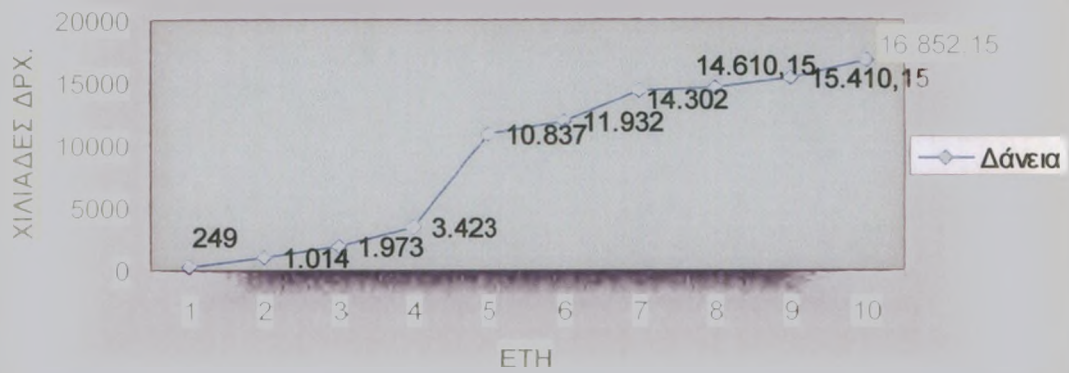
⁶² ΚΟΛΙΟΥ, Ν, Πολιτιστικός Οργανισμός Δήμου Αλιμυρού, Οδυσσεάς, 1997, σ.362.

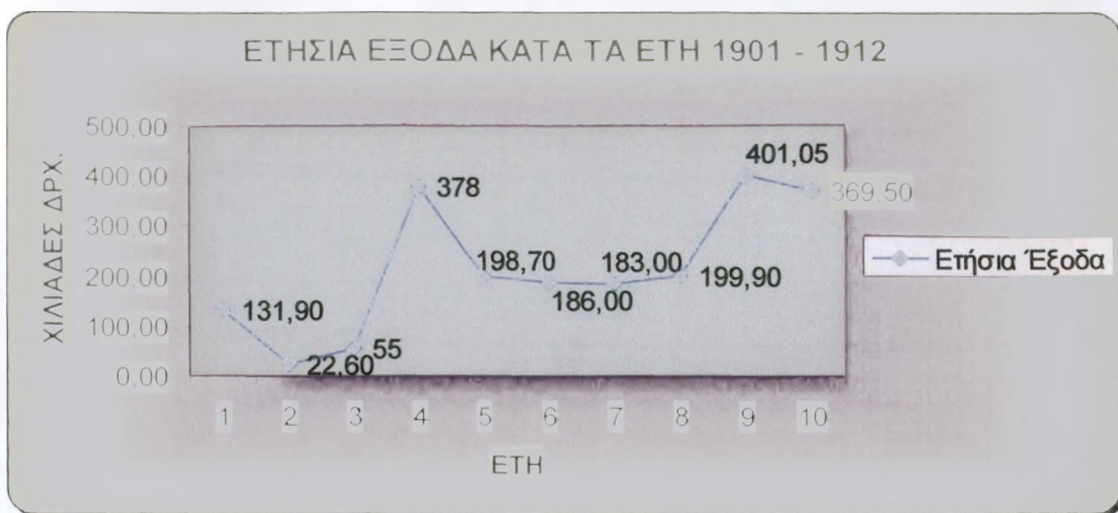

ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΚΑΤΑ ΤΑ ΕΤΗ 1901 - 1912

ΔΑΝΕΙΑ ΚΑΤΑ ΤΑ ΕΤΗ 1901 - 1912

Το 1911 ήταν μία μεγάλη και σπουδαία χρονιά για τον συνεταιρισμό Αλμυρού, μία χρονιά ορόσημο για τον συνεργατισμό διότι φάνηκε η δυνατότητα που είχαν οι Γεωργικοί συνεταιρισμοί να λειτουργήσουν αποδοτικά. Ήταν η χρονιά που το δημιουργικό πείσμα του Μιχόπουλου έφερε στον Αλμυρό την Πρώτη συνεταιριστική αλωνιστική μηχανή, στην οποία είχε δοθεί το συμβολικό όνομα «Ομόνοια». Επιπλέον, ο πρόεδρος του Συλλόγου κάνει λόγω για την δεύτερη Αλωνιστική μηχανή με το όνομα «Πρόοδος», όπου φαίνεται να παραλήφθηκε αργότερα γιατί γίνεται αναφορά για την αγορά της στον ισολογισμό του 1912.

ΓΕΝΙΚΟΣ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΗΣ 31 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1912

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ

ΠΑΘΗΤΙΚΟ

Αλωνιστικές Μηχανές		Μετοχικό κεφάλαιο	
Αξία αλωνιστικής μηχανής "Ομόνοια".....	Δρχ.	Καταβεβλημένα κεφάλαια μετοχών.	Δρχ.
	21.689,65		15.819,88
Αξία αλωνιστικής μηχανής "Πρόοδος".....	Δρχ.	Χρέη	
	21.611,10	Στην Εθνική Τράπεζα υπόλοιπό οφειλούμενο ποσό	
Εργαλεία, μηχανήματα και σκεύη		Δρχ. 6.000,00

Αξία ενός σποκαθαριστηρίου μιας εκκοκιστικής μηχανής αραβοσίτου, 4 πλάστιγγων, ενός χρηματοκιβωτίου και όλων των συσκευιών και εργαλείων των αγορασθέντων προς χρήση των μηχανών.....	Δρχ.	4.195,40	Στον Γ. Γκλαβάνης και Μ. Καζάζης το υπόλοιπο της τελευταίας δόσης για την μηχανή "Ομόνοια".....	Δρχ.	4.753,12
Υπόστεγο			Και υπόλοιπο δύο δόσεων μηχανής "Προόδου".....	Δρχ.	9.522,00
Αξία ξυλείας και τσιγκων υπόστεγου μετά της φετινής επεκτάσεως αυτού....	Δρχ.	1.249,90	Στο Σταύρο Παρθένη υπόλοιπο για το Χρηματοκιβώτιο.....	Δρχ.	300,00
Δάνεια			Αποθεματικό Κεφάλαιο		
Δάνεια παραχωρημένα στους μετόχους για να γίνουν γραμμάρια και συμβόλαια.....	Δρχ.	16.584,95	Κεφάλαιο αποθεματικού του έτους 1911.....	Δρχ.	12.272,80
Ταμείο			Από τις κρατήσεις των κερδών του λήξαντος έτους.....	Δρχ.	3.014,05
Μετρητά στο Ταμείο.....	Δρχ.	2.211,10	Κέρδη προς διανομή στους μετόχους		
ΣΥΝΟΛΟ	Δρχ.	<u>67.542,10</u>	Από τα κέρδη του έτους 1911.....	Δρχ.	6.818,15
			Από τα κέρδη του έτους 1912.....	Δρχ.	9.042,10
			ΣΥΝΟΛΟ	Δρχ.	<u>67.542,10</u>

Στον Αλμυρό την 31 Δεκεμβρίου 1912

Ο πρόεδρος
Ν. ΜΙΧΟΠΟΥΛΟΣ

Στεκόμαστε στην πρώτη μηχανή και αξίζει σίγουρα να αναφέρουμε ολόκληρο το ιστορικό, όπως το εξέθεσε ο πρόεδρος του συλλόγου κ. Μιχόπουλος με την αναφορά του προς το Υπουργείο. Είδαμε όλες τις δυσκολίες και περιπέτειες, ώσπου στις 7 Φεβρουαρίου 1911 συγκεντρώθηκαν 20 μέλη στο σχολείο και από εκεί σαν ένα σώμα όλοι μαζί πήγαν στο υποκατάστημα της Εθνικής Τράπεζας, όπου και υπέγραψαν το δανειστικό συμβόλαιο και έτσι ο πρόεδρος πήρε τα χρήματα και παράγγειλε την αλωνιστική μηχανή.⁶³

⁶³ ΚΟΛΙΟΥ, Ν, *Πολιτιστικός Οργανισμός Δήμου Αλμυρού*, Οδυσσέας, 1997, σ.362 – 363 & ΚΟΛΙΟΥ, Ν, *Οι Πρωτοπόροι της Περιοχής Αλμυρού*, Οδυσσέας, σ. 127.

Ισολογισμοί των τελευταίων ετών

ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΙ ΤΩΝ ΕΤΩΝ 1999 -2001			
I. ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	1999	2000	2001
α. Δαπάνες κ.λ.π. έξοδα α. εγκατάστασης			
β. Αποσβέσεις			
1 Έξοδα α. εγκατάστασης	0	0	0
2 ΠΑΓΙΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	56.886.005	67.804.311	63.327.868
3 Ασώματες Ακινήτοποιήσεις			
4 Γήπεδα	20.001.774	20.001.774	20.001.774
5 Κτίρια	31.115.096	28.472.801	26.172.988
6 Μηχανήματα	4.841.485	9.129.452	7.081.544
7 Λοιπά Πάγια	377.650	200.284	71.562
8 Αποσβέσεις			
9 Συμμετοχές και Άλλες Μικροπρ/σμες	550.000	10.000.000	10.000.000
10 ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	125.024.345	200.433.230	114.653.411
11 Αποθέματα	67.152.350	112.779.662	73.256.285
12 Απαιτήσεις	43.034.229	66.873.614	35.722.266
13 Χρεόγραφα			
14 Διαθέσιμα	3.665.705	9.607.893	5.674.860
15 Μεταβατικοί λογ. Ενεργ.	11.172.061	11.172.061	
16 ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	181.910.350	268.237.541	177.981.279
II ΠΑΘΗΤΙΚΟ	1999	2000	2001
17 Ίδια κεφάλαια	91.339.974	101.782.325	69.876.934
18 Μετοχικό, εταιρικό, συν/κο	17.598.862	17.718.862	17.440.000
19 Αποθεματικά	17.022.870	27.345.221	27.345.221
20 Διαφορές Αναπροσαρμογής - Επιχορηγήσεις	5.804.384	5.804.384	5.804.384
21 Αποτελέσματα εις νέο	50.913.858	50.913.858	19.287.329
22 Προβλέψεις			
23 Μεσοπρόθεσμες υποχρεώσεις	15.240.406	15.240.406	0
24 Τράπεζες	15.240.406	15.240.406	0
25 Λοιπές Μακροπρόθεσμες			
26 Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	49.697.404 €	126.825.734 €	108.104.345
27 Τράπεζες			38.610.452
28 Λοιπές	49.697.404	126.825.734	69.493.893
29 Μεταβατικοί λογ. Παθητ.	25.632.566	24.389.076	
30 ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ	181.910.350 €	268.237.541	177.981.279

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ/ΕΤΟΣ	1999	2000	2001
1 Κύκλος εργασιών (πωλήσεις)	197.913.610	187.037.751	170.415.712
2 Κόστος Πωλήσεων	172.762.281	175.071.662	187.821.606
3 ΜΕΙΚΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	25.151.329	11.966.089	-17.405.894
4 Άλλα έσοδα Εκμ/σης	2.583.024	2.753.191	3.139.679
5 Έξοδα Διοίκησης	15.187.267	10.370.979	12.784.484
6 Έξοδα Διάθεσης	3.743.501	3.456.993	4.261.495
7 ΜΕΡΙΚΑ ΑΠΟΤ/ΓΤΑ ΕΚΜ/ΣΗΣ	8.803.585	891.308	-31.312.194
8 Τόκοι Πιστωτικοί & Έσοδα Συμμετοχών			
9 Τόκοι Χρεωστικοί			
10 ΟΛΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	8.803.585	891.308	-31.312.194
11 Ανόργανα Έσοδα	4.729.914	9.640.019	32.172.560

12	Ανόργανα Έξοδα	773.150	208.976	32.486.895
13	ΟΡΓΑΝΙΚΑ & ΕΚΤΑΚΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	12.760.349	10.322.351	-31.626.529
14	Σύνολο Αποσβέσεων Παγίων			4.897.350
15	Μειον Αποσβέσεις Εωσωματωμένες			4.897.350
16	Διαφορά Αποσβέσεων	0	0	0
17	ΚΑΘΑΡΟ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ ΠΡΟ ΦΟΡΩΝ	12.760.349	10.322.351	-31.626.529

5.4. Η αναγνώριση του Συνεταιρισμού

Η αναγνώριση, ή για την ακρίβεια, η πανελλήνια αναγνώριση του έργου του Μιχόπουλου δεν άρχισε να έρθει. Οι αναφορές του για τις δραστηριότητες του Μετοχικού Γεωργικού Συλλόγου Αλμυρού κατά την πρώτη δωδεκαετία δημοσιεύθηκαν το 1913 στο Δελτίο του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας μαζί με την μελέτη του Επιθεωρητή Γεωργίας Σ. Ιασεμίδη για τους συνεταιρισμούς. Και το Δελτίο εκείνο εκδόθηκε σε χιλιάδες αντίτυπα και εστάλησαν σε όλα τα δημοτικά σχολεία του Κράτους. Ο Υπουργός Ανδρέας Μιχαλακόπουλος συνόδευσε το Δελτίο με εγκύκλιο του, που έφερε ημερομηνία 22 Απριλίου 1913, προς τους διευθυντές των δημοτικών σχολείων, τους οποίους καλούσε να μιμηθούν το παράδειγμα του Μιχόπουλου και να πείσουν τους αγρότες των περιοχών τους να δημιουργούν γεωργικούς συνεταιρισμούς.⁶⁴

Υστερα από ένα εικοσαήμερο και συγκριμένα στις 13 Μαΐου 1913 η «Ακρόπολις» της Αθήνας δημοσίευσε ένα άρθρο με τίτλο «Το θαύμα έγινε», όπου ο Μιχόπουλος κυρίως και μερικοί άλλοι πρωτεργάτες του συνεργατισμού προβάλλονται σαν εξέχουσες πανελλήνιες μορφές. Τα κύρια σημεία του εντυπωσιακού εκείνου άρθρου είναι²: «Ν. Μιχόπουλος, Γερ. Μολφέτας, Δ. Μαργέτης, Σακελλαρόπουλος, Σωκράτης Ιασεμίδης.⁶⁵

Όσοι πονάτε τον τόπον αυτόν και το μέλλον της παρούσης και των μελλοντικών γενεών κρατήστε καλά στην μνήμη σας τα ονόματα αυτά. Θα σημειωθούν εις την Ιστορία της Ελλάδας πολύ επισημότερον από τα ονόματα πολλών Υπουργών, Πρωθυπουργών και των λεγομένων επιφανών. Υπέρ τα ονόματα επίσης πολλών μεγαλόσχημων και μικρόσχημων Τραπεζιτών. Ο πρώτος και παλληκαριώτερος όλων δια το ζήτημά μας, είναι απλούς δημοδιδάσκαλος. Ένας δημοδιδάσκαλος αξίζων, προκειμένου περί της πραγματικής προόδου, χιλίους Βενιζέλους και καμπόσους Βαλαωρίτηδες. Ο τέταρτος καθηγητής Γυμνασίου. Οι τρεις άλλοι γεωπόνοι. Και οι πέντε δε μαζί αληθινοί εργάται θαύματος. Αμεταμφίεστοι Μεσσίαι. Μετριοφρονες και αθόρυβοι δημιουργοί προόδου. Με

⁶⁴ ΚΟΛΙΟΥ, Ν, *Πολιτιστικός Οργανισμός Δήμου Αλμυρού*, Οδυσσέας, 1997, 1997, σ. 363 & ΚΟΛΙΟΥ, Ν, *Οι Πρωτοπόροι της Περιοχής Αλμυρού*, Οδυσσέας, σ. 132 – 133.

⁶⁵ ΚΟΛΙΟΥ, Ν, *Πολιτιστικός Οργανισμός Δήμου Αλμυρού*, Οδυσσέας, 1997, 1997, σ.363.

μίαν λέξιν και ένα πράγμα – πολύ μεγάλο πράγμα – εισηγήται του θεσμού των γεωργικών, πιστωτικών, προμηθευτικών, παραγωγικών Συνεταιρισμών.⁶⁶

Ο μεγαλοργήσας κυρίως, προκειμένου περί έργων, είναι ο δημοδιδάσκαλός του Αλμυρού κ. Ν. Μιχόπουλος. Ίσως να είναι αυτός προορισμένος ο Έλλην Ραϊφάιζεν, εάν δεν σπεύση να τον κρεουργήση το Υπουργείον της Παιδείας ως αναμειγνυόμενον εις αλλότρια και ως μη διαλεγόμενον με τους χωρικούς του Αλμυρού την των προγόνων». ⁶⁷

« Βλέπετε ότι οι λαϊκοί αυτοί Τραπεζίται του είδους του κ. Ν. Μιχόπουλου δεν γίνονται βδέλλαι των Τραπεζών που τας εκμύζουν με ποσοστά και με έξοδα διοικήσεως». Και η κατάληξη του άρθρου:

«Μια λαμπρά λοιπόν αρχή έγινε εις τον Αλμυρόν. Η κατάκτησης είναι μεγάλη διότι απεστομώθησαν οι αντιδραστικοί, οι δογματολόγοι, οι κενολογούντες δια να δικαιολογήσουν την ουτιδανήν απραξίαν των, ότι η Ελλάς δεν ωρίμασεν ακόμη διά γεωργικούς Συνεταιρισμούς, ενώ ωρίμασαν οι Βούλγαροι, οι Σέρβοι, οι Άραβες, οι Ινδοί και οι Φελλάχοι της Αιγύπτου!»⁶⁸

Η γενομένη όμως αρχή θέλει συνέχειαν, εξακολούθησιν, διάδοσιν, συστηματοποίησιν. Ποίος θα την αναλάβη; Το Κράτος; Δεν μας συνήθισε με τοιαύτην ενέργειαν. Ο κ. Σ. Ιασεμίδης; Επίσημος υπάλληλος δεν δύναται να αναλάβη τοιούτον αγώνα προπαγαδιστικόν. Ίσως και να επιτιμηθή υπό του Κέντρου ως αμελώντα καθήκοντα του. Οι Κοινωνιολόγοι; Και αυτοί περί άλλα τυρβάζουν. Η πεποίθησίς μας είναι ότι το φως θα βγη πάλιν από ανθρώπους της τάξεως του Ν. Μιχόπουλου. Χωρίς ψηλά, ημίψηλα, κολλάρα, γλωσσομάθειαν». ⁶⁹

Και ενώ γράφονταν όλα αυτά το Μάιο του 1913 γίνεται επιθεώρηση του Μετοχικού Γεωργικού Συλλόγου Αλμυρού από τον τότε Γενικό Γραμματέα του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας Αλ. Μυλωνάς και τον Επιθεωρητή Γεωργίας Σ. Ιασεμίδα (βλέπε εικόνα ³ στο παράρτημα). ⁷⁰

Μετά την επιθεώρηση ο Αλ. Μυλωνάς δήλωσε προς τον πρόεδρο του συνεταιρισμού ότι το Κράτος αποφάσισε να εισάγει τον θεσμό των συνεταιρισμών

⁶⁶ ΚΟΛΙΟΥ, Ν, *Πολιτιστικός Οργανισμός Δήμου Αλμυρού*, Οδυσσεάς, 1997, 1997, σ. 363 – 364.

⁶⁷ ΚΟΛΙΟΥ, Ν, *Πολιτιστικός Οργανισμός Δήμου Αλμυρού*, Οδυσσεάς, 1997, 1997, σ.364.

⁶⁸ ΚΟΛΙΟΥ, Ν, *Πολιτιστικός Οργανισμός Δήμου Αλμυρού*, Οδυσσεάς, 1997, σ.364 & ΚΟΛΙΟΥ, Ν, *Οι Πρωτοπόροι της Περιοχής Αλμυρού*, Οδυσσεάς, , σ.133.

⁶⁹ ΚΟΛΙΟΥ, Ν, *Πολιτιστικός Οργανισμός Δήμου Αλμυρού*, Οδυσσεάς, 1997, σ.364.

⁷⁰ ΚΟΛΙΟΥ, Ν, *Πολιτιστικός Οργανισμός Δήμου Αλμυρού*, Οδυσσεάς, 1997, 1997, σ.364 – 365.

με νόμο και ότι είχε την ανάγκη ενός ανθρώπου κατάλληλου για την προπαγάνδα και γενικά για την ολοκλήρωση όλου του έργου και ως τέτοιο κατάλληλο άτομο δεν ήταν άλλος από τον ίδιο τον κ. Ν. Μιχόπουλο.⁷¹

Ο Μιχόπουλος, ύστερα από κάποιους δισταγμούς που είχε αποφάσισε τελικά να δεχθεί την πρόταση και στις 5 Σεπτεμβρίου του 1913 είχε προσληφθεί με κρατική σύμβαση ως ειδικός υπάλληλος στους συνεταιρισμούς.⁷²

Αμέσως μετά την ανάληψη των καθηκόντων του άρχισε να περιοδεύει σε όλη την Ελλάδα και να προπαγανδίζει την ιδέα των συνεταιρισμών με πρώτο αποτέλεσμα στις 31 Δεκεμβρίου του 1914 να ψηφιστεί ο νόμος 602 για τους συνεταιρισμούς. Πρότυπα καταστατικών τυπώθηκαν με δαπάνες του δημοσίου και μοιράστηκαν στους ενδιαφερόμενους και από τις 15 Απριλίου 1915 άρχισε η ίδρυση συνεταιρισμών με βάση το νόμο 602. Μερικοί συνεταιρισμοί που λειτουργούσαν ήδη, όπως για παράδειγμα του Αλμυρού προσάρμοσαν τα παλιά τους καταστατικά σύμφωνα με τα καινούρια.⁷³

Ο Μιχόπουλος όταν ιδρύθηκε το Υπουργείο Γεωργίας το 1917 μεταπήδησε σε αυτό από το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας. Το 1919 διοργανώθηκε η εξωτερική υπηρεσία εποπτείας συνεταιρισμών και ο Μιχόπουλος έγινε επιθεωρητής, ενώ το 1926 ονομάστηκε γενικός επιθεωρητής γεωργικών συνεταιρισμών. Το 1929 ιδρύθηκε η Αγροτική Τράπεζα Ελλάδας (Α.Τ.Ε) για την οποία είχε πρωτοστατήσει ο ίδιος. Το 1930 η Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος ανέλαβε την υπηρεσία συνεταιρισμών και ο Μιχόπουλος μετατέθηκε εκεί αναλαμβάνοντας την διεύθυνση του τμήματος προπαγάνδας και οργανώσεως.⁷⁴

Όλα αυτά τα χρόνια ο Μιχόπουλος ήταν η δεσπόζουσα συνεταιρική μορφή της χώρας. Έτρεχε σε ολόκληρη την Ελλάδα και προπαγάνδιζε στην ύπαιθρο την συνεταιριστική ιδέα μιλώντας σε συγκεντρώσεις αγροτών. Παράλληλα, ανέπτυξε και πλούσιο συγγραφικό έργο και δημοσίευσε άπειρα άρθρα σε συνεταιριστικά περιοδικά.⁷⁵

⁷¹ ΚΟΛΙΟΥ, Ν, *Πολιτιστικός Οργανισμός Δήμου Αλμυρού*, Οδυσσέας, 1997, σ.364

⁷² ΚΟΛΙΟΥ, Ν, *Πολιτιστικός Οργανισμός Δήμου Αλμυρού*, Οδυσσέας, 1997, σ.364

⁷³ ΚΟΛΙΟΥ, Ν, *Πολιτιστικός Οργανισμός Δήμου Αλμυρού*, Οδυσσέας, 1997, σ.364 - 365

⁷⁴ ΚΟΛΙΟΥ, Ν, *Πολιτιστικός Οργανισμός Δήμου Αλμυρού*, Οδυσσέας, 1997, σ.365 & ΚΟΛΙΟΥ, Ν, *Οι Πρωτοπόροι της Περιοχής Αλμυρού*, Οδυσσέας, Ν. Κολιού, σ.134.

⁷⁵ ΚΟΛΙΟΥ, Ν, *Πολιτιστικός Οργανισμός Δήμου Αλμυρού*, Οδυσσέας, 1997, σ.365.

5.5 Ποιος ήταν ο Νικόλαος Μιχόπουλος

Ο Νικόλαος Μιχόπουλος ήταν ένα φτωχό αγροτόπαιδο, είχε άλλα τρία αδέρφια τον Κώστα, τον Γιώργο, και την Ελένη, οι γονείς του ήταν ο Θανάσης και η Κυριακή Μιχόπουλου. Από μικρός έδειχνε μεγάλη κλίση και αγάπη για την μελέτη και τα γράμματα και γι αυτό τελικά έγινε δάσκαλος. Ο Μιχόπουλος, παράλληλα με την επαγγελματική του απασχόληση έδειχνε ενδιαφέρον για τα πνευματικά και κοινωνικά προβλήματα του τόπου του και είναι ενδεικτικό των ενδιαφερόντων του ότι το 1896 υπήρξε ένα από τα ιδρυτικά μέλη της Φιλάρχαις Εταιρίας «Οθρυσ». Διατέλεσε ακόμα και ταμίας της Εταιρίας και ως ταμίας υπογράφει την οικονομική διαχείριση των ετών 1905 – 1908. Επιπλέον είχε εκλεγεί ταμίας και για την περίοδο 1912 – 1914.⁷⁶

Αλλά τελικά ο φτωχός δάσκαλος του Αλμυρού αποδείχθηκε δάσκαλος ψυχών των φτωχών γεωργών και σε αυτούς αφιέρωσε όλη του την ζωή παραμερίζοντας και τις οικογενειακές φροντίδες. Από τον γάμο του με την Μαρία Μπάκολα απέκτησε ένα γιό τον Βαγγέλη. Η γυναίκα του πεθαίνει το 1921 σε ηλικία 35 ετών από γριππώδη πνευμονία και αργότερα ο Μιχόπουλος έρχεται και σε δεύτερο γάμο με τη Ροδόπη Εξάρχου. Ο Νικόλαος Μιχόπουλος πεθαίνει και αυτός στις 23 Ιανουαρίου το 1933 από ζάχαρο. Στην κηδεία του αποδόθηκαν τιμές Διοικητικού της Αγροτικής Τράπεζας της Ελλάδος. Ακόμα στην κηδεία του κατατέθηκαν 40 στεφάνια, από τα οποία το ένα ήταν του πρωθυπουργού Ελευθέριου Βενιζέλου. Ο Μιχόπουλος άφησε την τελευταία του πνοή σ ηλικία 54 ετών, και δίκαια χαρακτηρίστηκε μετά το θάνατο του ως ο επιφανέστερος συνεταιριστής της Ελλάδας. Στην κηδεία του εκφωνήθηκε επικήδειος από τον προϊστάμενο της Υπηρεσίας συνεταιρισμών της Α.Τ.Ε κ. Μ. Γερακάρη, ο οποίος τόνισε ότι³: « ο Νικόλαος Μιχόπουλος προηγήθηκε για την εποχή του από όλα τα άτομα, προηγήθηκε από την κοινωνία, προηγήθηκε από το Κράτος. Ο Μιχόπουλος μέσα σε ένα σχολείο περιστοιχισμένος από απλοϊκούς και αγράμματους

⁷⁶ ΚΟΛΙΟΥ, Ν, *Πολιτιστικός Οργανισμός Δήμου Αλμυρού*, Οδυσσέας, 1997, σ.364 – 366 & ΚΟΛΙΟΥ, Ν, *Οι Πρωτοπόροι της Περιοχής Αλμυρού*, Οδυσσέας, , σ.135 – 136.

γεωργούς, υπαγόρευσε το 1900 ένα καταστατικό συνεταιρισμού το οποίο ύστερα από 14 χρόνια το αντέγραψε το Κράτος και το έκανε νόμο».⁷⁷

Παρόλα αυτά χρειάστηκαν να περάσουν 33 χρόνια για να τιμηθεί στην ιδιαίτερη πατρίδα του ο μεγάλος πρωτεργάτης. Στις 3 Ιουλίου το 1966 έγιναν στην πλατεία του Αλμυρού σε επίσημη τελετή τα αποκαλυπτήρια της προτομής του που έστησε η Ένωση Γεωργικών Συνεταιρισμών Αλμυρού. Η προτομή είναι έργο του γλύπτη και καθηγητή του Πολυτεχνείου Α. Λαμερά. Στην βάση της προτομής υπάρχει επιγραφή που γράφει:

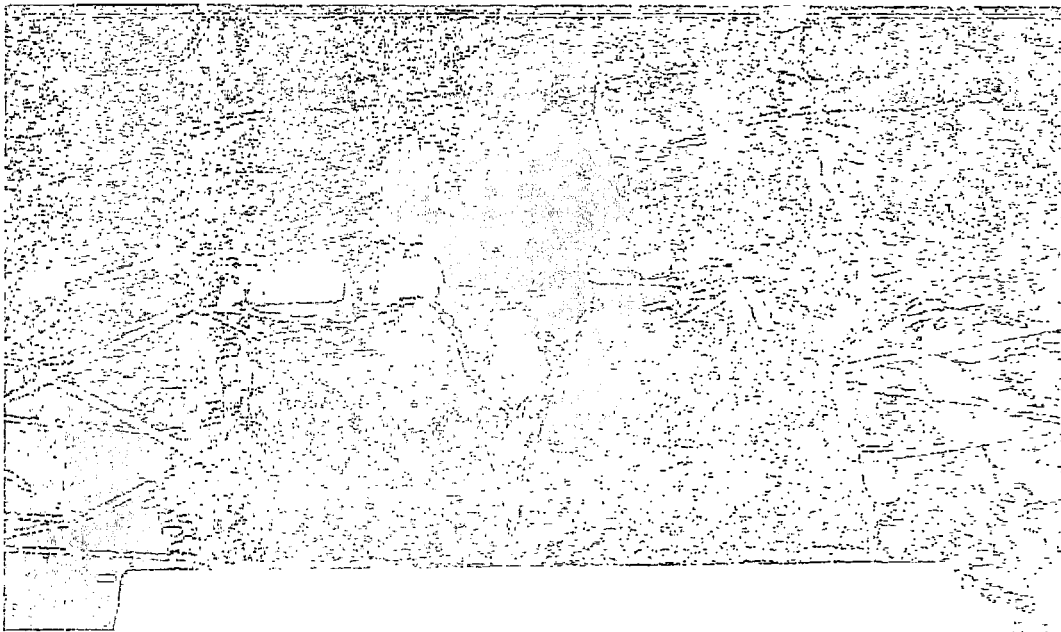
Διδάσκαλος

Νικόλαος Μιχόπουλος

1878 – 1933

Φωτεινός απόστολος του συνεργατισμού

Ιδρυτής του πρώτου Ελληνικού Συνεταιρισμού στον Αλμυρό

Η προτομή του Ν. Μιχόπουλου στην πλατεία του Αλμυρού.

⁷⁷ ΚΟΛΙΟΥ, Ν, *Πολιτιστικός Οργανισμός Δήμου Αλμυρού*, Οδυσσέας, 1997, σ.366 – 367 & ΚΟΛΙΟΥ, Ν, *Οι Πρωτοπόροι της Περιοχής Αλμυρού*, Οδυσσέας, σ.135 – 136.

5.6. Ο Συνεταιρισμός του Αλμυρού μετά τον θάνατο του Ιδρυτή της

Ο συνεταιρισμός του Αλμυρού με πρόεδρο τον Χρ. Αγραφιότη έχει περίπου 500 μέλη και διαθέτει τρεις βαμβακοσυλλεκτικές μηχανές και ένα ψεκαστικό μηχάνημα για βαμβάκι.⁷⁸

Όσο για την Ένωση Συνεταιρισμών Αλμυρού με πρόεδρο τον Ν. Λάππα αριθμεί 36 συνεταιρισμούς με 4.800 μέλη και διαθέτει μεγάλα κτίρια, αξιόλογες συνεταιρικές μονάδες (τυροκομείο, κυλινδρόμυλο, ψυγεία, δύο κονσερβοποιεία ελαιών, σούπερ μάρκετ τροφίμων, πρατήριο φαρμάκων) καθώς και αυτοκίνητα και μηχανήματα (τέσσερα φορτηγά αυτοκίνητα, δύο κλαρκ και ένα τζιπ).

⁷⁸ ΚΟΛΙΟΥ, Ν, *Πολιτιστικός Οργανισμός Δήμου Αλμυρού*, Οδυσσεάς, 1997, σ.367

6.ΤΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΜΑΣ

Το φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης είναι ένα φαινόμενο που απασχολεί τον κόσμο τουλάχιστον τα τελευταία είκοσι χρόνια. Έχει επηρεάσει και αλλάξει σε μεγάλο βαθμό όλο τον κόσμο αλλά και την κοινωνία. Σήμερα όλοι απολαμβάνουμε τα πλεονεκτήματα και τα αγαθά του φαινομένου της παγκοσμιοποίησης όπου μερικά από αυτά είναι τα ακόλουθα.

Μερικά από αυτά είναι το internet όπου μπορούμε να βρούμε πληροφορίες για περιοχές και άτομα όπου βρίσκονται στην άλλη άκρη της γης, μπορούμε να επικοινωνούμε με άλλα άτομα ελεύθερα που βρίσκονται σε άλλες χώρες να ανταλλάσσουμε πληροφορίες κουλτούρα και απόψεις, να μπορούμε να ταξιδέψουμε από χώρα σε χώρα ελεύθερα και όχι μόνο οι άνθρωποι αλλά και τα προϊόντα χωρίς προστατευτικούς δασμούς με αποτέλεσμα ο κόσμος να μπορεί να απολαμβάνει αγαθά, προϊόντα καλύτερα ποιοτικός και φτηνότερα που παράγονται σε μία ή πολλές άλλες χώρες, αλλά έχουμε την δυνατότητα να τα παίρνουμε από τα καταστήματα της γειτονίας μας καθώς και άλλα πολλά. Τέλος η παγκοσμιοποίηση είχε ως στόχο την καταπολέμηση του μονοπωλίου και της τάξης πραγμάτων που ίσχυε παλιότερα και να δώσει την εξουσία πίσω στο λαό και τους οικονομικά αδύνατους και ως ένα σημείο τα κατάφερε αλλά δεν μπόρεσε να αντεπεξέλθει πλήρως κατά την γνώμη μου.

Τα πλεονεκτήματα του διεθνούς εμπορίου (γνωστά ως θεωρία του πλεονάσματος) πρωτοδιατυπώθηκαν από τον Βρετανό οικονομολόγο David Ricardo και αποτελούν μια από τις παλαιότερες και γνωστότερες οικονομικές αρχές. Ο Ricardo απέδειξε με αδιάσειστο τρόπο ότι κάθε χώρα πρέπει να εξειδικεύεται σε ότι παράγει καλύτερα (ή πιο αποδοτικά) διότι με αυτόν τον τρόπο βελτιώνεται η παγκόσμια ευημερία.

Δυστυχώς όμως το μοντέλο που χρησιμοποίησε ο Ricardo ήταν στατικό και δεν λάμβανε υπ' όψιν του τις τεχνολογικές, κοινωνικές και πολιτικές μεταβολές. Όπως λοιπόν σχολίαζαν οι Γερμανοί οικονομολόγοι:

«Αν εγώ (η Γερμανία) είμαι αγροτική χώρα και εσύ (η Βρετανία) βιομηχανική, είναι φυσικό να εξειδικευτώ στα αγροτικά προϊόντα και εσύ στα βιομηχανικά. Έτσι όμως εσύ θα αναπτύσσεις συνεχώς την υποδομή και την

τεχνολογία σου, εγώ θα είμαι καταδικασμένος να καλλιεργώ για πάντα σιτάρι και ραπανάκια.

Το συμφέρον μου απαιτεί να θεσπίσω εμπόδια στις εισαγωγές (δηλαδή δασμούς) μέχρι να αναπτυχθεί η εγχώρια βιομηχανική παραγωγή μου και να αποκτήσει αρκετή ισχύ ώστε να ανταπεξέλθει στις απαιτήσεις του διεθνούς ανταγωνισμού. Διαφορετικά ακόμη και οι ελάχιστες μονάδες παραγωγής που διαθέτω θα κλείσουν και θα καταδικαστώ να μείνω για πάντα φτωχός και καθυστερημένος.»

Παγκοσμιοποίηση λοιπόν σημαίνει διαρκές μονοπώλιο του πλούτου από τους ήδη ισχυρούς και πλήρες άνοιγμα των φτωχών αγορών για να στραγγαλίσουν τον εκεί ανταγωνισμό πριν αυτός ισχυροποιηθεί και γίνει επικίνδυνος.

Η παγκοσμιοποίηση καταργεί την Δημοκρατία, θεωρητικά οι αποφάσεις για την ενίσχυση της παγκοσμιοποίησης λαμβάνονται από όλα τα κράτη του κόσμου σε διεθνείς διασκέψεις και οργανισμούς όπως ο ΠΟΕ (Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου). Έτσι παρέχεται σε κάθε χώρα η δυνατότητα να υπερασπίσει τα συμφέροντα της, εκφράζοντας τις απόψεις της και επηρεάζοντας τη λήψη των αποφάσεων.

Οι συζητήσεις όμως δεν είναι τόσο δημοκρατικές όσο φαίνονται και η τράπουλα είναι πάντοτε σημαδεμένη εκ των προτέρων. Για παράδειγμα η Παγκόσμια Τράπεζα ανήκει κατά 51% στην αμερικανική κυβέρνηση ενώ το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο διοικείται από την ομάδα των πιο ανεπτυγμένων χωρών του κόσμου. Έτσι οι αμερόληπτες τεχνοκρατικές αποφάσεις τους στην πραγματικότητα αποτελούν απλώς έκφραση των συμφερόντων των ήδη πλούσιων χωρών και αδιαφορούν πλήρως για τις κοινωνικές επιπτώσεις τους στον υπόλοιπο κόσμο.

Επίσης παρά το τον υποτιθέμενο διαφορετικό ρόλο του καθενός όλοι αυτοί οι οργανισμοί λειτουργούν ως ένα σύνολο και όπως διδάχθηκε πρόσφατα η Αργεντινή η διαφωνία με έναν οδηγεί σε ομαδική απόρριψη από όλους (οι συμφωνίες συνδέονται μεταξύ τους με ειδικές ρήτρες και η διακοπή μίας συνεπάγεται αυτόματη παύση και όσων έχουν υπογραφεί με όλους τους άλλους διεθνείς οργανισμούς).

Τέλος παρά την υποτιθέμενη δημοκρατική δομή τους οι παγκόσμιοι οργανισμοί λειτουργούν υπό καθεστώς απόλυτης μυστικότητας που υπαγορεύει τον δημόσιο έλεγχο τους, διευκολύνοντας την επιρροή των επιχειρηματικών lobby και

φμιώνοντας τους λαούς και τους μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς που πληροφορούνται τα γεγονότα μόνο από τις εφημερίδες.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα βιασμού της δημοκρατίας αποτελεί η περίπτωση της αμερικανικής εταιρείας Metalclad η οποία μέσω των μηχανισμών της NAFTA (Βορειοαμερικανική Ζώνη Ελεύθερου Εμπορίου) έλαβε 17 εκατομμύρια δολάρια αποζημίωση για τις αντιεμπορικές πρακτικές του μεξικανικού κράτους, επικαλούμενη το άρθρο 11 της σχετικής συνθήκης. Η αντιεμπορική ενέργεια των Μεξικανών ήταν η διακοπή της κατασκευής του εργοστασίου διαχείρισης τοξικών αποβλήτων της Metalclad επειδή η εταιρεία δεν είχε λάβει άδεια και ο κατασκευάζε πάνω από τον υδροφόρο ορίζοντα μιας μεγάλης περιοχής χωρίς να έχει ενημερώσει τις αρμόδιες αρχές!

Το πρόστιμο αυτό είναι φυσικά παράλογο. Αφού όμως η διακοπή των δραστηριοτήτων μιας επιχείρηση (ότι κι αν κάνει αυτή) περιορίζει το εμπόριο, το Μεξικό κρίθηκε ένοχο παρά το γεγονός εφήρμοσε απλώς τους νόμους του και αναγκάστηκε να υποταχθεί στη θέληση των ισχυρών για να αποφύγει τις εμπορικές κυρώσεις.(Νόμος είναι μόνο το συμφέρον των πλουσίων).

Το συγκεκριμένο παράδειγμα βέβαια αναφέρεται στην NAFTA. Δυστυχώς όμως ανάλογες διατάξεις επιχειρείται να θεσμοθετηθούν και από το Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (ΠΟΕ) μέσα από μυστικές διαπραγματεύσεις μεταξύ ανθρώπων που έχουν κάθε συμφέρον οι ισχυροί να γίνουν ισχυρότεροι και οι αδύναμοι να μείνουν για πάντα σε αυτή τη θέση. (Αναρωτιέμαι γιατί οι συζητήσεις του ΠΟΕ είναι πάντοτε μυστικές. Ίσως για να μην μαθαίνουν οι εξωγήινοι τι αποφασίζουν οι κυβερνήσεις της γης.)

Παγκοσμιοποίηση λοιπόν σημαίνει παράκαμψη της εθνικής κυριαρχίας και των δημοκρατικών διαδικασιών μέσα από τη μυστική λειτουργία διεθνών οργανισμών με διοικήσεις διορισμένες από τις πλουσιότερες χώρες του κόσμου.

Το να είσαι υπέρ ή κατά της παγκοσμιοποίησης είναι το ίδιο άτοπο όσο και το να υποστηρίζεις ότι είσαι υπέρ ή κατά της βροχής. Πρόκειται για ένα φυσικό φαινόμενο που δημιουργήθηκε η τεχνολογία και δεν πρόκειται να φύγει μόνο και μόνο επειδή δεν μας αρέσει ή δεν μας εξυπηρετεί.

Σύμφωνα με την μελέτη που κάναμε και τα στοιχεία που έχουμε συγκεντρώσει, μπορούμε να πούμε ότι οι συνεταιρισμοί παίζουν σημαντικό ρόλο στην παγκοσμιοποιημένη οικονομία. Επιπροσθέτως, μπορούμε να αναφέρουμε ότι οι συνεταιρισμοί αντιστέκονται στα συμφέροντα της παγκόσμιας οικονομίας και

των οργανισμών που την αποτελούν (μερικοί από αυτούς είναι ο GATT , το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, τον ΟΟΣΑ και των Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου και άλλους) διότι απ' ότι φαίνεται η παγκόσμια οικονομία δεν είναι αξιοκρατική, γιατί ενώ προσπαθεί να μοιράσει την εξουσία και οι αποφάσεις που λαμβάνονται να είναι για το κοινό καλό όλου του κόσμου, παρατηρούμε ότι την εξουσία την έχουν πάλι οι ισχυροί και παίρνουν αυτοί τις αποφάσεις προς όφελος δικό τους, και για τους υπόλοιπους τα πράγματα να γίνονται χειρότερα. Και εδώ βλέπουμε να μπαίνουν οι συνεταιρισμοί που λειτουργούν, κατά ένα τρόπο καταλυτικά, πρώτα σε επίπεδο τοπικό, έπειτα σε επίπεδο κρατικό και μετά σε παγκόσμιο επίπεδο. Οι συνεταιρισμοί είναι ένα μέσο άμυνας των οικονομικά αδύνατων μελών της κοινωνίας. Οι Παγκόσμιοι οργανισμοί που διοικούν την παγκόσμια οικονομία λειτουργούν με μόνο γνώμονα ο κέρδος, την οικονομική ευημερία, των οικονομικά δυνατών και θυσιάζουν τα πάντα στο βωμό του κέρδους χωρίς να νοιάζονται για τις επιπτώσεις που έχουν οι αποφάσεις τους αυτές στο περιβάλλον, την οικονομία, τον πολιτισμό και την κοινωνία μιας χώρας, καθώς και στις επιπτώσεις που έχουν στις ζωές κάποιων ανθρώπων. Αντιθέτως, οι συνεταιρισμοί δεν λειτουργούν με γνώμονα το κέρδος αλλά ανήκουν στους μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς και διαφέρουν από τους υπόλοιπους οργανισμούς διότι λειτουργούν τελείως διαφορετικά με μόνο γνώμονα την καλύτερευση της ζωής πρώτα και μετά της κοινωνίας που βρίσκεται ο συνεταιρισμός.

7.ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Συνοψίζοντας τα όσα έχουν προαναφερθεί, διαπιστώνουμε ότι η παγκοσμιοποίηση είναι ένα αξιοσημείωτο φαινόμενο που επηρέασε σε μεγάλο βαθμό το κοινωνικό, το πολιτικό και το οικονομικό επίπεδο σε όλη την υφήλιο. Στην παρούσα εργασία, σταθήκαμε κατά κύριο λόγο στην επιρροή που ασκεί η παγκοσμιοποίηση στο οικονομικό επίπεδο. Τα συμπεράσματα που προκύπτουν από την έρευνα αυτή είναι θετικά για τον ρόλο και την επίδραση της παγκοσμιοποίησης στην οικονομία διότι κατάφερε να καταργήσει τους διάφορους προστατευτικούς δασμούς που είχε κάθε χώρα σε διάφορα προϊόντα που εισήγαγαν και εξήγαγαν. Αυτό είχε ως επακόλουθο να αυξηθεί ο υγιής ανταγωνισμός, ώστε να έχει ο απλός καταναλωτής ποιοτικά καλύτερα προϊόντα και σε καλύτερες τιμές, να καταργηθούν τα μονοπώλια και γενικότερα να φύγει η εξουσία από τα χέρια των οικονομικά δυνατών. Αρχικά, φαίνεται να επιτυγχάνεται, αλλά με την πάροδο του χρόνου οι προσδοκίες διαψεύδονται διότι δεν τα καταφέρνουν, συνεπώς, ο έλεγχος περνάει πάλι στα χέρια των δυνατών και προστατεύουν τις θέσεις τους και τα συμφέροντά τους, που είναι τα συμφέροντα λίγων και όχι των πολλών. Στα ίδια πλαίσια κινούνται και οι συνεταιρισμοί, αλλά με διαφορετικό τρόπο προσέγγισης. Οι συνεταιρισμοί δηλαδή έχουν να κάνουν με οικονομικά αδύναμα άτομα και γενικότερα ανθρώπους, ενώ στην περίπτωση της παγκοσμιοποίησης έχουμε να κάνουμε με κράτη – χώρες που ανήκουν σε κάποιους παγκόσμιους οικονομικούς οργανισμούς. Επίσης οι συνεταιρισμοί παρά τις προσπάθειες τους δεν τα κατάφεραν, τουλάχιστον όχι όλοι, διότι και αυτοί με την σειρά τους έχασαν την ταυτότητα τους γιατί οι άνθρωποι, οι οποίοι εκλέχτηκαν από τα μέλη του συνεταιρισμού, άρχισαν να λειτουργούν για προσωπικό τους όφελος, με αποτέλεσμα τα μέλη να χάνουν την εμπιστοσύνη τους και να αποχωρούν από τους συνεταιρισμούς με αποτέλεσμα να υπολειτουργούν. Γεγονός που πιστεύω ότι πηγάζει από την προφανή έλλειψη της συνεταιριστικής παιδείας και τη γνώση γύρω από το ρόλο των συνεταιρισμών.

Πρέπει όμως να αγωνιστούμε υπέρ μιας δίκαιης παγκοσμιοποίησης και συνεργατισμού που θα πραγματοποιηθεί για το καλό των λαών και των ανθρώπων και όχι για τα συμφέροντα των επιχειρήσεων ου κεφαλαίου και των λίγων.

Δυστυχώς μέχρι σήμερα κάτι τέτοιο δεν φαίνεται να συμβαίνει και οι πολέμιοι της παγκοσμιοποίησης και του συνεργατισμού μοιάζουν με τους αγανακτισμένους κολίγους του μεσαίωνα που αντιδρούν αλλά συνήθως με λάθος τρόπο χωρίς να καταλαβαίνουν τι χρειάζονται, ούτε ποιος είναι ο καλύτερος τρόπος για να υπερασπιστούν τα συμφέροντά τους. Τελευταία έχουμε την τάση να δεχόμαστε ό,τι και να μας πλασάρουν κι αφού εμείς τα καταφέρνουμε και δεν μας ενοχλεί αυτό που γίνεται μένουμε αμέτοχοι, απλοί θεατές χωρίς να νοιαζόμαστε για το τι γίνεται γύρω μας και στον πλησίον μας παρά μόνο όταν είναι πλέον αργά...

Συνοψίζοντας τα όσα είπαμε, συμπεραίνουμε ότι οφείλουμε πάρα πολλά στον κ. Νικόλαο Μιχόπουλο, ο οποίος ήταν ιδρυτής της ιδέας του συνεργατισμού στην Ελλάδα. Είναι ο μόνος που κατάφερε μαζί με τον κ. Σωκράτη Ιασεμίδη και τον κ. Δημήτρη Γρηγοριάδη να παραθέσουν τις καινοτόμες ιδέες τους για εκείνη την εποχή και να αντιμετωπίσουν όλες τις δυσκολίες και τις αντιδράσεις κάποιων ατόμων που έφερναν αντιρρήσεις σε αυτές διότι, όπως πίστευαν προσβάλλονταν τα συμφέροντά τους. Παρόλα τα σοβαρά προβλήματα, όπως οι προκαταλήψεις και η αμάθεια των γεωργών, κατάφεραν να ορθοποδήσουν, να αναγνωριστούν ως ο πρώτος συνεταιρισμός στην Ελλάδα και να γίνουν παράδειγμα προς μίμηση για την δημιουργία καινούριων συνεταιρισμών και ακόμη κατάφεραν να περάσουν τον πρώτο νόμο το νόμο 602 περί συνεταιρισμών το 1914 .

Τελειώνοντας επισημάνουμε για ακόμα μία φορά την οφειλή μας προς τον κ. Νικόλαο Μιχόπουλο, διότι αν δεν είχε αφιερώσει ολόκληρη την ζωή του στο έργο αυτό παραμερίζοντας κάθε άλλη χαρά της, τότε ίσως η ιδέα του συνεργατισμού και του συνεταιρισμού να μην είχε το ενδιαφέρον και την ανάπτυξη που έχει σήμερα.

8.Βιβλιογραφία

Ελληνική βιβλιογραφία:

1. ΑΛΜΑΝΗΣ, ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΣ, Β, *Παγκοσμιοποίηση*, Αθήνα, Τροχαλία., 1998.
2. ΑΝΔΡΑΔΑΚΗ, ΠΑΥΛΟ, *Μεγάλη Ελληνική Εγκυκλοπαίδεια*, Τόμος 19, Αθήνα, Φοίνιξ.
3. ΒΟΥΛΓΑΡΗΣ ΓΙΑΝΝΗΣ, *Φιλελευθερισμός, Συντηρητισμός, Κοινωνικό Κράτος : 1973 – 1990. Ανάλυση και κριτική των χαρακτηριστικών ρευμάτων*, Αθήνα, Θεμέλιο, 1994.
4. ΔΑΣΚΑΛΟΥ, ΓΕΩΡΓΙΟΣ, ΧΡ, *Αστικοί Και Γεωργική Συνεταιρισμοί*, Αθήνα, Σύγχρονη Εκδοτική 1992.
5. *Εγκυκλοπαίδεια «Επιστήμη και Ζωή»*, Τόμος 21, Εκδοτικές Επιχειρήσεις και Εμπορικές Επιχειρήσεις Χατζηακώβου Α.Ε.
6. *Εγκυκλοπαίδεια Πάπυρους Λάρους Μπριτανικά*, Τόμος 47, Αθήνα, Πάπυρους, 1985.
7. ΚΑΤΣΟΡΙΔΑΣ, ΔΗΜΗΤΡΗΣ, Α, *«Ο μύθος της Παγκοσμιοποίησης»*, Αθήνα, Καμπύλη / Ρωγμή, 1999.
8. ΚΟΛΙΟΥ, Ν, *Οι πρωτοπόροι τη περιοχής του Αλμυρού, Οδυσσέας* .
9. ΛΥΤΡΑΣ, ΑΝΔΡΕΑΣ, Ν, -ΣΟΥΛΙΩΤΗΣ, ΚΥΡΙΑΚΟΣ, Ν, *Αποκλεισμοί στην Παγκοσμιοποίηση: Ζητήματα Κοινωνικής Πολιτικής*, Αθήνα, Παπαζήση, 2004.
10. ΜΑΡΑΒΕΛΙΑΣ, ΝΑΠΟΛΕΩΝ / ΤΣΙΝΙΖΕΛΗΣ, ΧΑΡΑΛΑΜΠΙΟΣ, *Η ολοκλήρωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Θεσμικές, πολιτικές και οικονομικές πτυχές*, Αθήνα, Θεμέλιο, 1995.
11. ΜΕΛΕΤΗ, ΚΥΡΙΑΚΟΥ, - ΤΣΟΥΡΑΜΑΝΗ, ΧΡΗΣΤΟΥ, *Συνεταιριστική Οικονομία και Νομοθεσία*, Αθήνα, Παπαζήση, 2004.
12. ΜΟΥΖΕΛΗΣ, ΝΙΚΟΣ, *Ο εθνικισμός στην ύστερη ανάπτυξη*, Αθήνα, Θεμέλιο, 1994.
13. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ, Λ, ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ, Καθηγητής Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών, *Βιώσιμη Συνεταιριστική Οικονομία Θεωρία και Πρακτική*, Αθήνα, Αθ. Σταμούλης, 2004.
14. ΠΕΛΑΓΙΔΗΣ, ΘΕΟΔΩΡΟΣ, Κ, *Κατανοώντας την Παγκοσμιοποίηση*, Αθήνα, Παπαζήση, 2000.

15. ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΔΗΜΟΥ ΑΛΜΥΡΟΥ, *Αχαιοφθιωτικά Β' πρακτικά του Β' Συνεδρίου Αλμυριώτικων Σπουδών τόμος Β*, Αλμυρός, 1997.

16. ΠΡΟΧΟΡΟΦ, Α, Μ, *Μεγάλη Σοβιετική Εγκυκλοπαίδεια*, Τόμος 26, Αθήνα, Ακάδημος Α.Ε., 1981.

17. ΤΣΟΥΚΑΛΑΣ, ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ, *Είδωλα Πολιτισμού ,Ελευθερία, ισότητα και αδελφότητα στη σύγχρονη πολιτεία*, Αθήνα, θεμέλιο, 1991.

Μεταφράσεις στην ελληνική γλώσσα:

1. ANDERSON, B, *Φαντασιακές κοινότητες*, Αθήνα, Νεφέλη, 1997.
2. ARON, R, *Η εξέλιξη της κοινωνιολογικής σκέψης*, Αθήνα, Γνώση, 1994.
3. BAUDRILLARD, J, *Η διαφάνεια του κακού*, Αθήνα, Εξάντας, 1996.
4. ENGELS, F, *Η καταγωγή της οικογένειας, της ατομικής ιδιοκτησίας και του κράτους*, Αθήνα, Σύγχρονη Εποχή, 1997.
5. GALBRAITH, J, K, *Η κοινωνία της αφθονίας*, Αθήνα, Παπαζήσης, 1970.
6. GELLNER, E, *Έθνη και Εθνικισμός*, Αθήνα, Αλεξάνδρεια, 1992.
7. GILPIN, R, *Η πολιτική οικονομία των διεθνών σχέσεων*, Αθήνα, Gutenberg, 1992.
8. HOBBSBAWN, E, J, *Έθνη και Εθνικισμός από το 1780*, Αθήνα, Καρδαμίτσα, 1994.
9. KENNEDY, P, *Προετοιμασία του 21^{ου} αιώνα*, Αθήνα, Λιβάνης, 1994.
10. KINDELEBERGER, C, P, *Διεθνές οικονομικές σχέσεις*, Αθήνα, Παπαζήσης, 1970.
11. SAMUELSON, P, *Οικονομική*, Αθήνα, Παπαζήσης, 1975.
12. TOFFLER, A, *Νέες Δυνάμεις*, Αθήνα, Κάκτος, 1980.
13. WIENNER, N, *Κυβερνητική και κοινωνία: Η ανθρώπινη χρησιμοποίηση των ανθρώπινων όντων*, Αθήνα, Παπαζήσης, 1970.

Ξενογλώσση βιβλιογραφία:

1. ABBA, JACQUES, *La mondialisation de l' economie, 2 vols, la Decouverte*, Paris 1996.
2. ALTER, PETTER, *Nationalism*, London, Edward Arnold, 1993.
3. BALDWIN, DAVID, A, *Neorealism and Neoliberalism, The Contemporaty Debate*, New York, Columbia University Press ,1993.
4. BAYLIS, JOHN, - SMITH, STEVE, *The globalization of politics, An Introduction to International Relations*, New York, Oxford University Press, 1997.
5. CHAY, JONCSUK, *Culture and International Politics*, London, Macmillan, 1990.
6. CHAZAN, NAOMI, *Irredentism and International Politics*, London, Macmillan, 1990.
7. FEATHERSTONE, MIKE, *Global Culture, Nationalism, Globalization and Monternity*, SAGE London 1990.
8. GILL, STEPHEN, - LAW, DAVID, *The Global Political Economy, Perspectives Problems and Policies*, Baltimor, John Hopkins University Press, 1988.

Internet και Περιοδικά :

1. http://www.kinimata.gr/pagosmio_k_k/5dnt-pagosmia-trapeza-g8/5dnt-pagosmia-trapeza-g8.html
2. http://www.kinimata.gr/pagosmio_k_k/index.html
3. <http://www.kkeml.gr/globalization/resistance/genova/banglades.htm>
4. http://www.v-prc.gr/7/2/5_gr.html
5. http://www.kinimata.gr/pagosmio_k_k/5dnt-pagosmia-trapeza-g8/pagosmii_thesmi2.html
6. http://www.bankofgreece.gr/announcements/text_speech.asp?speechid=105
7. <http://paremvassi.gr/art76.htm>
8. <http://www.economics.gr/articleData/Ta/2007/Livieratos.htm>
9. http://olonos.blogspot.com/2005/11/blog-post_13.html
10. gepiti@gepiti.com
11. <http://gepiti.com/filoi/articles/global.htm>
12. <http://www.kkeml.gr/globalization/imp-glo/paremvasis/pango.htm>
13. http://news.kathimerini.gr/4dcgi/w_articles_economyagor_8_13/09/2007_240967

9. Παράρτημα

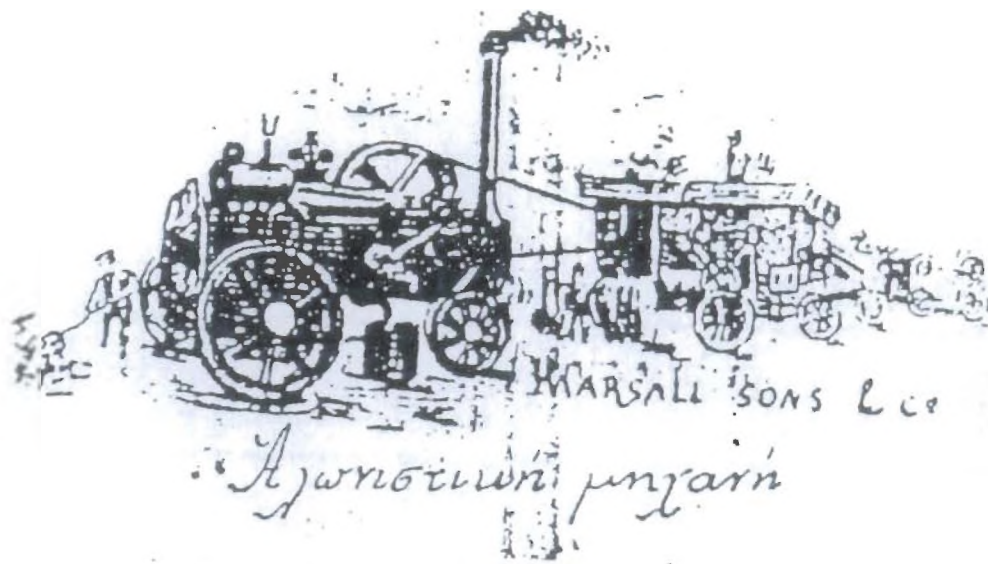
Νικόλαος Μιχόπουλος, ο ταπεινός δάσκαλος, που αναδείχθηκε σε φλογερό πρωτεργάτη του Συνεταιριστικού Κινήματος.

*Δημήτριος Γρηγοριάδης, ο οραματιστής
γεωπόνος, που μύησε τον Μιχόπουλο
στον Συνεργατισμό.*

*Ο προοδευτικός γεωπόνος Σωκρ. Ιασεμί-
δης, “πατέρας” των Συνεταιρισμών και δι-
ευθυντής της Κασσαβέτειας 1905-1907 και
1909-1911. Στη φωτογραφία το πορτραίτο
του, όπως εικονίζεται στην αίθουσα τελε-
τών της Ανωτάτης Γεωπονικής Σχολής.*

Αγγλική αλωνιστική μηχανή, όπως τη διαφήμιζε το μηχανουργείο Γκλαβανη - Καζαζη. Τέτοια προμηθευτήκε και ο Συνεταιρισμός Αλμυρού το 1911.

Μιχοπουλείκο αχυροδετικό, σε διαλείμμα της δουλειάς για αναμνηστική φωτογραφία των εργαζομένων

Η Κασσαβέτειος και Τριανταφυλλίδειος Πρακτική Γεωργική Σχολή του Αλμυρού

Στον Κανονισμό της Κασσαβετείου και Τριανταφυλλιδείου Πρακτικής Σχολής αλμυρού, που δημοσιεύθηκε την 1^η Μαΐου 1896 όταν ήταν Διευθυντής της Σχολής ο Σ. Ιασεμίδης, πληροφορούμαστε πως λειτουργούσε η σχολή αυτή, που ιδρύθηκε το 1888 με δωρεά του Αλεξ. Κασσαβέτη. Η σχολή κατείχε όλο το τμήμα του Αϊδινίου και είχε έκταση 16.594.620 τετρ. μέτρα. Το 1987 πήρε το όνομα που προαναφέρθηκε. Μετά την μεταβολή των Γεωργικών Σχολών Αθηνών και Τίρυνθος σε Σταθμούς, η σχολή έμεινε η μόνη Γεωργική Σχολή της Ελλάδος.

Σκοπός της σχολής ήταν: Η γεωργική μόρφωση των μαθητών η προαγωγή της καλλιέργειας και κτηνοτροφίας, η έρευνα και εφαρμογή μεθόδων που θα συντελούσαν στην πρόοδο της καλλιέργειας και της εκπαίδευσης των μαθητών.

Το προσωπικό της σχολής απαρτιζόταν από τον Διευθυντή, Υποδιευθυντή, καθηγητές, λογιστή. Όλοι αποτελούσαν το Συμβούλιο. Επίσης εργάζονταν δυο εργοδηγοί και ένας τυροκόμος. Το προσωπικό κατοικούσε στην σχολή. Το συμβούλιο συγκαλούσε ο διευθυντής όταν αυτός ή κάποιο μέλος το έγκρινε απαραίτητο.

Ο Διευθυντής είχε την γενική διεύθυνση της σχολής και των γεωργικών εκμεταλλεύσεων των κτημάτων της. Εκμίσθωνε της γεωργικές εκτάσεις που πλεόναζαν μετά από έγκριση του Υπουργείου Εσωτερικών ή τις εκμεταλλεύονταν με επίμορτη καλλιέργεια κάνοντας συμφωνίες με τους καλλιεργητές σύμφωνα με τα ήθη και τα έθιμα της εποχής. Φρόντιζε για την αγωγή των μαθητών.

Ο Υποδιευθυντής αναπλήρωνε τον Διευθυντή. Είχε την εσωτερική εποπτεία της λειτουργίας της σχολής. Επιτηρούσε τους μαθητές, τους τροφοδότες και τους εργάτες. Αναπλήρωνε τον λογιστή.

Ο Λογιστής ασχολούνταν με την λογιστική οργάνωση της σχολής και τα κτήματα της κρατούσε τα κλειδιά του ταμείου συνέτασσε μισθολογικές καταστάσεις τηρούσε το αρχείο δίδασκε στοιχεία λογιστικής στους μαθητές.

Οι Εργοδηγοί επέβλεπαν την εργασία των μαθητών και των εργατών. Τηρούσαν ημερολόγιο για την απόδοση των μαθητών και απουσιολόγιο.

Ο Τυροκόμος εκτελούσε γαλακτοκομικές εργασίες και δίδασκε τους μαθητές.

Οι μαθητές ήταν ημεδαποί ή αλλοδαποί. Έπρεπε να έχουν συμπληρώσει το 17ο έτος της ηλικίας τους και να είναι γεροί. Προσκόμιζαν απολυτήριο ελληνικού σχολείου πιστοποιητικό γιατρού για την καλή υγεία τους πιστοποιητικό εγγραφής στο μητρώο αρρένων και προκατέβαλαν 480 δραχμές για τα τροφεία. Οι αλλοδαποί προσκόμιζαν βαπτιστικό που είχε εκδώσει η εκκλησιαστική αρχή του τόπου τους πιστοποιητικό σπουδών που είχε εκδοθεί από την εφορεία του σχολείου ή άλλη αρμόδια αρχή του Κράτους τους.

Ο αριθμός των εισακτέων μαθητών προσδιορίζονται μετά από γνωμάτευση του Διευθυντού της σχολής. Η σχετική Υπουργική απόφαση δημοσιεύονταν στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως 3 μήνες πριν από τον χρόνο των εγγραφών που γίνονταν τον Αύγουστο. Οι μαθητές εγγράφονταν κατά σειρά προτεραιότητας στην περίπτωση που ο αριθμός των αιτήσεων υπέρβαινε τον αριθμό των εισακτέων. Οι μαθητές κατέβαλλαν τα τροφεία. Όποιος αποσύρονταν από την σχολή ζητούσε επιστροφή των τροφείων. Επίσης κάθε μαθητής κατέβαλε εφάπαξ 30 δρχ. για τυχόν ζημιές. Το ποσό επιστρεφόταν από την σχολή στους μαθητές που δεν έκαναν ζημιές. Η συντήρηση των μαθητών το πλύσιμο των ρούχων γινόταν με έξοδα της σχολής. Επίσης τα νοσήλια πλήρωνε η σχολή. Οι μαθητές δικαιούνταν αναβολή κατατάξεως. Στους τελευταίους η Σχολή χορηγούσε πιστοποιητικό ότι παρακολούθησαν τα μαθήματα και τις ασκήσεις.

Οι μαθητές όταν γίνονταν δεκτοί στη σχολή εκτός από τον ρουχισμό τους έφερναν στρώμα και σκεπάσματα.

Στο καταστατικό υπάρχουν πληροφορίες για τα γεύματα: Στο πρωινό προσφέρονταν : καφές ή γάλα, τυρί 100 δράμια ζάχαρη 4 δράμια, τσάι και φυσικά ψωμί. Στο γεύμα προσφέρονταν: 80 δράμια κρέας ή ψάρι, 100 δράμια λαχανικά φρέσκα ή 30 δράμια ξερά με 10 δράμια βούτυρο ή λάδι, τυρί, 50 δράμια κρασί, ψωμί όσο ήθελε ο μαθητής. Όταν τα γεύματα ήταν χωρίς κρέας προσφέρονταν 30 δράμια μακαρόνια ή ρύζι ή όσπρια με βούτυρο ή λάδι 10 δράμια τυρί κλπ.

Στις Γιορτές (25 Μαρτίου, του Αγίου Γεωργίου, 2 μέρες τα Χριστούγεννα, το Νέος Έτος, δυο τελευταίες Κυριακές των Απόκριων, Κυριακή και Δευτέρα του Πάσχα)προσφέρονταν γλυκίσματα.

Τις νηστίσιμες μέρες αντί για γάλα, τυρί ή αυγά προσφέρονταν ελιές, χαλβάς κλπ. Επίσης 80 δράμια παστός μπακαλιάρος 30 δράμια όσπρια με 15 δράμια λάδι και φρούτα ή νηστίσιμο γλυκό. Μέρες νηστείας ήταν: Η πρώτη και τελευταία

εβδομάδα της νηστείας των Χριστουγέννων και του Πάσχα η νηστεία του δεκαπενταύγουστου κάθε Τετάρτη και Παρασκευή. Για τους αρρώστους ο γιατρός όριζε το είδος τροφής.

Η φοίτηση ήταν τριετής.

Τα εφαρμοσμένα μαθήματα άρχιζαν την 1^η Σεπτεμβρίου και τελείωναν την 1^η Ιουλίου. Η διδασκαλία (θεωρητική) άρχιζε στις 15 Σεπτεμβρίου. Στις γεωργικές εργασίες του Αυγούστου συμμετείχαν και οι μαθητές αν η Σχολή το έκρινε σκόπιμο.

Η διδασκαλία διακρίνονταν σε θεωρητική και εφαρμοσμένη. Η τελευταία διακρίνονταν σε πρακτικές ασκήσεις επί των θεωρητικών μαθημάτων και σε γεωργικές εργασίες. Η θεωρητική γινόταν από τους καθηγητές. Διαρκούσε τρεις ώρες κάθε μέρα. Η εφαρμοσμένη εκτελούνταν υπό την επίβλεψη των εργοδηγών και διαρκούσε 5 ώρες κάθε μέρα. Οι μαθητές έκανα όλες τις γεωργικές εργασίες της Σχολής.

Επίσης στο τυροκομείο της Σχολής οι μαθητές με την επίβλεψη ειδικού τυροκόμου μάθαιναν τον τρόπο παρασκευής διαφόρων τυριών.

Στο σηροτροφείο που είχε μεγάλο μορεώνα οι μαθητές ασχολούνταν με την εκτροφή μεταξοσκωλήκων απολύμανση βομβυκοτροφείου εκκόλαψη σπόρου κλπ. Κάθε χρόνο διοργανώνονταν επιστημονική εκδρομή των τελειοφοίτων σε κτήματα με υποδειγματική εκμετάλλευση.

Σύμφωνα με τον εσωτερικό κανονισμό της Σχολής κάθε χρόνο με το τέλος των μαθημάτων οι μαθητές παρέδιδαν στην κατάσταση που τα παρέλαβαν τα κρεβάτια και τα λοιπά σκεύη.

Όποιος απουσίαζε πάνω από 40 μέρες δεν μπορούσε να λάβει μέρος στις εξετάσεις.

Απαγορευόταν η έξοδος των μαθητών από τα όρια της σχολής χωρίς την άδεια του Υποδιευθυντή. Επίσης απαγορευόταν στους μαθητές το κάπνισμα να έχουν ζώα και μουσικά όργανα στα δωμάτια τους.

Οι μαθητές μελετούσαν στο σπουδαστήριο υπό την επίβλεψη του εργοδηγού. Οι εξετάσεις διακρίνονταν σε καθημερινές μηνιαίες και ετήσιες. Ήταν γραπτές και προφορικές. Χωριστοί ήταν οι βαθμοί της θεωρητικής και πρακτικής διδασκαλίας. Όποιος αντέγραφε αποβαλλόταν.

Ελάχιστος προσβάσιμος αριθμός για τις ετήσιες εξετάσεις ήταν το πηλίκο 51 (καλώς). Όποιος έπαιρνε τον βαθμό 51 αλλά έπεφτε στα θεωρητικά ή πρακτικά μαθήματα εξεταζόταν σε αυτά τον Σεπτέμβριο.

Από όσα προαναφέρθηκαν μαρτυρείτε ο ρόλος που έπαιζε η Σχολή στην παιδεία στην προαγωγή της καλλιέργειας και κτηνοτροφίας καθώς και στην έρευνα και εφαρμογή νέων μεθόδων που συντέλεσαν στη γεωργική πρόοδο.

Τα διδασκόμενα μαθήματα

Τα διδασκόμενα μαθήματα στα τρία χρόνια της φοιτήσεως ήταν:

Έτος Α΄

Ώρες κάθε εβδομάδα

Χημεία	
ανόργανη.....	3
Χημεία	
οργανική.....	2
Φυσική.....	
.3	
Ορυκτολογία	και
Γεωλογία.....	2
Ζωολογία	και
Εντομολογία.....	2
Βοτανολογία.....	
.3	
Χωρομετρία.....	
.1	
Ανατομία και Φυσιολογία των οικιακών θηλαστικών ζώων.....	2

Σύνολο.....18

Έτος Β΄

Σηροτροφία.....	2
Γενική Ζωοτεχνία (Ζωοκομία και Βρωματολογία).....	3
Γενική Γεωργία.....	2
Αμπελουργία.....	2
Δενδροκομία.....	3
Μηχανική.....	2
Μελισσοκομία.....	1
Τυροκομία.....	2
Κηπουρική.....	1
...1Σύνολο.....	18

Έτος Γ΄

Ειδική Γεωργία.....	3
Ειδική Ζωοτεχνία και υγιεινή (του ίππου, όνου, ημιόνου, βοός, προβάτου, αιγός και χοίρου).....	3
Κτηνιατρική.....	2
Υδραυλική.....	3
Οικοδομική.....	3
Πολιτική Οικονομία.....	1
Γεωργική Οικονομία.....	2
Γεωργική Λογιστική.....	1

Γεωργικές	
Βιομηχανίες.....	3
	Σύνολο.....18